

הלכות שבת פרק כ"ט (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום הלכות שבת פרק כ"ט – קידוש והבדלה

הלכה א – מצות עשה מן התורה לקדש יום השבת בדברים

דברי הרמב"ם: "מצות עשה מן התורה לקדש יום השבת בדברים, שנאמר זכור את יום השבת לקדשו... וצריך להזכירו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה."

פשט

יש מצות עשה מן התורה לקדש את השבת בדברים – בכניסתו (קידוש) וביציאתו (הבדלה).

חידושים וביאורים

1) שלוש פירושים במילה "זכור" – ושיטת הרמב"ם:

- פירוש ראשון (פשט): "זכור" פירושו זכור – הקפד לשמור שבת. לפי זה "זכור" ו"שמור" הם אותו דבר – רק אזהרה על שמירת שבת, לא מצווה נפרדת.

- פירוש שני: "זכור" פירושו מצווה שבדעת – ענין לחשוב על שבת, זכירה פנימית.

- פירוש שלישי (שיטת הרמב"ם): "זכור" פירושו להזכיר/להיות מזכיר – לא לזכור בלב, אלא לומר בפה, להצהיר. הרמב"ם אומר: "זכירה זו זכירת שבת וקדוש" (ובספר המצוות: "זכירת קדוש וגדולה") – שיש לומר בפה את קדושתו וגדולתו של שבת.

2) מה פירוש "לקדשו" לפי הרמב"ם:

לפי הפשט "לקדשו" היה אומר שיש לקדש את השבת במעשינו. אבל לפי הרמב"ם "לקדשו" אינו אומר שאנו עושים פעולה של קידוש, אלא מדברים על קדושתו – "זכירת קדוש". הרמב"ם מדגיש ש"קדושה" פירושה מיוחד, נבדל, מרומם.

3) קידוש והבדלה – רעיון אחד:

הרמב"ם לומד שקידוש (בכניסתו) והבדלה (ביציאתו) בנויים על אותו יסוד – "להזכיר קדושתו בכניסתו וביציאתו". שניהם מזכירים שבת שונה מחול. למעשה היינו יכולים לקרוא לקידוש גם "הבדלה" ולהבדלה גם "קידוש".

4) הבדלה דאורייתא לפי הרמב"ם:

מכך שהרמב"ם מציב את קידוש והבדלה יחד תחת מצווה אחת דאורייתא, נראה כמעט ברור שהבדלה היא גם דאורייתא. זו מחלוקת – פוסקים אחרים סוברים שהבדלה היא מדרבנן.

5) מה דאורייתא ומה דרבנן בקידוש:

היין בוודאי מדרבנן, והנוסח לכאורה גם מדרבנן – כי הרמב"ם אומר שהכמים תיקנו נוסח קדושת היום. הדאורייתא הוא רק עצם הענין של הזכרת קדושת השבת בדברים.

6) האם "אשר קדשנו במצוותיו" היא ברכת המצוות:

נדון האם הנוסח "אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו" הוא ברכת המצוות על מצוות קידוש, או ברכת השבת. צד אחד אומר: זו אינה ברכת המצוות, אלא ברכת השבת. הצד השני אומר: מכיוון שיש דין דאורייתא של קידוש, הכניסו לשון של ברכת המצוות. הנקודה נשאת פתוחה.

נוסח קידוש לשבת

"ורצה בנו" ו"שבת קדשו באהבה הנחלנו"

פשט: תחילת הקידוש אחרי בורא פרי הגפן.

חידושים:

- "ורצה בנו" – פירושו כמו "בחר בנו", הקב"ה בחר בנו.

- "שבת קדשו" – השבת כבר קדוש אצל הקב"ה, כי הוא קידשו ("ויקדשהו"). לא אנחנו מקדשים את השבת – שונה מימים טובים, שבהם ישראל מקדשים.

- "באהבה הנחלנו" – הקב"ה נתן לנו את השבת באהבה, כמתנה. זה מנוגד לשיטת המינים האומרים שהמצוות הן עונש.

- "הנחלנו" – לשון ירושה/נחלה.

"זכר למעשה בראשית" ו"זכר ליציאת מצרים"

פשט: לשבת שני זכרונות – מעשה בראשית ויציאת מצרים.

חידושים:

- ביציאת מצרים כתוב מפורש בפסוק "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים" (דברים ה'), אבל במעשה בראשית לא כתוב מפורש "לזכור מעשה בראשית".

- הבדל בין שני הזכרונות: זכר למעשה בראשית הוא יותר "טבעי" – הוא נזכר מעצמו, כי שבת הוא יום המנוחה. אבל זכר ליציאת מצרים צריך להשתדל לזכור ("וזכרת" – פעיל).

- מה הקשר של יציאת מצרים לשבת? שני תירוצים:

1. מכך שהעבד גם שובת – זה מזכיר לנו את מצרים.

2. הקב"ה הוציא אותנו ממצרים, ושבת היא זמן לתת שבת והודאה.

"תחילה למקראי קודש"

פשט: שבת הוא הראשון מכל מקראי קודש.

חידושים: שלושה טעמים: (1) בפרשת אמור שבת מופיע ראשון; (2) שבת תדיר; (3) שבת ניתן עוד לפני מתן תורה.

"כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים"

פשט: סיום הקידוש לפני החתימה.

חידושים:

- כלל במטבע ברכות: כל ברכה ארוכה יש לה שלושה חלקים – (1) "ברוך אתה ה'" (לשון נוכח); (2) לשון נסתר; (3) לפני החתימה חוזרים ללשון נוכח עם "כי".

- "באהבה וברצון" – בנוסח הקודם הרמב"ם לא היה כותב "באהבה וברצון", אלא "ורצנו". אבל בסיום כן כתוב "באהבה וברצון הנחלנו".

- קדושה בשני הכיוונים: הקב"ה מקדש אותנו, ואנחנו מקדשים את השבת – "מקדש השבת" פירושו שבשמירת השבת שלנו השבת מתקדש.

מספר מילים בקידוש – "כי בנו בחרת"

חידוש: הוזהר אומר שבקידוש יש 35 מילים. חלק מהנוסחאות משמטות "כי בנו בחרת" כדי להגיע ל-35. אבל אין צורך לספור "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", ואם סופרים רק מנוסח הרמב"ם, יוצא בדיוק 35 מילים. השבלי הלקט גם מביא "כי בנו בחרת", וכך צריך להיות כי כל ברכה ארוכה צריכה לכלול סיום ה"כי".

3. **שתיית מים – לשתות המים מותר:** הרמב"ם מתיר לשתות מים. השולחן ערוך עושה הבחנה: לפני קידוש אסור לשתות אפילו מים, אבל לפני הבדלה כן.

4. **שוכח ואכל – לא מעכב:** אם שכח ואכל/שתה לפני קידוש או הבדלה, זה לא מעכב – מקדשים/מבדילים אחר כך.

הלכה ח – קידוש והבדלה על היין, כדברי סופרים

הרמב"ם אומר: כדברי סופרים, לקדש על היין ולהבדיל על היין.

פשט: חכמים תיקנו שקידוש והבדלה ייעשו על כוס יין.

חידוש: יין הוא כבוד וחשיבות לברכה, זה עושה את הברכה "יפה יותר".

הלכה ט (המשך) – הבדלה בתפילה vs. על הכוס, מלאכה אחרי הבדלה בתפילה

הרמב"ם אומר: אפילו הבדיל בתפילה צריך להבדיל על הכוס. ומאחר שיבדיל ויאמר "המבדיל בין קודש לחול" מותר לעשות מלאכה אפילו לא הבדיל על הכוס.

פשט: אפילו מי שאמר הבדלה בשמונה עשרה צריך עדיין להבדיל על כוס. אבל לגבי מלאכה – ברגע שאמר הבדלה (בתפילה), מותר לעשות מלאכה.

חידושים:

1. **מדוע הרמב"ם לא מזכיר "קידוש בתפילה"?** בהבדלה הרמב"ם אומר "אפילו הבדיל בתפילה", אבל בקידוש הוא לא מזכיר כלל קידוש בתפילה.

תירוץ ראשון: בקידוש האדם לא חושב שזה קידוש – הוא מתכוון שזה סתם נוסח התפילה של ליל שבת. אבל הבדלה בשמונה עשרה (אתה חוננתנו) היא ממש תוספת נוספת.

תירוץ שני (חזק יותר): אולי אכן אין דבר כזה "קידוש בתפילה" לפי הרמב"ם. נוסח תפילת ליל שבת אינו תקנה מיוחדת של קידוש.

2. **"ויאמר המבדיל בין קודש לחול" – מה הרמב"ם מתכוון?** נראה שהרמב"ם מדבר על הבדלה בתפילה (עם שם ומלכות בשמונה עשרה).

3. **מהו העניין של איסור מלאכה לפני הבדלה?** איסור המלאכה לפני הבדלה אינו משום שהבדלה "מתירה" מלאכה. האיסור הוא תקנה כדי שלא לשכוח הבדלה – כמו האיסור לאכול.

4. **"מלאכה" כאן לא פירושה ל"ט מלאכות:** המושג "מלאכה" בהקשר זה פירושו עבודה/עסקים – דברים שיכולים למשוך את האדם משעשיית הבדלה.

5. **קושיא על הרמב"ם:** הרמב"ם אומר שאחרי הבדלה בתפילה מותר לעשות מלאכה, אבל הוא לא אומר שמותר גם לאכול. לכאורה, אם הטעם לשני האיסורים הוא אותו דבר – שמא ימשך – היה צריך לומר שמותר גם לאכול. זו נשאלת קושיא.

הלכה כ"ט – סדר הקידוש: ברכת היין קודם ברכת הקידוש

הרמב"ם אומר: סדר שיקדש – מברך על היין תחילה (בורא פרי הגפן), ואחר כך יאמר ברכת הקידוש, ואין נוטלין לסעודה עד שיקדש.

פשט: עושים תחילה בורא פרי הגפן, אחר כך ברכת הקידוש, ונטילת ידיים לסעודה באה רק אחרי קידוש.

חידוש: נטילת הידיים תהיה בין קידוש לסעודה, לא שיש ליטול ידיים קודם ואחר כך לקדש ולאכול לחם.

הלכה כ"ט (המשך) – פרטי כיצד מקדש

הרמב"ם אומר: לוקח כוס שמחזיק רביעית, ומדיחו מבפנים ושוטפו מבחוץ, וממלא יין, ואוחזו בימינו, ומגביהו מן הקרקע או מן השולחן

נוסח הבדלה

הרמב"ם: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לגוים, ובין יום השביעי לששת ימי המעשה. ברוך אתה ה' המבדיל בין קודש לחול."

פשט: הבדלה מזכירה הבדלות שונות שהקב"ה ברא.

חידושים:

- **מדוע מזכירים כמה הבדלות? הסברים שונים:**

1. **אור וחושך** היא הבדלה בטבע – כשיש אור אין חושך. זה מראה שהבדלה היא יסוד בבריאה עצמה ("ויבדל" בפרשת בראשית).

2. **רש"י בפרשת קרח** – הקב"ה עשה כל מיני הבדלות, אי אפשר לומר "הכל קודש" או "הכל חול".

3. **יש נושא כללי של הבדלה** – מונים כמה הבדלות כדי להראות את היסוד הכללי.

- **המשמעות של הבדלה עצמה:** הבדלה פירושה ששבת יהיה דווקא יום אחד, וחול יהיה ששה ימים – לא שנרצה ששבת ימשך לנצח. זו תשובה לבעלי השקפות האומרים שצריך להיות אותה התלהבות של שבת כל השבוע.

- **גוים vs. עמים:** הרמב"ם כותב "גוים" ונוסחאות אחרות כותבות "עמים" – זה אותו דבר (גוי = עם).

הלכה ו – עיקר הקידוש בלילה, הבדלה עד סוף יום רביעי

הרמב"ם אומר: עיקר הקידוש בלילה. אם לא קידש בלילה, בין בשוגג בין במזיד, מקדש והולך כל היום כולו. ואם לא הבדיל בלילה, מבדיל והולך עד סוף יום רביעי.

פשט: עיקר הקידוש בלילה, אבל בדיעבד אפשר לקדש כל יום השבת. הבדלה אפשר לעשות בדיעבד עד סוף יום רביעי (רביעי).

חידושים:

1. **מדוע רק עד רביעי?** אחרי רביעי כבר נכנס רוב השבוע, שבת כבר "distant history", ואין לזה קשר להבדלה.

2. **ברכת האור** – רק במוצאי שבת בלבד: אם מברכים על האור, אפשר לעשות זאת רק במוצאי שבת בלבד, לא מאוחר יותר. הטעם: הברכה על אש אינה קשורה להבדלה עצמה, אלא ספציפית למוצאי שבת (כי אש נבראה אז).

הלכה ז – איסור אכילה ושתייה קודם קידוש והבדלה

הרמב"ם אומר: אסור לאדם לאכול ולשתות יין משקידש היום עד שיקדש. וכן משייצא היום אסור לו להתחיל לאכול ולשתות ולעשות מלאכה או לטעום כלום עד שיבדיל.

פשט: אסור לאכול או לשתות יין מכשנכנס שבת עד שמקדשים. כך גם במוצאי שבת – אסור להתחיל לאכול, לשתות, או לעשות מלאכה עד שמבדילים.

חידושים:

1. **"לאכול" vs. "להתחיל לאכול":** בקידוש הרמב"ם כותב "לאכול", בהבדלה הוא כותב "להתחיל לאכול". ההבדל: במוצאי שבת לעתים קרובות נמצאים באמצע סעודה שלישית, לכן הוא אומר "להתחיל" – שלא להתחיל אכילה חדשה.

2. **יין דווקא בקידוש:** האיסור בקידוש הוא ספציפית על יין, לא על כל המשקאות.

פשט: אם אוהב יותר לחם מיין, או שאין לו יין, עושה קידוש על לחם. הסדר הוא: נטילת ידיים, המוציא, קידוש, חיתוך הלחם.

חידושים:

1. "**בחביבותא תליא מילתא**" – המקור הוא מהגמרא בפסחים, שבה רב עשה קידוש על מה שאהב יותר. הכלל הוא "בחביבותא תליא מילתא" – זה תלוי בחיבה.

2. **מוסר השכל** – מכאן לומדים שיהודי צריך לאהוב את המצוות. אי אפשר לעשות דברים שלא אוהבים.

[**דיגרסיה: הוזהר ו"בחביבותא תליא מילתא"**] – הוזהר משתמש בלשון "בחביבותא תליא מילתא" ממאמר רב. בתחילת הוזהר כתוב "תא חזי, יסודא דקידושא" – והוא מתחיל בלשון רב.

הלכה ל' (המשך) – **הבדלה רק על כוס, לא על פת הרמב"ם אומר: אין מבדילין על הפת אלא על הכוס.**

פשט: הבדלה אי אפשר לעשות על לחם – רק על כוס יין (או משקה אחר).

חידושים:

1. **פת = סעודה, לא הבדלה:** קידוש על פת מתאים כי קידוש הוא הקדמה לסעודה – פת הוא הדבר החשוב ביותר בסעודה. אבל הבדלה אינה קשורה לסעודה, לכן פת לא מתאים להבדלה.

2. **

ין מתאים בפני עצמו: ** יין אפשר לשתות בפני עצמו בלי סעודה – קובעים על היין (כמו שתוספות אומר). פת לעומת זאת חשוב רק כחלק מסעודה.

הלכה י' – **מי שנתכוון לקדש על היין ושכח ונטל ידיו לשון הרמב"ם: מי שנתכוון לקדש על היין בליל שבת ושכח ונטל ידיו קודם שיקדש – מקדש על הפת ואל יקדש על היין.**

פשט: אם מישהו תכנן לעשות קידוש על יין ערב שבת, אבל שכח ונטל ידיים לפני קידוש, עליו עכשיו לקדש על פת ולא על יין.

חידושים והסברות:

1. **המאבק של האדם:** האדם באמת אוהב יותר פת, תאוותו מושכת אותו לפת, ולכן הוא "בשכחה" נטל ידיים – "גלי דעתיה דלא ניהא ליה" ביין.

2. **קושיא על "גלי דעתיה":** מה פירוש "גלי דעתיה" אם הוא שכח? הקושיא נשאר פתוחה.

3. **בעיית הפסק:** מדוע קידוש על יין אחרי נטילת ידיים יהיה הפסק – קידוש הרי לצורך הסעודה! הקושיא נשאר ללא מענה.

4. **טעם המגן אברהם:** המגן אברהם מביא מרבי אמנון גאון טעם מדוע יין פוסל נטילת ידיים.

[**דיגרסיה: נטילת ידיים לפני/אחרי קידוש**] – במקור נטילת ידיים הייתה ליד השולחן. היום שצריך ללכת לכיור, מותר ליטול ידיים וזה לא הפסק לקידוש. היקים נוהגים לכתחילה ליטול ידיים לפני קידוש.

הלכה י"א – **קידושא רבה (קידוש ביום)**

לשון הרמב"ם: **חויז מזה יש מצוה מדברי סופרים לברך על היין ביום השבת קודם שיסעוד סעודה שניה, וזהו הנקרא קידושא רבה... ואינו אומר אלא בורא פרי הגפן בלבד.**

פשט: מלבד הקידוש בלילה יש עוד מצווה מדרבנן לעשות ברכה על יין לפני הסעודה השנייה (שבת בבוקר). זה נקרא קידושא רבה. אומרים רק בורא פרי הגפן, לא נוסח ארוך.

חידושים:

טפה או יותר, ולא יסייע בשמאל, ומברך על הגפן ואחר כך מקדש.

פשט: לוקחים כוס של לפחות רביעית, שוטפים אותו מבפנים ומבחוץ, ממלאים אותו יין, אווזים אותו ביד ימין, מרימים אותו טפה, ועושים ברכת הגפן ואחר כך קידוש.

חידושים:

1. "**מדיחו**" vs "**שוטפו**" – "מדיחו" (שטיפה מבפנים – כי שם יש לכלוך משימוש קודם), ו"שוטפו" (שטיפה מבחוץ – ליופי/כבוד).

2. "**וממלא יין**" – **כוס מלא** – לשון הרמב"ם "וממלא" משמע שהכוס צריך להיות מלא.

3. "**לא יסייע בשמאל**" – **שני טעמים:**

- (א) **חשיבות של ימין** – אווזים רק ביד ימין.

- (ב) **טעם שכלי** – אם אווזים בשתי ידיים, זה נראה כמו טורח.

הלכה כ"ט (המשך) – **מנהג "ויכולו"**

הרמב"ם אומר: מנהג פשוט בכל העולם לקרות בתחילה "ויכולו השמים", ואחר כך מברך על היין, ואחר כך מקדש, ושותה מלא לוגמיו, ומשקה כל בני החבורה, ואחר כך נוטל ידיו ומברך המוציא ואוכל.

פשט: הסדר הוא: ויכולו, בורא פרי הגפן, קידוש, שתייה, נתינה לכולם, נטילת ידיים, המוציא, אכילה.

חידושים:

1. "**מנהג פשוט**" – **לא דין מהגמרא** – "ויכולו" לפני קידוש לא מופיע בגמרא כהלכה. הרמב"ם משתמש בלשון "מנהג פשוט בכל העולם" – כל היהודים נוהגים כך, אבל זה לא פסק דין.

2. **טעם ל"ויכולו"** – ב"ויכולו" כתוב "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו" – שם מופיעה המילה "ויקדש", שמביאה את הענין של ברכת היום וקידוש היום.

הלכה ל' – **קידוש במקום סעודה**

הרמב"ם אומר: לא יקדש בבית זה ויאכל בבית אחר.

פשט: קידוש חייב להיות באותו בית שבו אוכלים – "קידוש במקום סעודה".

חידושים:

1. **עד עכשיו הרמב"ם לא הזכיר את הקשר בין קידוש לסעודה** – רק כאן זו הופכת להלכה חדשה.

2. "**במקום סעודה**" – **לא כמו פסח** – זה לא אומר שצריך לשבת באותו שולחן עם החבורה, אלא שזה יהיה באותו בית/חדר.

3. **הקשר ליין** – הדין של "במקום סעודה" קשור לקידוש על היין – היין צריך להיות קשור לסעודה.

4. **קידוש בבית הכנסת – תירוץ הרמב"ם** – אורחים ישנו ואכלו בבית הכנסת/בית המדרש – עבורם זה אכן קידוש במקום סעודה. המנהג נשאר גם אחרי שאין אורחים.

[**דיגרסיה: בתי מדרש חסידיים**] – בבתי מדרש חסידיים בכלל לא יודעים על המנהג קידוש בבית הכנסת. אבל דווקא אצל חסידים בית המדרש הוא המקום העיקרי של "קידוש במקום סעודה" – כי עושים שם את טיש הרבי.

הלכה ל' (המשך) – **קידוש על הפת**

הרמב"ם אומר: הואיל ומתאוה לפת יותר מן היין, או שאין לו יין – נוטל ידיו ותחילה, מברך המוציא, מקדש, ואחר כך בוצע.

5. **קושיא על התכנית – מלאכה אחרי קידוש:** אם עושים מלאכות בין קידוש לשבת, האם הקידוש מתחבר לשבת? בהבדלה אפשר לעשות מלאכה לפני הבדלה ("אחרי" ברוך המבדיל"), ואחר כך לעשות הבדלה על יין – זה "לא משובח" אבל יוצאים. אבל בקידוש זה שונה – הקידוש צריך להביא את קדושת השבת, ואם עושים מלאכה אחר כך, זו סתירה.

6. **דיוק הרב בלומנקרניץ:** הוא מדייק שברמב"ם כתוב "לא נכנסה השבת" (לא סתם "שבת"), שמראה שהרמב"ם מדבר על מצב שהשבת עדיין לא נכנסה.

7. **כל האנשים שמתפללים ערבית מוקדם מדי, הרבה יותר ממוקדם, מקידוש מוקדם –** תוספות אומר תירוץ מדוע מותר להתפלל ערבית מוקדם, אבל בקידוש, לפחות לפי הרמב"ם, פשוט שאפשר לעשות עוד יותר מוקדם.

הלכה כ"ט – מי שהיה אוכל בערב שבת וקידש עליו היום

דברי הרמב"ם: מי שהיה אוכל בערב שבת וקידש עליו היום והוא בתוך הסעודה – פורס מפה על השולחן ומקדש, ואח"כ גומר סעודתו.

פשט: אם מישהו נמצא באמצע אכילה ערב שבת ונכנס שבת, הוא פורס מפה על השולחן, מקדש, ומסיים את סעודתו. אינו צריך לברך ברכת המזון ולהתחיל סעודה חדשה.

חידושים:

- **פורס מפה** הוא ענין של חשיבות – שהחלק של הסעודה לכבוד שבת ייראה כמשהו חדש.

- **בורא פרי הגפן:** אם כבר עשה הגפן בסעודה, אינו צריך לעשות הגפן שוב בקידוש.

- **אינו צריך לברך ברכת המזון בינתיים –** שונה מהבדלה.

הלכה כ"ט (המשך) – היה אוכל בשבת ויצא השבת – הבדלה

דברי הרמב"ם: היה אוכל בשבת ויצא השבת והוא בתוך סעודתו – גומר סעודתו, ונוטל ידיו מים אחרונים, ומברך ברכת המזון על הכוס, ואח"כ מבדיל על הכוס.

פשט: במוצאי שבת, אם נמצא באמצע סעודה שלישית, אינו יכול לעשות הבדלה באמצע הסעודה כמו בקידוש. הוא מסיים את סעודתו, מברך ברכת המזון, ואחר כך עושה הבדלה על כוס נפרד.

חידושים:

- **ההבדל בין קידוש להבדלה:** בקידוש (שבת נכנס) – עושים קידוש באמצע הסעודה ואפשר להמשיך לאכול. בהבדלה (שבת יוצא) – אי אפשר לעשות הבדלה באמצע הסעודה; צריך תחילה לסיים, לברך ברכת המזון, ואחר כך לעשות הבדלה.

[דיגרסיה: מנהג חסידי בסעודה שלישית] – המנהג של רבנים שמושכים את סעודה שלישית למוצאי שבת: הם מברכים ברכת המזון על כוס, מתפללים ערבית, ועושים הבדלה על אותו כוס.

הלכה ל' – אם סיים לאכול כשנכנס שבת

דברי הרמב"ם: היה אוכל ופירסו עליו ערב שבת וגמר אכילתו מכניסת השבת – מברך ברכת המזון תחילה, ואח"כ מקדש על כוס שני, לפי שאין עושים שתי קדושות על כוס אחד.

פשט: אם כבר סיים לאכול כשנכנס שבת, מברך תחילה ברכת המזון על כוס אחד, ואחר כך מקדש על כוס שני – כי אין עושים שתי קדושות על כוס אחד.

חידושים:

1. **הכלל "אין עושים שתי קדושות על כוס אחד" –** ברכת המזון על כוס היא קדושה אחת, קידוש הוא קדושה שנייה, אי אפשר לעשות את שתיהן על

1. **מדוע "קידושא רבה" (קידוש גדול)?** באמת בלילה הוא עיקר הקידוש – הדאורייתא. מוסבר ש"קידושא רבה" הוא לשון סגי נהור – הקידוש הקטן יותר נקרא בשם הגדול יותר. מהלך אחר: אולי מכיוון שביום אין ברכת "אשר קדשנו במצותיו", כל הסעודה עצמה היא קידוש כלשהו – לכן "רבה".

2. **קידוש ביום על פת:** מי שאין לו חשיבות לייך יכול לקדש על פת. ביום ה"קידוש" ממש הוא רק שתיית יין (או אכילת פת) לפני הסעודה – זו תוספת לסעודה.

3. **"ואסור לאדם שיטעום כלום" – גם ביום?** הרמב"ם אומר שאסור לאכול לפני קידוש – וזה חל גם על היום. סברתו: "יום כולו קודש" – כל היום קדוש.

4. **קושיית הראב"ד החריפה:** הראב"ד תוקף את הרמב"ם בחריפות: **"בחיי ראשי, אם סברא היא – לא שמעתי מעולם סברא פחותה מזו" –** זו הסברא הגרועה ביותר ששמע אי פעם. טענת הראב"ד: קידושא רבה לא פירושו קידוש אמיתי – זו "קדושה שאין בה ברכה", כבר קידשנו את היום אתמול בלילה. אם רוצים לקדש על פת, המוציא הוא הקידוש שלך. איך אפשר לא לאכול שבת בבוקר לפני קידוש? אם מישהו אוכל פת – זה עצמו הקידוש!

5. **הבדל בין לילה ליום לגבי פת:** בלילה אפשר לקדש בלי פת (רק על יין), כי בלילה יש ברכת קידוש – "אשר קדשנו... מקדש השבת". אבל ביום, שאין ברכת קידוש מיוחדת, ה"קידוש" הוא רק שתיית יין כתוספת לסעודה.

6. **פשט ב"קידושא רבה":** עצם הוספת כוס יין לסעודה – שאינו חסר – זה מה שנותן לסעודה חשיבות ונקרא "קידושא רבה". בלי כוס היין זה סתם ארוחת בוקר; עם כוס היין מקדשים את היום.

7. **נפקא מינה למעשה – אכילה לפני הקריאה:** לפי הרמב"ם אין צורך בכלל להגיע לכל החקירה מתי מתחיל חיוב קידוש בבוקר – כי הרמב"ם אומר פשוט: כשאתה אוכל, זה יהיה עם קידוש.

8. **משקה חריף כחומר:** בלילה היקלו ביין מגתו (מיץ ענבים) כי אומרים "מקדש השבת". אבל בבוקר, שכוס היין עצמו הוא הקידוש, אמרו שיש לקחת משהו טוב – משקה חריף – שעושה שמחה וחשיבות לסעודה.

הלכה י"ד (ל') – קידוש מבעוד יום / הבדלה מבעוד יום

דברי הרמב"ם: "יש לו לאדם לקדש על הכוס ערב שבת מבעוד יום, אף על פי שלא נכנסה השבת, וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום, אף על פי שעדיין הוא שבת. שמצות זכירה לאומרה בין בשעת כניסתו ויציאתו, בין קודם לשבת במעט."

פשט: אפשר לעשות קידוש ערב שבת אחר הצהריים עוד לפני שבת, ואפשר לעשות הבדלה שבת אחר הצהריים עוד לפני מוצאי שבת. טעם הרמב"ם: מצוות "זכירה" היא לכבד את השבת בכניסתו ויציאתו, או "קודם לשבת במעט".

חידושים:

1. **הרמב"ם לא אומר שצריך לקבל שבת:** הוא אומר סתם אפשר לעשות קידוש "אף על פי שלא נכנסה השבת" – בלי תנאי של קבלת שבת.

2. **הרמב"ם לא אומר זמן ספציפי (פלא המנוחה):** הוא לא מציב תנאים – לא פלא, לא מנחה. הוא אומר רק "במעט" – קצת לפני שבת.

3. **מה פירוש "במעט"?** הרמב"ם לא מתכוון סתם בעולם – זה חייב להיות קשור לשבת. כשכבר יש היבט של ערב שבת, כשסדר החיים כבר מצביע על שבת.

4. **תכנית מעשית – סעודת שבת לילדים ערב שבת אחר הצהריים:** לפי הרמב"ם אפשר לעשות קידוש וסעודת שבת ערב שבת אחר הצהריים לילדים, ואחר כך ללכת לבית הכנסת להתפלל קבלת שבת.

- ריחו חומץ וטעמו טעם יין – מקדשין עליו: להיפך, אם הריח כמו חומץ אבל הטעם עדיין כמו יין, כן אפשר לקדש. זה מראה שבקידוש הולכים אחר הטעם, לא אחר הריח.

- זה הבדל בין מזבח לקידוש: במזבח הריח חשוב יותר (ריח ניחות), אבל בקידוש שותים אותו, לכן הטעם מכריע.

- ריח חומץ אינו ריח רע: חומץ (חומץ) הוא דבר חשוב, משתמשים בו לאוכל. אבל יין זה לא.

הלכה: שמרים שנתן עליהם מים

הרמב"ם: "וכן שמרים שנתן עליהם מים... במה דברים אמורים בשלא נתן על השמרים שלושה מים והוציא פחות מארבעה. אבל אם הוציא ארבעה הרי זה יין מזוג."

פשט: שמרים (משקע יין) שיצקו עליהם מים – אם יצקו 3 חלקים מים ויצא פחות מ-4, זה לא נקרא יין. אבל אם יצא 4, פירושו שרבע הוא לחלוות-יין, וזה נקרא יין מזוג שאפשר לקדש עליו.

חידוש: יין מזוג פירושו 3 חלקים מים ל-1 חלק יין – זה השיעור של מזיגה.

הלכה: פגימת הכוס

הרמב"ם: "כלי שהיה מלא יין אפילו יש בו כמה רביעיות, אם שתה ממנו הרי זה פגמו ונפסל לקידוש, ואין מקדשין על השאר, והרי הוא כשיורי כוסות."

פשט: אפילו כלי גדול עם הרבה יין – אם מישוהו כבר שתה ממנו, הוא פגום ופסול לקידוש.

חידושים:

- פגימה פוסלת אפילו כלי גדול עם כמה רביעיות – זה לא ענין של כמות אלא של חשיבות.

- **תיקון פגימה:** השולחן ערוך אומר שאפשר ליצוק קצת יין חדש וזה מתקן את הפגם.

הלכה: יין מזוג, יין צמוקים, יין תוסס

הרמב"ם: "וכן יין מזוג ויין צמוקים מקדשין עליו, והוא שיש בצמוקים שעוד יש בהם לחלוותית, שאם ידרוך אותם יצא מהם דבשם."

פשט: אפשר לקדש על יין מזוג (מעורב במים) ועל יין-צמוקים, אבל רק אם הצימוקים עדיין יש בהם לחלוותית.

חידושים:

- הרמב"ם קורא למיץ של צימוקים "דבש" – כי זה מיץ מרוכז, דבר דמוי-סירופ.

- בצימוקים לא רלוונטי השיעור של "הוציא שלישו/רביעו" כמו בשמרים, כי המים מקבלים את הטעם מכל הצימוק.

הלכה: יין חדש מגתו, סוחט אשכול של ענבים

הרמב"ם אומר: יין חדש מגתו – יין טרי ישר מהגת, אחרי הסחיטה לפני שהתחיל לתסוס (מוסט) – כשר לקידוש. גם אפשר לסחוט אשכול של ענבים ביד ולקדש עליו בשעתו.

פשט: "בשעתו" פירושו מיד – כלומר ערב שבת, כי בשבת עצמו אסור לסחוט.

חידושים:

- **מיץ ענבים vs. יין חדש:** יש הבחנה חדה בין יין חדש מגתו (שהוא עדיין שלב בהיות יין, רק עדיין טרי) לבין מיץ ענבים (שהוא סתם משקה מתוק,

כוס אחד.

2. **קושיא מהבדלה:** הרמב"ם פוסק שהבדלה עם ברכת המזון כן עושים על אותו כוס. לפי השיטות הסוברות שהבדלה מדרבנן, זה היה הגיוני. אבל הרמב"ם סובר שהבדלה דאורייתא, אז צריך למצוא הבדל אחר.

3. **תירוץ המגיד משנה:** ההבדל בין הבדלה+ברכת המזון (שעושים על כוס אחד) לבין קידוש+ברכת המזון (שלא עושים על כוס אחד) הוא: בהבדלה+ברכת המזון שניהם "לאחור" – שניהם ברכות אחרונות. הבדלה היא ברכה אחרונה על שבת, ברכת המזון היא ברכה אחרונה על הסעודה. אבל בקידוש+ברכת המזון – ברכת המזון הולכת על הסעודה הקודמת, קידוש הולך על העתיד על השבת הבא.

4. **ביקורת חריפה על תירוץ המגיד משנה:** לברכת המזון אין קשר לשבת בכלל – ברכת המזון אינה מצוות שהזמן גרמא. ברכת המזון של שבת וברכת המזון של "יום שלישי רגיל" היא אותה מצווה. אז איך אפשר לומר שהבדלה+ברכת המזון הם "נושא אחד"?

5. **הכלל של "אין עושין מצוות חבילות חבילות":** הכלל אינו "כלל ברזל" – זו סברא מבוססת. התנאי הוא: רק "כשהם שני ענינים" – כשהם שני ענינים נפרדים.

6. **ראיה מיום טוב שחל במוצאי שבת:** שם עושים קידוש והבדלה על כוס אחד, כי קידוש והבדלה באים מאותה מצווה – "לזכרהו בכניסתו וביציאתו".

הלכות איזה סוג יין מותר לקידוש

דברי הרמב"ם: "אין מקדשין אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח. לפיכך אם נתן בו דבש או סובין... פסולה."

פשט: צריך להשתמש לקידוש רק יין שהיה כשר להתנסך על המזבח. לכן, אם הכניסו דבש או סובין, הוא פסול.

חידושים:

- הכסף משנה מביא שזה דין דאורייתא, מבוסס על הפסוק.

- הרמב"ם מביא בפירושו המשניות ש"ארבעה דברים שנתנו על המזבח בכל שהן" – לכן לא עוזר ביטול בדבש ביין.

- הרמב"ם אומר "וכן אנו מורים בכל המערב" – "מערב" פירושו מרוקו, אלג'יריה, המדינות המערביות (מערב בערבית).

- **דעה ויש מי שמתיר:** הרמב"ם מביא דעה שנייה המתירה לקדש על יין עם דבש. סברתם: "לא נאמר יין הראוי לגבי מזבח" לא אומר שצריך לקבל את כל החומרות של מזבח (כמו ביטול בכל שהוא), אלא רק "להוציא יין שריחו רע" – שיהיה יין באיכות טובה. דבש יכול להפוך את היין לטוב יותר!

- הרמב"ם מביא ראיה מירושלמי שאפשר לקדש על יין קונדיטון (יין עם דבש/תבלינים).

[דיגרסיה: רקע היסטורי על יין באירופה] – בארץ ישראל ובמערב ספרד גדלו ענבים בשפע. באירופה היה קר, התקשו עם יין, עשו יין מצימוקים, וערבבו דבש. לכן ההלכה של יין-צימוקים הייתה רלוונטית מאוד למעשה באירופה.

הלכה: יין שטעמו טעם חומץ

הרמב"ם: "יין שטעמו טעם חומץ אע"פ שריחו ריח יין אין מקדשין עליו."

פשט: יין שטעמו כמו חומץ אבל הריח עדיין כמו יין – אי אפשר לקדש עליו.

חידושים:

משמע שקידוש יום טוב הוא בכלל הפסוק "זכור את יום השבת" – אם כן דאורייתא.

הבדלה מוצאי יום טוב

הרמב"ם אומר "ומבדילין במוצאי ימים טובים" – בין מוצאי יום טוב לחול/חול המועד, בין מוצאי שבת ליום טוב.

חידוש בכלל ההבדלה: עושים הבדלה רק כשנעשה יותר חולי (פחות קדושה). כשנעשה יותר קדוש (למשל מוצאי יום טוב לשבת) לא עושים הבדלה. היסוד: הבדלה היא "מבדיל בין קודש לחול" – מפרידים את הגבוה מהנמוך.

נוסח קידוש יום טוב – פרטי הלשון

הנוסח מתחיל "אשר בחר בנו" – לא "אשר קדשנו במצוותיו" כמו בשבת. "ויגדלנו" – דיון אם זה לשון עבר או עתיד. הוא"ו ההפוכה הופכת ללשון עבר (כמו "ויאמר" = הוא אמר).

"מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון" – "מועדים לשמחה" הולך על הכלל של יום טוב, ו"זמנים" מתקשר ל"זמן חירותנו/מתן תורתנו/שמחתנו" – לכל יום טוב יש את הכותרת המיוחדת שלו. סוכות הוא "זמן שמחתנו" – "שמחה כפולה" כי שמחה היא כבר הכלל של כל הימים טובים.

"זכר ליציאת מצרים" בקידוש יום טוב

חידוש: "זכר ליציאת מצרים" בקידוש יום טוב (לא רק פסח) קשור ליסוד של "בחר בנו מכל עם". יציאת מצרים היא כשהקב"ה הראה בפעם הראשונה שהוא בחר עם אחד מכל העמים האחרים.

"מקדש השבת וישראל והזמנים" – כשיום טוב חל בשבת

כשיום טוב חל בשבת, החתימה היא "מקדש השבת וישראל והזמנים".

- מהלך אחד (כמו שהרמב"ם מביא מהתפילה): הקב"ה מקדש את השבת; ישראל מקדשים את הזמנים. לכן "ישראל" בא בין "שבת" ל"זמנים".

- מהלך אחר (שמוצע): "מקדש" הולך על כל השלושה – הקב"ה מקדש את השבת, ישראל, וזמנים. חילוק הגמרא הוא רק להסביר מדוע הסדר כך.

ראיה: בנוסח הקידוש עצמו כתוב "קידשנו... ותתן לנו מועדיך" – הקב"ה מקדש גם את היהודים וגם את הימים טובים.

נוסח קידוש ראש השנה

בראש השנה אומרים: "את יום הזכרון הזה, זכרון תרועה, באהבה זכר ליציאת מצרים." החתימה המיוחדת לראש השנה היא "ודברך אמת וקיים לעד" – ואחר כך חותמים "מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון".

חידוש לגבי "זכרון תרועה" vs. "יום תרועה": בסידור שלנו כתוב שאם ראש השנה חל בשבת אומרים "זכרון תרועה", ואם בחול אומרים "יום תרועה". אבל הרמב"ם אומר תמיד "זכרון תרועה" – בלי הבדל אם זה שבת או לא.

ראש השנה שחל בשבת

ואם חל להיות בשבת – הסדר הוא: מקדש שבת וישראל ויום הזכרון, כדרך שהוא אומר בתפילה.

הלכות קידוש יום טוב

בלילי יום טוב מקדש על היין כשבת. ואם אין לו יין או שרצה – מקדש על הפת. אותה הלכה כמו שבת. וביום טוב צפרא מקדשין קידושא רבא כדרך שמקדשין בשבת.

יקנה"ו – ליל יום טוב שחל במוצאי שבת

כיצד מברכין בלילי יום טוב שחל להיות באחד בשבת? הסדר הוא:

בכלל לא יין). יין חדש מגתו כשר כי הוא כבר יין – רק עדיין לא לגמרי מותסס. אבל מיץ ענבים שקונים בחנות בכלל לא בקטגוריה של יין.

- יין חביב עליו – לא מיץ ענבים: המושג "יין חביב עליו" פירושו אדם שכל כך אוהב יין טרי שהוא לא רוצה לחכות עד שיתסס – בימי בציר הענבים. זה לא אותו דבר כמו מיץ ענבים מחנות.

- עצה לאנשים שלא יכולים לשתות יין: הרמב"ם פוסק מפורש שאם משהו לא אוהב יין, עליו לעשות קידוש על פת, לא על מיץ ענבים.

הלכה: חמר מדינה והבדלה (לא לקידוש)

הרמב"ם אומר: מדינה שרוב יינה שכר – במקום שהמשקה העיקרי הוא שכר (לא יין), שכר לא פסול לקידוש [אבל ההבדלה אפשר להשתמש בו לכתחילה].

פשט: קידוש צריך להיות על יין דווקא (או על פת אם אין יין). הבדלה לעומת זאת אפשר לעשות על חמר מדינה.

חידושים:

- מדוע ההבדל בין קידוש והבדלה? המגיד משנה מסביר: בקידוש, אם אין י

ין, יש אלטרנטיבה – פת (לחם). אבל בהבדלה אי אפשר לעשות על לחם (כי הבדלה אינה קשורה לאכילה), ממילא צריך להיות חמר מדינה כאלטרנטיבה.

- מה נחשב חמר מדינה? הלשון "רוב יינה שכר" מראה שחמר מדינה הוא במשפחת משקה המשכר – משקה אלכוהולי. מוטל ספק רב אם דברים מודרניים כמו מיץ תפוזים או קוקה קולה נחשבים.

[דיגרסיה: מזיגה ויין חלש] – פעם יין היה מעורב בשלושה רבעים מים (מזיגה), שעושה אותו בערך 4% אלכוהול – חלש יותר מבירה של היום. זו עצה מעשית לאנשים שיש להם קושי עם יין – אפשר לקחת יין קל (5%).

הלכה: קידוש והבדלה יום טוב

הרמב"ם אומר: כשם שמקדשין בלילי שבת ומבדילין במוצאי שבת, כך מקדשין בלילי יום טוב ומבדילין במוצאי יום טוב, וכן מוצאי יום הכיפורים (הבדלה בלבד, לא קידוש). שכולם שבתות ה' הם.

פשט: כל הימים טובים (ויום כיפור) נקראים "שבתות ה'" – ממילא חלים הדינים של קידוש והבדלה גם עליהם.

חידושים:

- "שבתות ה'" – מקור: הפסוק "מלבד שבתות ה'" (ויקרא כ"ג) נדרש שכל הימים טובים נקראים שבתות. הכוזרי מאריך שכל הימים טובים נקראים שבתות ה' כי יש דבר אלוקי בשביתה.

- "שבת ה'" – מה פירושו ביום טוב? בשבת בראשית "שבת ה'" פירושו שהקב"ה שבת. ביום טוב הקב"ה לא שבת – זה זכרון לנס. "שבת ה'" יכול לומר: שובתים לשם ה', לכבוד ה' – כמו שרש"י אומר בפרשת ויקהל "שבת לה' – לשם ה'".

- קידוש יום טוב – דאורייתא? לפי הרמב"ם, אם "זכור את יום השבת לקדשו" כולל את כל שבתות ה' (גם ימים טובים), יוצא שקידוש יום טוב הוא גם דאורייתא מאותו פסוק.

נוסח קידוש יום טוב

קידוש יום טוב – דאורייתא או דרבנן?

הרמב"ם אומר ש"זכור את יום השבת לקדשו" פירושו כל שביתה, ומכאן לומדים גם קידוש של יום טוב. המגן אברהם הניח שקידוש יום טוב הוא מדרבנן, אבל המנחת חינוך סובר שמכיוון שהרמב"ם כותב "כשם... כך"

אור של בית המדרש — אם יש שם אדם חשוב שמדליקין בשבילו, מברכין עליו. ושל בית הכנסת — אם יש שם חזן שדר שם, מברכין עליו. רק כשמישהו נמצא שם שבשבילו הדליקו לאורה.

אבוקה — מצוה מן המובחר והאבוקה להבדלה מצוה מן המובחר. אבוקה (כמה להבות ביחד) היא הדרך הטובה ביותר לקיים הברכה על אור.

אין מחזרין על האור

אין מחזרין על האור כדרך שאין מחזרים על כל המצוות, אלא אם בא מברכין עליו. זה מראה שהברכה על אור אינה חיוב כמו מצוות אחרות שצריך לרדוף אחריהן. כאן זה רק "אם בא" — כשזה מגיע.

אור שהדליקו בשבת לחולה או לחיה

אור שהדליקו בשבת לחולה או לחיה — מברכין עליו במוצאי שבת. נר שהודלק בשבת בהיתר (לחולה או יולדת) — מברכים עליו במוצאי שבת.

אור שהוקדה מן העצים או מן האבנים

אור שהוקדה מן העצים או מן האבנים — מברכין עליו מוצאי שבת, שהיא היתה תחילת בריאתה בידי אדם.

חידושים: טעם הרמב"ם "תחילת בריאתה בידי אדם" פירושו שכך אדם הראשון עשה לכתחילה אש — על ידי שפשוף אבנים/עצים. זה המקור של אש בידי אדם, ועל זה הולכת הברכה "בורא מאורי האש".

אבל מוצאי יום כיפור — לא עושים עליו ברכה, כי במוצאי יום כיפור יש דין מיוחד: עושים רק על "אור ששבת" — אש שכבר היה דולק במשך יום כיפור.

ביאור "נר ששבת" — חידוש חשוב

חידושים: "ששבת" לא פירושו שהנר "שבת" (לא בער), אלא להיפך — הוא היה דולק אבל לא חילל שבת/יום כיפור. "שבת" פירושו: הוא לא נדלק בחילול.

לכן: אפילו נר שהודלק ביום כיפור לחולה או חיה (יולדת) — נקרא "נר ששבת", כי ההדלקה הייתה בהיתר (פיקוח נפש), לא בחילול.

היסוד הרחב יותר: אם יהודי צריך לחלל שבת לחולה, אל יאמר "לא שבתתי". הוא כן שבת! כי "שבתה" פירושה לעשות מה שהתורה אומרת — לשבות מעבירות. מי שעושה מלאכה בהיתר (לפיקוח נפש) לא עשה עבירה, והוא שבת.

נוסח הבדלה של יום טוב שחל להיות במוצאי שבת

הרמב"ם אומר: אומרים "המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה" — כדרך שאומר במוצאי שבת, שסדר הבדלות הן.

פשוט: אפילו כשיום טוב הוא מוצאי שבת, אומרים "בין יום השביעי לששת ימי המעשה" — לא "בין שבת ליום טוב".

חידושים: טעם הרמב"ם: נוסח ההבדלה אינו על מה שקורה עכשיו, אלא זה "סדר הבדלות" — מונים הבדלות שהקב"ה עשה בבריאה. רק כשיום טוב הוא מוצאי שבת, אז כן עושים הבדלה מיוחדת "בין קדושת שבת לקדושת יום טוב".

אין בשמים ונר ביום טוב

ואין צריכין לברך לא על הבשמים ולא על הנר. בהבדלה של יום טוב לא עושים ברכה על בשמים ונר — כי הטעם לבשמים (נשמה יתירה/נפש דואבת) שייך רק לשבת.

הלכה לגבי בשמים מוצאי שבת — הטעם

דברי הרמב"ם: "ולמה מברכין על הבשמים מוצאי שבת — מפני שהנפש דואבת ליציאת השבת, ומיישבין אותה ומשמחין אותה בריח

1. בורא פרי הגפן (יין)

2. קידוש היום (יום טוב)

3. בורא מאורי האש (נר)

4. הבדלה — "המבדיל בין קודש לקודש" (לא "בין קודש לחול", כי זה הולך מקודש לקודש)

5. שהחיינו

זה הסדר שהגמרא קוראת יקנה"ז.

שהחיינו על יום טוב

כל לילי יום טוב וילילי יום הכיפורים מברכין שהחיינו. ובשביעי של פסח אין מברכין שהחיינו. הטעם: שונה משמיני עצרת שהוא רגל בפני עצמו עם הלכות שונות כמו יום טוב חדש, שביעי של פסח הוא רגל אחד עם ימים הראשונים של פסח, והשהחיינו מתחילת פסח כבר מכסה אותו.

סדר הבדלה במוצאי שבת

סדר הבדלה במוצאי שבת: מברך על היין, ואחר כך על הבשמים, ואחר כך על הנר. וכיצד מברך על הנר? בורא מאורי האש.

הלכות נר של הבדלה

שיעור אור

אין מברכין על הנר עד שיהנה לאורו, כדי שיהא אור גדול שיכיר בו בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת.

חידוש/שאלה: האם השיעור "שיכיר בין מטבע למטבע" הוא שיעור בגודל האור או שיעור בהנאה של האדם שמברך. הראיה היא מההלכה של "הולך חוץ לכרך" שרואה אש מרחוק — הוא יכול לברך למרות שהוא רחוק. זה מצביע שהשיעור הוא באור עצמו.

נר של גוים

אין מברכין על נר של גוים, שסתמן עובדין לעבודה זרה.

חידוש: הרמב"ם אומר "אין מברכין" — לא מברכים, אבל הוא אומר לא "אסור ליהנות". אולי זה לא איסור ממשי של הנאה מעבודה זרה, אלא שזה לא מתאים לברך עליו.

נר של עבודה זרה ונר של מתים

אין מברכין לא על נר של עבודה זרה ולא על נר של מתים. בנר של מתים בוודאי אין איסור הנאה — זה רק לא מתאים לברכה שמבטאת שמחה על בריאת האור.

ישראל שהדליק מגוי

ישראל שהדליק מגוי, או גוי מישראל — מברכין עליו. גוי מגוי — אין מברכין עליו.

הולך חוץ לכרך

הולך חוץ לכרך וראה אור — אם רוב אנשי הכרך גוים, אין מברכין. ואם רוב ישראל — מברך. הולכים אחר הרוב.

אור של כבשן, תנור, כירה

אור של כבשן ושל תנור ושל כירה — לכתחילה לא יברכו עליו. אש שנעשתה למטרות מעשיות (בישול, שריפה) אינה טובה לכתחילה לבורא מאורי האש — כי זה צריך להיות דווקא נר, אור שנעשה להאיר.

גחלת

אם שיכניס קיסם לתוכה וידלוק מאליו — מברכין עליה, ואם לאו — לא. אם הגחלת חיה מספיק שעץ קטן יידלק מעצם המגע — מברכים עליה.

אור של בית המדרש ובית הכנסת

טוב."

פשט: הטעם לבשמים במוצאי שבת הוא כי הנפש בצער (לשון "דאבון") כששבת יוצא, ומיישבים ומשמחים אותה בריח טוב.

הידושים:

- 1. רמב"ם vs. רש"י על המושג "נשמה יתירה":** רש"י בגמרא מפרש את הענין של בשמים במוצאי שבת שזה בגלל **נשמה יתירה** שיוצאת – צריך לתקן את החסרון. הרמב"ם לעומת זאת מפרש **אחרת** – הוא לא מדבר על נשמה יתירה, אלא על **"הנפש דואבת"** – הנפש עצמה בצער כי השבת המרומם יוצא. זה צער פסיכולוגי/רוחני, לא חסרון מטפיזי של נשמה יתירה.
- 2. מדוע מוצאי יום טוב לא – הסבר המגיד משנה:** המגיד משנה מסביר את ההבדל בין שבת ליום טוב: שבת היא **שבתה גמורה חזקה** – שובתים

לגמרי, לא עושים כלום. לכן כששבת יוצא, מרגישים רע. אבל יום טוב – עשינו **אוכל נפש**, בישלנו, עשינו מלאכות – זו לא הייתה מנוחה כל כך חזקה. לכן מרגישים במוצאי יום טוב **לא כל כך רע**, ולא צריך בשמים ליישב את הנפש.

3. הערה בדרך צחות: לפי טעם הרמב"ם – שהבשמים באמת ישמחו וייישבו את הנפש – צריך להיות **בשמים טובים באמת**, לא סתם ריח חלש מבקבוקון. זה צריך להיות משהו שממש משמח.

בזה מסתיימות הלכות קידוש מפרק כ"ט של הלכות שבת, יחד עם ההלכות הנוגעות ליום טוב.

תמלול מלא**הלכות שבת פרק כ"ט – מצוות קידוש והבדלה****מבוא: חמש מצוות דשבת**

דובר 1: אנחנו לומדים הלכות שבת, פרק כ"ט, אחד לפני הפרק האחרון. אנחנו הולכים ללמוד שם על מצוות קידוש והבדלה.

טוב מאוד. איך קוראים למצווה?

דובר 2: מצוות זכור את יום השבת.

דובר 1: נפלא. בתחילת הרמב"ם הוא אמר שבשבת יש כמה מצוות? הוא אמר חמש מצוות, והאחרונה שבהן היתה קידוש. חמש מצוות. השבתה, זה בל"ט מלאכות, והיה לא לדון, לא להעניש. האחרונה היתה לא לצאת חוץ לגבול. שני הסימנים האחרונים היו על תחום שבת. והאחרונה, המצווה החמישית של שבת, היא מצות עשה לקדש בדברים, לעשות קידוש.

טוב מאוד. כן, ולפני שנכנס לשיעור, בואו נכבד ונזכיר "לקדש בדברים" את כל אלה שעוזרים לשיעור שלנו, ובראש ובראשונה ידינו, הספונסר של השיעור, הרבני הנגיד ר' יואל אליהו וועצב ערגער, שזכות התורה תגן עליהם כולם.

הלכה א: מצות עשה מן התורה לקדש יום השבת בדברים

דובר 1: כן, אומר הרמב"ם, **"מצות עשה מן התורה לקדש יום השבת בדברים"**, שיקדשו את יום השבת בדברים.

מה פירוש המילה "לקדש"? הרי אתה רק עוסק בסוגיא של קדושה.

דובר 2: לקדש פירושו להקדיש, פירושו לייחד. להזכיר את קדושת השבת בדברים.

דובר 1: לא, אבל הוא אומר "לקדש", זה אומר שהקדושה פירושה שמייחדים את היום כמו שמייחדים סעודת שבת. אבל אני לא יודע, אולי היה אומר שהזכירה בדברים... בואו נאמר את הפסוק אחר כך נראה.

"שנאמר, כתוב בפסוק, 'זכור את יום השבת לקדשו'." כלומר, היינו יכולים לחשוב ש"זכור את יום השבת" היא עוד אזהרה על כל שאר המצוות, על שבת השבת. אבל חז"ל לא לומדים את זה כך, אלא הם אומרים "זכור את יום השבת לקדשו" פירושו דבר אחר מסוים. **זכרה זו זכירה לשבח וקידוש**, מהי הזכירה הזו? לא זכירה. הזכרה היא להעלות על הזיכרון על ידי אמירת דברים, על ידי זכירות, על ידי הזכרה באופן של שבח וקידוש.

דיון: שלושה פירושים ב"זכירה"

דובר 1: בואו נאמר כך, יש שני פירושים במילה זכירה, נכון? פירוש אחד הוא פירוש זכירה, זה היה הפשט הפשוט, זכור לשמור שבת. אבל זה לא אומר זכירה בראש, נכון? זה אומר שזה חלק מהאזהרה על שמירת שבת. תוודא לשמור שבת, אותו דבר, שניהם אומרים לא לעשות איסור, כן? לא דווקא לא לעשות את האיסור, המילה היא, מה שהשבת היא, תעשה. זה לא אומר שיש עכשיו מצווה שבדעת על שבת מלבד הפעולות והשבתה של

שבת. זה היה פשט פשוט, כמו שאתה אומר, זכור ושמור, לפי פשט אומרים המפרשים שזה אותו דבר, זה אומר עשה לך שבת.

החכמה, אנחנו לומדים אחרת, אנחנו לומדים שזכירה היא כן מצווה נוספת. עכשיו, אפילו במצווה הנוספת היית יכול ללמוד בשני אופנים. היית יכול ללמוד שיש ענין לזכור, יש פנימיות, יש ענין לחשוב על שבת. זה היה פירוש אחד. אחר כך בא, זה היה זכירה, בואו נאמר, יש ענין לעמוד ולזכור, אני לא יודע, ביום רביעי לזכור שיש דבר כמו שבת, בואו נאמר. זה היה פירוש אחד, ולא זה הפירוש שהרמב"ן מבין.

הפירוש, פירוש שלישי כאן, הוא שאפשר לומר שזכירה פירושה הזכרה. הזכרה פירושה לא הזכרה שלא לשכוח, נכון? הזכרה פירושה כמו לומר, נכון? איך אומרים את זה בידידי? להזכיר, להזכיר, למנשן, אני לא יודע, לומר. כן, אני זוכר שהיה להם פעם מילה טובה יותר לזה. להזכיר, לאנאונס, דקלרינג, כן, לעשות מצב, לא, לומר. בקיצור, לומר.

דובר 2: אז מה אני אומר מתוך כך זכרה?

דובר 1: רגע, רגע, רגע, זה פירושו זכירה.

דובר 2: לא, אבל ההזכרה היא אופן איך לזכור, לא? זה קשור.

דובר 1: לא, לא, לא, לא, לא. זה לא דרך. לא דרך לזכור שזה שבת. זה ענין להזכיר את ענין השבת.

עכשיו, מה פירוש "לקדשו"? הלאה, לפי שלושת הפשטים השניים יש חילוק. אם "זכור את יום השבת לקדשו" פירושו זכור לקדש את השבת בכך שאתה לא עושה מלאכות, אתה מתנהג בקדושה וכדומה, זה היה הפירוש הראשון. אבל הפירוש השני, שזה פירושו רק להזכיר, לדבר על שבת.

אז איך מקדשים בזה את השבת? מתרגם הרמב"ם, **"זכירה זו זכירת שבח וקידוש"**. במילים אחרות, אתה מדבר על הקדושה שלו. כמו שהוא אומר גם כאן, והוא מביא את הלשון מספר המצוות, **"זכירה זו זכירת קידוש וגדולה"**. כלומר, דבר על קדושת השבת.

אז זה לא... היית יכול לתרגם "לקדשו" פירושו לקדשו, לפי הרמב"ם, לא בעשיית קידוש מקדשים את השבת. זו לא פעולה. "לקדשו" פירושו, הרמב"ם מתרגם, זכירת קידוש. "זכור את יום השבת לקדשו", לפי הדרש, לפי קבלת חכמים פירוש, "זכור", זכירה זו זכירת שבח וקידוש. ודווקא אתה רואה ששבח וקידוש אצל הרמב"ם פירושה אותו דבר, כמו שאני טוען הרבה פעמים, שקדושה פירושה מיוחד, מיוחד, מרומם. אז זה הפירוש.

אתה יכול לומר שיש ענין. אף אחד לא היה שואל משהו שיש לו כוונה בקידוש שבזה דווקא מקדשים אותו, בכך שמדברים פעלים אותו, וכדומה. אבל, את לפחות הגדרת הרמב"ם של הלימוד ושל המצווה היא כך. אז כלומר, יש מצווה לדבר על כך. אז לפי זה מסתבר שהלשון "אשר קדשנו במצוותיו" ובסוף "מקדש השבת" זה לא סתם זו הלשון שהחכמים עשו, אלא זה ממש ממלא, כי אתה מדבר על זכירת קידוש.

קידוש בכניסתו והבדלה ביציאתו

דובר 1: "וצריך להזכירו" – מתי זה, מתי זוכרים את השבת לקדשו? "וצריך להזכירו בכניסתו וביציאתו". המצווה היא להזכיר כשהוא נכנס וכשהוא יוצא. בכניסתו בקידוש היום. אז יש להם שני שמות. מה שאומרים בכניסתו הוא בקידוש היום, כשהיום מתחיל, כשהיום נתקדש. וביציאתו נקרא **בהבדלה**, בהבדלה בין היום שהיה עכשיו לבין החול.

אבל הרמב"ם לומד, וכך מדברים המפרשים, שזה אותו רעיון. בעצם היינו יכולים לקרוא לקידוש גם הבדלה. אני מתכוון, כאן אומרים את לשון ההבדלה, כאן אומרים את לשון הקידוש, אבל המילה היא להזכיר ששבת שונה מכל השבוע. שבת קודש, והשבוע חול. יהיה בקידוש מבדילים את השבת משאר הימים, בכניסה וביציאה. בכניסה מפרשים מיום שישי, מקדשים מיום שישי, וביציאה מפרשים ומבדילים מיום ראשון.

כן, כלומר אני אומר, היינו יכולים לומר בקידוש "אשר הבדיל את השבת מיום שישי". לא אומרים כך. זה עדיין, כשהוא בא מדברים על קידוש, וכשהוא הולך מדברים על הבדלה. כי לפי הרמב"ם שניהם בנויים על אותו רעיון של "להזכיר קדושתו בכניסתו וביציאתו".

אם כך, נראה כאן שהבדלה היא גם דאורייתא. כן, כך כמעט ברור ברמב"ם. פוסקים אחרים חולקים מאוד, כי יש בגמרא משמעות שהבדלה היא מדרבנן. אוקיי, נראה מיד.

מה דאורייתא ומה דרבנן בקידוש

דובר 1: אבל בואו נאמר בבירור, אם מדברים שיש מצוות דאורייתא, צריך לדעת איזה חלק הוא דאורייתא. כלומר, נראה כבר בהלכה הבאה שהיין בוודאי מדרבנן. ואני חושב שעוד יותר, אפילו בהלכה הבאה, הנוסח לכאורה הוא מדרבנן, נכון? כי הרמב"ם אומר שהרבנן תיקנו נוסח קדושת היום.

הולך הרמב"ם אני אומר, זה נוסח קדושת היום, איך אומרים קידוש כשהשבת נכנסת. אומרים "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו". "אשר קדשנו במצוותיו" – מתחילים כמו ברכת המצוות. ברכת המצוות על מצוות הקידוש. מעניין, כי הקידוש עצמו הוא מצווה. לא אומרים ברכת המצוות על שמירת שבת.

דובר 2: זו לא ברכת המצוות. זו ברכת השבת.

דובר 1: כן, אבל יש לה את הנוסח של "אשר קדשנו במצוותיו".

דובר 2: כן, אבל אותו נוסח הוא סתם נוסח יפה. אפשר לומר אותו גם בקידוש.

דובר 1: לא, אולי גם הכניסו שיוצאים בזה ידי חובת ברכת המצוות על שבת. אין ברכת המצוות על שבת?

דובר 2: כי יש דין דאורייתא של קידוש, ויש גם דין שלכל המצוות יש ברכה.

דובר 1: הכניסו שבוזה יהיה לשון, לשון של ברכת המצוות.

דובר 2: אני לא יודע. אוקיי.

ביאור הנוסח: "אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו"

דובר 1: "אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו" – הקב"ה רצה בנו, רצונו איתנו. **דובר 2:** "ורצה בנו" פירושו אותו דבר כמו "בחר בנו".

דובר 1: כן, כן.

דובר 2: הוא בחר בנו. זה הפירוש.

דובר 1: "ושבת קדשו באהבה הנחלנו". "שבת קדשו", יום השבת שהוא קדוש, שכבר קדוש אצל הקב"ה.

דובר 2: שבתו.

דובר 1: כי הוא קידש אותו.

דובר 2: "כי בו שבת".

דובר 1: "ויקדשהו", כתוב. "שבת קדשו", הקב"ה קידש את השבת. זה לא רק... לא אנחנו עושים את השבת קדוש, אלא הקב"ה.

דובר 2: אה, אחרת מימים טובים.

דובר 1: "ושבת קדשו באהבה הנחלנו", הוא נתן לנו באהבה. כך כתוב שם שהקב"ה נתן מתן תורה, הקב"ה נתן אותה כאהבה ליהודים, כמתנה ליהודים.

דובר 2: כן, כל המצוות הקב"ה נתן באהבה, אל תדאג.

דובר 1: כלומר, כמו, כן, הרמב"ם אמר בהתחלה שיש מינים שאומרים שהמצוות הן עונש. ההוא אומר שהקב"ה נתן מצוות ככעס. אבל היהודים שבת, "ונח בו חייב", הקב"ה נתן את השבת באהבה.

מעניין הלשון "הנחלנו", כאילו יש במצוות אחרות שיש להן לשון כזו. הוא הנחיל לנו כאילו, הוא נתן לנו לירושה, הוא נתן לנו למתנה. אומרים "הנחלתנו עמך תורה ומצוות", יש לשון כזו. זה מאוד דומה לכמו "חיי עולם נטע בתוכנו", "נתן לנו".

דובר 2: "זכרון למעשה בראשית". נחלתנו קשור לכך שהאבות, אוקיי, לא אפילו שזה רק בירושה, זה משהו שהוא נחלה.

דובר 1: אוקיי, הלאה, "זכרון למעשה בראשית". שבת הוא זכרון למעשה בראשית. כך כתוב בתורה ששבעת הימים, ששת ימים הקב"ה עשה את המלאכה, ובשבת הוא נח. יזכרו את יום המנוחה מסיום מעשה בראשית. לא כתוב הלשון.

נוסח קידוש והבדלה – ביאור הרמב"ם**זכר למעשה בראשית וזכר ליציאת מצרים****דובר 1:**

כתוב הרבה פעמים "כי ששת ימים", ו"ושמרו", ו"להדליק נר", ושוב "זכר".

כן, לא כתוב. ביציאת מצרים כתוב "זכר", אבל במעשה בראשית, אני לא זוכר שכתוב "לזכור מעשה בראשית". אבל כך מבין הסידור שזה זכרון למעשה בראשית.

אוקיי.

תחילה למקראי קודש

"תחילה למקראי קודש". שבת הוא הראשון מכל הימים טובים, המקרא קודש הראשון שמתאספים לענין שבקדושה, שקוראים יחד את היהודים לקודש. זה לפני כל שאר הימים טובים, שבת קדם לימים טובים האחרים.

אני מתכוון שהתרגום העברי הוא שבפרשת אמור כתוב "אלה מועדי ה' מקראי קודש", והדבר הראשון כתוב שבת. זה הראשון בתורה, זה הראשון שגם תדיר, וזה גם הראשון שקיבלנו לפני מתן תורה.

זכר ליציאת מצרים – השייכות לשבת

"זכר ליציאת מצרים". זה שניהם, זה זכרון למעשה בראשית וזה זכר ליציאת מצרים. שם כתוב כן, "למען תזכור".

זכור יש חילוק בין זכור לזכור? אני לא יודע. זכור קרה מעצמו, וזכור צריך להזכיר. אני לא יודע, צריך לדעת.

אבל כאן כתוב כן, כתוב "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים" בלוחות השניים. כתוב בפירוש "על כן צוך", כתוב הלשון "וזכרת". כלומר, אולי מזה אפשר ללמוד, אם בלוח אחד כתוב "כי ששת ימים", ובשני כתוב "וזכרת", כתוב שם גם שזה זכור. רק לא כתוב בפירוש.

וכמו שלמדנו, כל ברכה הולכת כך, מתחילים... יכול להיות שהזכור של מעשה בראשית הוא יותר "נטורלי", שכאילו זה מזכיר מעצמו, כי שבת הוא יום המנוחה. זכר ליציאת מצרים הוא משהו שצריך להזכיר, כן? "וזכרת", צריך להתאמץ בהזכרה, כי זה לא טמון במילה או בעצם המנוחה, בכך שהעבד שובת וכדומה.

לא ברור, כלומר, איך שבת טמון בשביתת שבת? כי שבת שווה ל"כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", וגם "כי הוצאנו ממצרים וציוונו

לשבות". אבל יציאת מצרים אין לה עם שבת, אלא משהו שלא, ואיזו שייכות יש לה לשבת? צריך להסביר.

אני אומר, כי שבת הוא היום השביעי שהקב"ה אז נח, זה מאוד קרוב. ויציאת מצרים מוסף, שהעבד גם בשביתה, זה מזכיר לנו את מצרים. זה פשט אחד שאתה אומר.

דובר 2:

שאלה מה אתה מתרגם "על כן צוך", כלומר "וזכרת כי עבד היית", יש.

דובר 1:

אפשר לומר פשט פשוט, או צריך לראות מה הרמב"ם אומר פשט על זה. אבל פשט פשוט הייתי אומר דבר פשוט מאוד: הקב"ה הוציא אותנו ממצרים, והולכים לתת לו שבח והודאה בשבת. זה לא צריך להוסיף. זה לא שזה הגיוני כמו שהקב"ה מצווה אותו לעשות פסח כי הוא הוציא אותנו ממצרים, וגם עושה שבת כי הוא הוציא אותנו ממצרים. כמו שכל המצוות כתוב על זה זכר ליציאת מצרים על כל כך מצוות.

מבנה ברכת קידוש – שלושה חלקים

הלאה, שהם למדו שכל ברכה יש לה כך שלושה חלקים. יש התחלה, "ברוך אתה ה'". אחר כך הולך בדרך כלל בלשון נסתר, "אשר", מה שהוא עשה, או "המוציא", מה שהוא עשה. אחר כך, בברכה ארוכה, תמיד יש חתימה. אבל לפני החתימה חוזרים ללשון נוכח.

כמעט כל ברכה באה עם "כי". אני מתכוון שאפילו כל ברכה, כל ברכה ארוכה, כמעט כל ברכה ארוכה, באה עם סיום כזה שמחזיר אותנו לנושא של העקסטרנס ועומד על המילים "כי בנו בחרת". "וצונו במצוותך", שבת קדשך חוזר על "באהבה הנחלתנו". זה חוזר, ועכשיו אפשר על זה לומר את החתימה.

"כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים"

"כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו". היה "באהבה וברצון". "ברוך אתה ה', מקדש השבת".

טוב מאוד. אז גם מעניין, כי בקודם הוא פעם לא התאים "באהבה וברצון". אנחנו אומרים "באהבה וברצון", וכאן אנחנו אומרים כן אותו דבר. כי כאן יש כן הרמז, לכאורה ה"ורצונו". "קדשנו ורצונו". אבל קודם לא צריך לומר את זה, כי אתה עכשיו ברגע האחרון אמרת "ורצונו", אז אתה לא צריך לומר שוב "באהבה וברצון". אבל אנחנו אומרים כן פעמיים "באהבה וברצון". כנראה זה בא מכאן, "באהבה וברצון", "באהבה וברצון", "הנחלתנו", "הנחלתנו".

דיון: קדושת השבת – הקב"ה ואנחנו

אז אתה רואה משהו גם כמו שהקב"ה בחר בנו, הקב"ה בחר בנו, ואנחנו בוחרים בשבת של הקב"ה.

דובר 2:

לא, איך אתה רואה? כי שבת קודש, הקב"ה עושה אותנו קודש, ואנחנו עושים את השבת קודש. איך אתה רואה את זה?

דובר 1:

אבל אני לא מבין. אנחנו מדברים על מה שהקב"ה קידש. הקב"ה קידש אותנו, ו...?

דובר 2:

כן, כשעושים את זה מקדשים את השבת.

דובר 1:

כן, זו הראיה ששבת מקודש. אנחנו מדברים על קדושת השבת, אנחנו מדברים על מה שהקב"ה קידש את השבת, קידש את היהודים ונתן להם את שבתו הקדוש.

דובר 2:

אמת.

דובר 1:

"ברוך אתה ה' מקדש השבת".

טוב מאוד. זה נוסח הקידוש.

נוסח ברכת הבדלה

ועכשיו הולך הרמב"ם לומר את נוסח ברכת ההבדלה.

"כי בנו בחרת" בהבדלה – מחלוקת הנוסחאות

בנוסח שלנו, אני מתכוון אלה שאומרים נוסח ארי, כביכול, לא אומרים "כי בנו בחרת", על כל פנים חלק מהיהודים. אני מתכוון בליובאוויטש אומרים את זה כן. אבל בכל מקרה, בכל הנוסחאות הישנות ששבלי הלקט כתוב זה, וזה חייב להיות כך, כי כמו שאומרים שכל ברכה יש לה סיום שאומר "כי". לא מתאים כמעט נוסח הברכה בלי זה.

הסיבות שהמקובלים דלמטה והרומנים הוציאו את זה

הסיבות שהמקובלים דלמטה והרומנים הוציאו את זה, כי הם מצאו שכתוב בזוהר שיש שלושים וחמש תיבות בברכת הקידוש, והם לא מצאו שום דרך איך לעשות שלושים וחמש. אבל אני חושב שאם סופרים את התיבות, לא צריך לספור "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", זה אותו דבר בכל ברכה. אם סופרים את הנוסח ברמב"ם, רואים שמכאן יש שלושים וחמש תיבות. אם מורידים "אהבה ורצון" הראשון, זה יוצא. אז כנראה הזוהר דיבר על זה, לא צריך לעשות את הפאני להוציא חלק.

דובר 2:

אהה, מעניין.

דובר 1:

וביום טוב הם כן השאירו את הלשון "קראת", כי שם בדיוק לא מתאים מספר התיבות.

אוקיי. זה הרמב"ם. יש תמיד את הבעיה שיתאים נוסח הרמב"ם עם מספר התיבות שכתוב ב...?

זה מעניין שהרמב"ם כבר למד ספר אהבה. הרמב"ם כותב נוסחאות של כל דבר, הוא עשה סידור. אבל כאן רואים למשל בקידוש, הוא כתב את הנוסח במצוות הקידוש, לא בסידור שלו.

כן, אנחנו רואים את זה בהבדלה, כן?

נוסח הבדלה – ארבע הבדלות

הבדלה היא כך: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם המבדיל". הקב"ה הוא המבדיל. הוא עושה הבדלות בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, ובין יום השביעי לששת ימי המעשה. טוב. ואחר כך אומרים "ברוך אתה ה' המבדיל בין קודש לחול".

דיון: מדוע ארבע הבדלות?

דבר מעניין, כן, כי אור וחושך זה ההבדל בטבע. כשיש אור אין חושך. הטבע עושה הבדל כזה. הדברים האחרים, קודש וחול, הקב"ה עשה כבר קודם, בלשון, הקב"ה כבר קידש. כאילו זה טבוע בטבע. אבל באמת זה טבוע גם בנו, בכך שאנחנו עושים את השבת. ואותו דבר ישראל לעמים, בכך שאנחנו עושים את המצוות. הקב"ה נתן את המצוות, הקב"ה נתן את החילוק של ישראל לעמים.

דובר 2:

ברמב"ם כתוב גוים, איפה כתוב עמים? מה ההבדל?

דובר 1:

זה אותו דבר, בכל מקרה, נכון?

דובר 2:

נכון. גוים ועמים זה אותו דבר, נכון? גוי זה עם.

דובר 1:

כן. אתה אומר שיש הבדל?

החילוק. הקב"ה נתן שבת ליהודים. הרמב"ם לא אומר שצריך לתת לעבד כנעני לנוח, אגב. אני מתכוון, חוץ מהנושא של... "שורך וחמורך וכל בהמתך", "שורך וחמורך ועבדך". עבד כנעני הוא יהודי, אני מתכוון, אין לי בעיה. מדברים על עבד שהוא גוי, גר תושב. שומעים את הרמב"ם. אוקיי, יש ענין, חקירה.

בכל מקרה, אני אומר, אומר הרמב"ם, **עיקר הקידוש בלילה. אם לא קידש בלילה, מקדש והולך כל היום כולו.** העיקר כשתיקנו קידוש זה שיאמרו בלילה. אבל בדיעבד, אם לא קידש בלילה, בין שעשה את זה בשוגג, או במזיד, לא עשה קידוש בלילה, מקדש והולך כל היום כולו, אפשר לעשות קידוש במשך היום.

זאת אומרת, למה עיקר קידוש בלילה? כי זה עושה דבר מעניין, זה עושה חילוק. כמו סתם, כמו סתם, הרמב"ם אמר. וכל הלילה זה אומר בכניסתו. אין אולי חומרא, אולי הידור לעשות קידוש מוקדם, ומיד כשנכנס. זה לא משנה, לא נראה שיש אולי חילוק כזה.

כן, **ואם לא הבדיל בלילה, וגם הבדלה, זה ביציאה, ואם לא הבדיל בלילה מבדיל למחר.** עד מתי אפשר לעשות הבדלה? **מבדיל והולך עד סוף יום רביעי.** חצי שבוע. מעניין.

דיסקוסיה: מדוע הבדלה רק עד יום רביעי?

דובר 1:

זאת אומרת, קידוש אפשר רק עד סוף השבת, כי אחר כך זה לא שבת. מבין? אני שואל, למה אי אפשר... אה, אי אפשר, זה שבת. אבל הבדלה זה שבועי, שבועי זה כל השבוע. אז למה אי אפשר לעשות הבדלה כל השבוע? למה עד יום רביעי? כן.

רק התירוץ הוא כך, אחרי יום רביעי זה כבר לא נקרא שבת. עד יום רביעי עדיין נכנס לשבוע החדש. יום רביעי זה כבר השבוע הגיע, רוב השבוע כבר נכנס. אז כבר אין בעיה, כי גם בשבת אחר כך, אם יש שיטה שאפשר עוד לעשות קידוש אם לא עשו, זה גם רק עד יום רביעי. אחרי יום רביעי כבר לא רואים את ההבדלה, זה כבר לא היה שבת, שבת זה כבר "היסטוריה רחוקה", כבר שכחו מזה.

ברכת האור – רק במוצאי שבת בלבד

דובר 1:

טוב מאוד. אומר הרמב"ם, עד כאן הרמב"ם עוד לא אמר לנו שהבדלה היא על אש, אבל כאן הוא זורק משהו, שהמנהג שעושים על אש, את זה אי אפשר לעשות עד יום רביעי. **אבל אינו מברך על האור אלא במוצאי שבת בלבד.** אבל מי שמברך על האור, זה שעושים גם את הברכה על אש ועושים ברכה על זה, את זה עושים אבל במוצאי שבת בלבד. לאור אין שום פשט לעשות מאוחר יותר, אין לזה קשר להבדלה, יש לזה קשר ספציפית למוצאי שבת, כי נבראה האש אז, "מה שזה לא יהיה", איזה "סיבה". ככה נראה. ואותו דבר זה גם אולי בשמים, בבשמים לא מפריע, אפשר לעשות בורא מיני בשמים מתי שרוצים. אה, זה ברכת הנהנין עכשיו.

הלכה ז – איסור אכילה ושתיה קודם קידוש והבדלה

דובר 1:

הלאה אומר הרמב"ם כך, עכשיו יש חומרא שתיקנו מתי יעשו את הקידוש, שלא יעשו הפסק, שאסור לאכול לפני קידוש. **אסור לאדם לאכול ולשתות יין, יין דווקא, שלא ישתו יין ויאכלו משקידש היום,** מאימתי זה נעשה שבת, **עד שיקדש,** מאימתי היום נעשה קדוש כי נעשה לילה, עד שהאדם מקדש את זה בקידוש.

וכן, זו ההלכה בקידוש. אותו דבר במוצאי שבת, **משייצא היום אסור לו להתחיל לאכול ולשתות ולעשות מלאכה או לטעום כלום עד שיבדיל.** הוא אומר קצת אחרת, קודם הוא אמר "לאכול", כאן הוא אומר "להתחיל". אנחנו כבר נראה את ההסבר. להתחיל לאכול ולשתות ולעשות מלאכה או לטעום כלום עד שיבדיל. כשהיום יוצא, גם לא ישתו או יהיו עסוקים בדברים אחרים.

זה הנוסח. המבדיל בין קודש לחול.

עכשיו, אומר הוא, אבל מתי אומרים את הקידוש הזה? מה העניין? למה מזכירים שם את ארבעת הדברים? למה לא אומרים רק "המבדיל בין קודש לחול"? למה מכניסים אור וישראל?

דובר 2:

כאילו... האור וחושך מכוון גם לרמז משהו שהיהודים הם כמו אור? יש משהו... האור הנצחי הוא הנשמה.

דובר 1:

לא, לא, לא. כתוב בגמרא. יש אפילו עוד דברים בגמרא. הגמרא אומרת שאפשר לחשוב על עוד הבדלות שיש בטבע, שהקב"ה ברא הכל. שהקב"ה עשה... אני לא יודע. יש אולי סוד בזה. אבל יש בטח סוד.

כאילו, מה הם רוצים לומר? שהחילוק בין שבת לששת ימי המעשה הוא מהותי מאוד, עמוק מאוד, כמו אור וחושך.

אני הייתי רוצה לחשוב יותר כמו שרש"י מביא בפרשת קרח, נכון? יש בעיה כאילו, למה היום זה שבוע ואז שבת? הקב"ה עשה כל מיני הבדלות. כל העולם בנוי, אני מתכוון זה מביא יותר את הנושא שבעולם יש הרבה, כמו שרש"י אומר, "יכירו נכרי הקדוש ברוך הוא". יש הבדלות שונות בעולם, לא הכל זה אותו דבר. אתה לא יכול לומר שהכל קדוש, לא הכל חול. מי עשה? הקב"ה.

אבל זה מביא, יש נושא כללי של הבדלה. בפרשת בראשית רואים את זה בעצם, ש"ויבדל", יש עוד, "ויבדל בין הרקיע בין המים". הקב"ה, יש נשמות, והגמרא מזכירה את הנשמות שמזכירים את זה, נכון? יש דבר יסודי בעולם שיש את ההבדלות. שלא הכל זה אותו דבר.

אז זה מתאים שהם אומרים במציאות, כאילו, כי אנחנו יכולים עכשיו לעשות חול. אולי אדם נהנה כל כך מהשבת, שישאר לנצח שבת. לא, יש גם חשוב ששבת תהיה מובדלת, שיהיה דווקא יום אחד שבת, ואנחנו נהיה ששה ימים חול.

אני אומר תמיד לכל בעלי ההשקפות שאומרים שצריך להיות אותה התלהבות של שבת על כל השבוע ויום טוב, שלפיהם אסור לעשות הבדלה. הבדלה אומרת לא, זה קרה בשבת, נגמר שבת. והקב"ה עושה שכך הולך העולם.

אז לכן אומרים את זה במציאות, מזכירים את החילוק בין קודש לחול. כשנכנסים לשבת שכחו לגמרי, כאילו, נכנסים בהתלהבות. עכשיו אומרים, מלווים את השבת, זה נגמר. סיום בעצם, מה שאתה אומר, מלווים את אותו דבר, כי קודש, עכשיו זה קודש ואתמול זה לא.

אבל הוא לא אומר את זה ברור. הייתי אומר שגם רשימת ההבדלות היא כי הוא מדבר באופן כללי על המתקנות של הבדלה. כמו שאתה יכול לומר בשבת, הוא מדבר על המתקנות של קדושה, הוא מדבר על הקב"ה שקידש את היהודים, הוא היה עושה עשר קדושות לספור עוד דברים שהקב"ה קידש. הוא היה אומר, יכול להיות ששבת צריך יהודי לתת מנוחה לעבדיו, לעבדיו הכנענים שלו. ועכשיו במוצאי הוא מתחיל לעשות את המתקנות.

קידוש והבדלה – זמנים, איסורים, וסדרים

הלכה ו (המשך) – עיקר הקידוש בלילה, הבדלה עד סוף יום רביעי

דובר 1:

דיברנו על אותו דבר, כי עכשיו זה קודש, ואתמול זה לא. אבל אומרים שזה לא ברור. אני רוצה לומר שגם ברשימת ההבדלות זה כי מדברים באופן כללי על המצווה של הבדלה. כמו שאתה יכול לומר בשבת, מדברים על המצווה של קדושה, מדברים על הקב"ה שקידש את היהודים, היו עושים מפקד לספור עוד דברים שהקב"ה קידש.

הייתי אומר, יכול להיות ששבת צריך יהודי לתת מנוחה לעבדיו, לעבדיו הכנענים. ועכשיו במוצאי הוא מתחיל לעשות חילוק גדול בין היהודים לגויים. בשבת הגוי גם ישב על הספה ואכל צ'ולנט. במוצאי, עכשיו מתחיל

מיד נדבר על קידוש אחרי הסעודה, זה עוד לא נלמד, בינתיים עוד לא למדנו שצריך לעשות קידוש.

דובר 2:

דוקא.

דובר 1:

יודעים כבר. עד עכשיו למדנו את זה על עצם הברכה של קידוש. מיד הולך הרמב"ם לומר שיש מצווה נוספת מהחכמים...

דובר 2:

מממ.

הלכה ח (התחלה) – קידוש והבדלה על היין, כדברי סופרים

דובר 1:

...שהקידוש יעשו על יין. שתעשה על כוס של ברכה. זה בינתיים ההבדלה תהיה על היין. **כדברי סופרים, לקדש על היין ולהבדיל על היין.**

דובר 2:

מממ.

דובר 1:

מה הענין של זה? זה כבוד לברכה, הברכה נאמרת יותר יפה ככה?

דובר 2:

אבל יכול את המעשה עם היהודי שהוא אוכל הוא רוצה לעשות שהכל, הוא רוצה לישון למשהו והוא שותה כוס ברנדי, כי יהודי עושה שהכל מגיע ברנדי. אבל כשיהודי עושה קידוש מגיע כוס יין. איזו שמחה. זה טעים.

דובר 1:

כן.

דובר 2:

יש משהו חשיבות, זה עושה את הברכה יותר חשובה, דבר כזה.

דובר 1:

כן, אבל זה שמחה, לא לא לא לא. כבוד אתה יכול לומר, כי כששותה יין זה דבר טעים.

דובר 2:

כן. כן.

הלכה ח (המשך) – הבדלה בתפילה לעומת על הכוס, מלאכה אחרי הבדלה בתפילה

דובר 1:

אפילו הבדיל בתפילה, אומר הרמב"ם, גם הבדלה היא הלכה. אומר הוא, אפילו הבדיל בתפילה, אפילו הוא כבר עשה הבדלה בתפילה, הוא לא מדבר על קידוש. הוא לא אומר שיש דבר כמו קידוש בתפילה. מעניין.

דיסקוסיה: מדוע אין קידוש בתפילה?

דובר 1:

למה אין דבר כמו קידוש? גם שם אומרים בתפילה "מקדש השבת". לא עולה לרמב"ם שזו עצה? רק בהבדלה הוא אומר את זה? מעניין. מבין את השאלה? כן.

יכול להיות שבקידוש אולי האדם לא חושב. האדם חושב שזה נוסח התפילה של לילה. אבל הבדלה, זה ממש חלק נוסף שהכניסו רק להבדלה. יש משמעות משהו. אני רואה שהוא לא מביא שיש משהו משמעותי.

אולי קידוש לא היה פעם קידוש בתפילה. אולי אין באמת דבר כזה קידוש בתפילה. בעוד הבדלה יש בגמרא נוסח תפילה כזה של ליל שיש. כן, זה משהו עם קידוש. לא, זה לא נוסף קידוש. אני לא אומר לך רק שלא עושים ענין, אלא זה ממש לא נכון. יכול להיות שזה לא ממש נכון שיש דבר כזה קידוש על הכוס.

אני מתכוון ה"להתחיל" זה פשוט, כי בדרך כלל בסעודה שלישית בשבת אחר הצהריים אוכלים, אז בדיוק אחר כך, יצאה שבת, שלא יתחילו לאכול אז. אגב, ערב שבת יש גם דבר כזה, שאדם אוכל כבר אז, ונראה את ההלכה בהמשך.

אנחנו נלך הלאה אחר כך, יש חילוק האם אפשר להמשיך את הסעודה, נראה שלא יוכלו להמשיך את הסעודה. תגיד את זה אחר כך, זה פשוט לא הדרך.

לשתות המים מותר

דובר 1:

אוקיי. ואומר הרמב"ם, האיסור לשתות היה לשתות יין...

דובר 2:

זאת אומרת גם לפני קידוש וגם לפני הבדלה.

דובר 1:

כן, **לשתות המים מותר**. סתם המים מותר. לשתות מים. יכול להיות המים זה המים ששותים, הרמב"ם אומר שלא ישתו באמצע הסעודה, שישתו לפני זה, המים ששותים לפני הסעודה...

דובר 2:

אחד.

דובר 1:

אבל זה כאן, יש מי שאומרים, בשבת שותים באר של מרים, והמים ששותים, אני מתכוון שיעשו את הדורות על איזה שיער שהולך לקרוע, על איזה שיער, אבל אני מבין מה, אני לא יודע מה כאן. כן, כן, אני מבין, בסדר. טוב מאוד. שוכח אבל.

דובר 2:

מממ.

דיסקוסיה: האם "לשתות המים מותר" הולך גם על קידוש?

דובר 1:

כאן יש מחלוקת על זה, האם זה נכון גם לפני קידוש? בשולחן ערוך כתוב שלפני קידוש לא ישתו אפילו מים, אבל לפני הבדלה כן. אז יכול להיות שלשתות מים הולך רק על הבדלה?

דובר 2:

אבל הוא אמר לשתות כן, לשתות כן, כנראה ככה.

דובר 1:

אוקיי, מה עושים אבל...

שוכח ואכל – לא מעכב

דובר 2:

שוכח,

דובר 1:

...הוא שכח על האיסור לשתות... הוא שכח, לאכול ולשתות לפני קידוש או הבדלה. **שוכח ואיבר ואכל ושתו קודם שיקדש או קודם שיבדיל...**

דובר 2:

מממ.

דובר 1:

לא מעכב, זה לא משנה עכשיו, זה לא משנה את ההלכה, אלא **הוא מקדש ומבדיל לאחר שיאכל**, כשהוא נזכר יעשה אז קידוש והבדלה.

דובר 2:

מה הוא התכוון? כי קידוש זה על הסעודה כאילו? בזה?

דובר 1:

אוקיי, ואז עכשיו... אבל מה שהוא בא כאן זה רק לומר שחייב הבדלה על הכוס אינו מעכב לגבי זה. עכשיו הרמב"ם הולך לומר איך עושים את הסדר של קידוש והבדלה. הוא לא אומר למשל מותר גם לאכול אחרי שאומרים המבדיל בין קודש לחול, מותר גם לאכול? הוא לא אומר, לא. לכאורה, אם הסיבה למה אסור לעשות מלאכה היא שזה יסיח את דעתו מזה. לכאורה הוא גם היה צריך להתחיל מותר לאכול. לא, למה לא? אתה רואה שהוא אומר לך. אתה רואה שההבדלה על הכוס אינה מעכבת.

הלכות קידוש: סדר הקידוש, קידוש במקום סעודה, וקידוש על הפת

שאלה: אכילה אחרי "המבדיל בין קודש לחול"

דובר 1: מותר גם לאכול? אחרי שאמרו "המבדיל בין קודש לחול", מותר גם לאכול? לכאורה, אם הסיבה למה אסור לעשות מלאכה היא כי הוא יהיה, רוצים להסיח את דעתו מזה, לכאורה הוא גם רק התחיל מותר לאכול. לא? למה לא?

דובר 2: רואה אתה מה אני אומר לך? הדבר הוא שההבדלה על הכוס אינה מעכבת. זה לא מעכב את ה... התחיל שאסור לעשות כלום, אסור לאכול ולשתות או לעשות מלאכה, כדי שלא ישכחו לעשות...
דובר 1: אתה הכנסת טעם, אבל זה לא כתוב.

דובר 2: על כל פנים, לא כתוב שמותר.

דובר 1: אני יודע שלא כתוב, אבל צריך לחשוב למה דווקא עשו חילוק לגבי עשיית מלאכה התיירו אחרי שאומרים "המבדיל בין קודש לחול"?

דובר 2: אני יכול להבין, זה לא כל כך מסובך. לא כל כך מסובך, אבל זה לא ברור. זה קצת... צריך לעמוד על הבעיה.

דובר 1: כן, אבל יום כיפור הוא כך לגבי תחילת אכילה, וזה לא קשור לזה.

הלכה כ"ט: סדר הקידוש – ברכת היין קודם ברכת הקידוש

דובר 2: אוקיי, עכשיו, איך עושים את זה? מה הסדר? סדר שיקדש, מברך על היין תחילה, קודם צריך לעשות ברכה ברכת היין, בורא פרי הגפן, ואחר כך יאמר ברכת הקידוש או ברכת המקדש, ואין נוטלין לסעודה עד שיקדש. שוטפים את הידיים רק אחרי קידוש. אומר הוא, כן, ישטפו לסעודה אחרי קידוש, לא שישטפו ויתחילו קידוש ואחר כך ישטפו לחם, אלא נטילת ידיים תהיה בין קידוש לסעודה.

פרטים של כיצד מקדש

הרמב"ם מסביר, "כיצד יעשה", אומר הוא כך: כאן הוא הולך לומר יותר פרטים המנהג איך עושים את מצוות קידוש. "לוקח כוס שמחזיק רביעית", לוקחים כוס שהיא לכל הפחות רביעית, "ומזיחו מבפנים ושוטפו מבחוץ". שוטפים אותו.

זה מעניין שללשון הקודש יש מילה נוספת לשיטיפה מבפנים ומילה נוספת לשיטיפה מבחוץ. כן? יש חילוק חשוב, כי מבפנים יש לכלוך. "שוטפו" אומר שוטפים אותו. מבפנים יש לכלוך, ומבחוץ זה לא פשוט. הפשט הוא, מבפנים צריך לשטוף אותו. מדיח ממה שהיה קודם. היה קודם בזה יין או משהו, לא סתם פנימי, בחוץ, הרגיל הפנימי נשאר מפעם האחרונה ששתו, בחוץ זה יופי או משהו אחר.

וממלא יין, ממלאים את הכוס, ואוחזו בימינו. נראה כאן כאילו זה צריך להיות מלא, כן? הרמב"ם כאן רומז "מלא יין", זה לא מספיק שסתם חצי כוס, זה צריך להיות מלא עד למעלה. כמו שהכוס מלאה, כן. **ואוחזו בימינו, אוחזים אותו ביד ימין, ומגביהו מן הקרקע או מן השלחן – מדברים כאן על קרקע באופן שהיו אוכלים את הסעודה על הרצפה – מגביהים אותו טפח או יותר, וצריך להחזיק אותו ביד, ולא יסייע בשמאל,** הוא לא יוסיף גם את יד שמאל לעזור להחזיק את הכוס. צריך להחזיק אותו רק ביד ימין, **ומברך על הגפן ואחר כך מקדש.**

דובר 1: כן, מה הענין למה יהיה "לא יסייע בשמאל"?

דובר 2: החשיבות היא לא לעזור, החשיבות היא להחזיק ביד ימין.

בהבדלה הוסיפו במיוחד נוסח הבדלה בתפילה. הקידוש של לילה הוא בעצם נוסח התפילה של ליל שבת. זה גם, כתוב בגמרא שהבדלה תוקנה קודם כך, אחר כך הוסיפו את הכוס, אחר כך הורידו. היה איזה התפתחות כזו. אבל קידוש, זה הקידוש. התקנה של קידוש היא לכתחילה שיעשו את זה. מדאורייתא זה לא עם יין, אבל החכמים תיקנו לכתחילה שאחרי התפילה יאמרו קידוש.

מותר לעשות מלאכה אחרי הבדלה בתפילה

דובר 1:

"אפילו הבדיל בתפילה צריך להבדיל על הכוס", אומר הרמב"ם, "ומאחר שיבדיל". זאת אומרת, עכשיו הוא אומר פרט, לא מה שאמרת קודם. קודם אמרת שאסור לעשות מלאכה או לאכול, אני לא יודע, אמרת לאכול. אסור לעשות מלאכה לפני הבדלה. אומר הוא, לא תחשוב שזה הולך גם על ההבדלה על הכוס. מה שצריך לעשות הבדלה על הכוס, זה לא מעכב לגבי מלאכות. זה רק חייב שצריך לעשות הבדלה על הכוס. אולי אסור לאכול, אבל את המלאכה מותר לעשות.

דיסקוסיה: מה פירוש "ויאמר המבדיל"?

דובר 2:

לא, נראה כאן, "ויאמר המבדיל", הוא מתכוון הוא אומר את הברכה המלאה עם השם ומלכות?

דובר 1:

לא, "מאחר שיבדיל" זה בתפילה. "מאחר שיבדיל" בתפילה, או בכל אופן שהוא, פעם אחת הוא מבדיל, "ויאמר המבדיל בין קודש לחול", כן, יכול להיות שאתה יכול לענות לו שזה בדרך כלל. זה בתפילה, לא? נכון. כן. **מותר לעשות מלאכה אפילו לא הבדיל על הכוס.** אתה רואה כאן איך הוא אומר ממש את הברכה. אז האנשים שנוהגים לומר ברוך המבדיל בין קודש לחול יכולים עדיין לא לצאת ידי חובת הבדלה, אין שם ומלכות. יכול להיות להיפך, אני לא יודע, הוא מביא כנראה משנה שמה שאתה אומר ברכה עם ברכה, כן. לא ברור. המנהג הוא כמו שהפוסקים המאוחרים אומרים שאומרים ברוך, אבל... בפשטות מדובר כאן על הבדלה בתפילה. אחרי שאתה אומר שזה דבר נוסף של הבדלה בתפילה, גם שם הוא אומר ברוך המבדיל.

דובר 2:

כן, זה מעניין, כי קודם כשלמדנו שאסור לעשות מלאכה, זה היה משמע כמו כדי שלא לשכוח, כמו שאסור לאכול. לא שההבדלה מתירה לך לעשות מלאכה. המלאכה מותרת כי שבת הסתיימה. זה עדיין כך. אתה רואה כאן כאילו מותר לעשות מלאכה כי הוא כבר אמר ברוך המבדיל, אבל הוא עוד הולך לומר עם כל שם ומלכות. הוא מדבר לפי אלו שאומרים שהמבדיל בין קודש לחול הם יצאו בזה. הוא עוד הולך אבל לומר את הברכה המלאה. על היין, למה הוא היה צריך לעשות על היין? לא, כי יש חייב הבדלה על היין. הבדלה על היין אינה מעכבת... אינה מעכבת המלאכה. הוא לא היה צריך לומר כי הוא תיקן. אבל עצם הבדלה הוא יצא, זה אפילו לא כך.

דיון: מה הענין של איסור מלאכה לפני הבדלה?

דובר 1:

לא, אבל מה הענין לא לעשות מלאכה? כדי שלא תשכח לעשות הבדלה. זה כמו למה אסור לאכול לפני כן. שמא ימשך. והרמב"ם שם את זה ממש ליד אכילה, שזה אותו מין דבר, זה קטגוריה אחת. לא שזה מתיר במלאכה.

לא, לא, זה לא אומר לעשות מלאכה, זה אומר עבודה. זה לא אומר לעשות מלאכה מהל"ט מלאכות. זה אומר שברור שאתה לא יכול עכשיו להדליק את האש לפני הבדלה. מה שיש לך איסור זה לעבוד, לעשות ענינים. אתה כמו עסוק עכשיו במשהו, כי זה יסיח את דעתך. לכן הוא שם את זה ליד הענין של אכילה.

קושיה: למה הרמב"ם לא אומר שמותר גם לאכול?

דובר 1:

דובר 1: לא, לא, הוא לא עושה פשרות. אם אתה ימני, אתה ימני, לא עושים פשרות שקצת "יסייע בשמאל".

דובר 2: אומר הרמב"ם הלאה, "מנהג פשוט בכל העולם" – אה, הוא מביא אחר, הוא מביא טעם יותר שכלי, הוא מנחה אותך כך, שזה נראה כמו טורח. זה אומר, צריך להחזיק את הכוס ביד אחת בקלות, אם מחזיקים אותו בשתי ידיים, זה נראה בדיוק כאילו אתה מתאמץ. לא רק סתם בגלל הענין של ימין, ה"לא יסייע בשמאל" הוא דבר נוסף, שזה נראה משהו כאילו אתה מתאמץ. אוקיי.

מנהג "ויכולו"

אומר הוא, "מנהג פשוט בכל העולם לקרות בתהלה" – לפני שאומרים ברכת הגפן, לפני הברכה הראשונה אומרים "ויכולו", "ויכולו השמים",

דובר 1: ומה קורה בבית מדרש חסידי?

דובר 2: לא יודעים בכלל על המנהג הזה. זה מנהג עתיק מזמן הגמרא עד זמן הבעל שם טוב. אני לא יודע מה זה קשור לחסידות, אבל זה כתוב בפוסקים, שאלו באמת מה אדם עושה שלא עושה קידוש. זה מעניין, כי אצל החסידים בית הכנסת הוא המקום הכי הרבה קידוש במקום סעודה. הולכים שם לעשות את הטיש.

דובר 1: יכול להיות שהטיש פעל שהקידוש, הקידוש לא נמצא.

דובר 2: לא, אבל לפני הקידוש, לפני הטיש עושים קידוש. אז אולי בזה יוצאים את המנהג של לעשות קידוש בבית הכנסת.

דובר 1: לא, הגמרא מדברת על אשכנז.

דובר 2: בישיבות הליטאיות גם לא עושים את זה. אבל באשכנז, כן, כל בית כנסת יהודי מקורי, אשכנזי או ספרדי, עושה קידוש ערב שבת אחרי התפילה בבית המדרש. וגם מוצאי שבת הבדלה, נדמה לי, בבית המדרש.

דובר 1: כן, אני חושב כך.

דובר 2: טוב מאוד.

הלכה ל' (המשך): קידוש על הפת

כבר, אומר הרמב"ם, הדין שעושים על יין הוא באופן כללי, אבל **הואיל ומתאוה לפת יותר מן היין**, אם אדם אוהב יותר פת מין, כן, **או שאין לו יין**, או שלרב לא היה יין, אפילו הוא לא אמר את הסיבה, סתם לא היה לו יין. **אלא אם כן נוטל ידיו תחילה**, אז הסדר שונה. הנקודה העיקרית היא, אז עושים קידוש על הלחם, אבל אחרת מקודם שנאמר שנוטלים רק אחרי קידוש לפני הלחם, יש דרך אחרת, שנוטלים לפני הלחם. **אלא אם כן נוטל ידיו תחילה, מברך המוציא, מקדש, ואחר כך בוצע**, ואז חותך את הלחם. יש ענין שהקידוש יהיה אחרי שהלחם שלם, ואחר כך חותכים אותו לאכילה. טוב מאוד.

הבדלה רק על כוס, לא על פת

אבל זה רק על קידוש. הבדלה אי אפשר אפילו פעם אחת הדין על הפת ועל הכוס. בהבדלה אין את האופציה של "אין מבדילין על הפת", הבדלה לא תהיה על פת, **אלא על הכוס**. למה?

"בחביבותא תליא מילתא" – העיקר של קידוש על הפת

דובר 1: באה מיד השאלה, מה פשט "ואם מתאוה לפת יותר מן היין"? יין הוא אופן של לעשות קידוש.

דובר 2: לא, הוא אומר שלא. הוא אומר שעושים את זה על איזה דבר שחשוב. טוב מאוד. כתוב בגמרא בפסחים שרב רבי יצחק, אני לא זוכר בדיוק, חזר ואמר בשם רב, שהוא היה הרבה פעמים אצל רב ליד השולחן, והוא ראה כך, שאם רב אהב יותר את הלחם, הוא עשה קידוש על הלחם, ואם הוא אהב יותר את היין, הוא עשה קידוש על היין. מבין?

ולכן אומר הרב, "בחביבותא תליא מילתא". זה הכלל, "בחביבותא תליא מילתא". מהלשון הזה בא הזוהר. זו מליצה מהלשון הזה, "בחביבותא תליא מילתא". היה זמן אחר, היה זמן בגמרא שהיה תלוי בתהילה, שאם כבר נטלו

דובר 1: לא, לא, הוא לא עושה פשרות. אם אתה ימני, אתה ימני, לא עושים פשרות שקצת "יסייע בשמאל".

דובר 2: אומר הרמב"ם הלאה, "מנהג פשוט בכל העולם" – אה, הוא מביא אחר, הוא מביא טעם יותר שכלי, הוא מנחה אותך כך, שזה נראה כמו טורח. זה אומר, צריך להחזיק את הכוס ביד אחת בקלות, אם מחזיקים אותו בשתי ידיים, זה נראה בדיוק כאילו אתה מתאמץ. לא רק סתם בגלל הענין של ימין, ה"לא יסייע בשמאל" הוא דבר נוסף, שזה נראה משהו כאילו אתה מתאמץ. אוקיי.

מנהג "ויכולו"

אומר הוא, "מנהג פשוט בכל העולם לקרות בתהלה" – לפני שאומרים ברכת הגפן, לפני הברכה הראשונה אומרים "ויכולו", "ויכולו השמים", **ואחר כך מברך על היין, ואחר כך מקדש**. ואחר כך, "ושותה מלא לוגמיו", שותים מלא לוגמיו, "ומשקה כל בני החבורה", נותנים לכל אחד לשתות, ורק אחר כך, אחרי ששתו כולם, **"ואחר כך נוטל ידיו ומברך המוציא ואוכל"**.

זה מאוד מעניין, "מנהג פשוט", וחשוב, המנהג הפשוט לא כתוב בגמרא, לא כתוב בגמרא שאומרים "ויכולו". כל היהודים נוהגים כך, אבל זה לא הלכה, לא אפילו כמו דבר שכתוב בגמרא שצריך לעשות. אתה מבין למה אני מתכוון? מנהג בכל העולם, יש כזו הגדרה שנקראת מנהג כל ישראל או כל העולם.

דובר 1: הוא אומר שזה לא כתוב בגאונים, זה כתוב בגאונים המנהג. מעניין.

דובר 2: אני חושב שכתוב בגמרא שהענין שצריך לומר פסוקים של היום בשעה ששותים, שזה בא מזה. זה בידיים וכתוב דברים כאלה בגמרא. סתם הענין הוא כי רוצים להזכיר את הפסוק "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו", שם כתובה המילה "קידוש", "ויקדש".

דובר 1: כן, אבל באופן כללי, מביאים את הפסוקים של קידוש של שבת.

דובר 2: זה הגיוני. לא שמים "ושמרו", שמים את הפסוק שכתוב שם "ויברך ויקדש", שזה מביא את הענין של ברכת היום וקידוש היום. זה גם הגיוני, זה היה אפילו הגיוני שישומו את זה בברכה. אני לא יודע למה לא אומרים תפילה בברכה. "וידבר משה", לא עושים, אומרים את זה לפני, בעצם כך.

הלכה ל': קידוש במקום סעודה

אוקיי, עכשיו, עד כאן למדנו שהרמב"ם לא עדיין אמר כאן שהקידוש מחובר לסעודה. לא ידענו את זה. מסיימים את הקידוש, "ואחר כך נוטל ידיו ומברך", כי רק ידענו שכשמגיע, יש מצווה של קידוש. אבל אחר כך הוא הולך לומר לנו שהקידוש מחובר לסעודה. זו הלכה חדשה. צריך אז לעשות את הסעודה, לא שאפשר, הייתי יכול קודם לומר, אם אני רוצה לאכול, צריך לאכול על הסעודה. הוא אומר שלא, חייבים.

סתם יש לזה קשר לקידוש על היין, לא לעצם הקידוש. מה שזה ברכת היין, יין הוא קשר. זה לא סתם שצריך לשתות כוס יין, אלא כוס היין צריכה להיות מחוברת לסעודה. אז כוס היין באה טוב, יש לה שייכות. והבדלה צריך לחשוב האם להבדלה יש שייכות לסעודה של לפני או אחרי. זה בא, נדבר, אבל כאן דין שקידוש יהיה במקום סעודה.

כיצד? לא יקדש בבית זה, מה זה אומר במקום סעודה? באותו בית שאוכלים. כיצד? לא יקדש בבית זה ויאכל בבית אחר. אסור לעשות קידוש בבית אחד ולאכול בבית אחר. אבל זה לא אומר ממש כמו שאני יודע למשל לגבי פסח, שזה חייב להיות ממש עם החבורה ליד אותו שולחן. עשיתי קידוש באולם, אוכל באולם. שיהיה בבית. שיעשה קצת שייכות לסעודה.

קידוש בבית הכנסת – בשביל האורחים

שואל הרמב"ם, לפי זה, אם קידוש הוא רק במקום סעודה, למה אנחנו רואים שעושים קידוש בבית הכנסת אחרי התפילה? מלבד הקידוש שכבר הזכרנו שאומרים בתפילה, יש מנהג שכשמסיימים להתפלל, פחות או יותר יודעים,

דובר 1:

נכון, בפתח הוא אומר, הוא אומר לך רק על פת, אבל אין סעודה קבועה, שמיד במוצאי שבת אוכלים לחם. שבת בלילה מגיע מיד לחם, אפשר לעשות על זה קידוש.

לכאורה היתה המילה שכאשר יש מצווה לעשות קידוש על הכוס, למשל אני יודע בברית מילה או בחתונה, לא יכולים לקחת חתיכת לחם בחופה ולעשות על זה את הברכה, כי יש חשיבות שזה לא סתם טקס של חופה, אלא יש בזה משהו ששונים יין שם. טוב, אבל שם היין נכנס, הפת לא היה נכנס. הסיבה שהפת נכנס כאן היא כי הקידוש הוא הקדמה ל...

דובר 2:

אני מסכים איתך. זה יין מתאים כן פעם לעשות, ורואים בתוספות שהוא קובע על היין. כי אפשר לשתות כוס יין בעולם, וזה לא מתנהל כך. זה נעשה כשיש קוקטייל, שמכבדים מישוהו כשימישהו בא אורח, אבל מישוהו בא אורח וממלאים לו כוס יין, זה לא נעשה.

דובר 1:

נכון, טוב מאוד.

לשון הרמב"ם בהלכה י'

כן, הלכה י'. עוד, מי שנתכוון לקדש על היין בליל שבת, קורה לו דבר כזה, אדם היה בדעתו כל הימים לעשות קידוש על יין בליל שבת. אבל שכח שהוא הולך לשתות יין, נניח הוא כמו רב, ששבוע אחד הוא עושה כך ושבוע אחד הוא עושה כך, והוא לא זכר מה הוא רוצה לעשות היום. ושכח ונטל ידיו קודם שיקדש, הוא כבר נטל ידיים, הוא כבר עשה את הברכה על נטילת ידיים לכאורה, הוא ראוי לקדש כבר על הפת. יקדש כבר על הפת, ואל יקדש על היין, אף על פי שנטל ידיו שלא כדין, כי הוא כמה פעמים לא נטל ידיים. וממילא, והוא כבר עשה את הברכה על נטילת ידיים, יעשה אחרת את הברכה אחר כך על פת.

דיון: ידיים רטובות מיין – טומאה או לכלוך?

נראה כאן שהענין שאחר כך נעשות רטובות, הידיים נעשות רטובות מיין, הולכים שם לא לשטוף ידיים, כי שייך על זה טומאה.

דובר 2:

לא, אני חושב, אני לא יודע אם אני זוכר טוב, יש משהו ענין שכאשר שותים על כוס רטוב אפשר להיעשות שוב טמא. כן, כל הענין של נטילת ידיים הוא... אני לא מאמין שכאשר שותים מכוס רטוב נעשים...

דובר 1:

לא, אם הכוס טמא, אם הכוס טמא, עם היין הולכות להיעשות ידיו טמאות.

דובר 2:

לא, לא, לא דבר כזה. מה אני מחזיק? מה צריך לשמוע אולי משתייה? האם נעשות הידיים טמאות משתייה? החגר, אם מישוהו ששונה ובזמן שהוא שותה נופלת טיפה ממשקה על הידיים, כן טוב מאוד. בואו נתנה. ולא טובל, כששותים כבר שמים את הידיים בכוס. כן, אבל כל היהודים שנעשים מלוכלכים מהיין השבוע, היו עושים קידוש משהו רטוב, אני מעריך גם אותי, אבל משהו הוא משהו רטוב, אני לא מבין שום דבר.

מה, כל זה חס ושלום מינה, או שאמרנו נורמלי, אם צריך למלא אותו. לפעמים לא מתכוון, הלא, לפעמים לא מתכוון כמו הגאולה מפראג, כך ממלאים כוס שיעור מלא כמו. מלא! זה כמו, כמו... נורמלי, And longe Wrestle. כשזה מגיע עליך אורח, לא מביאים כוס קטן, מביאים כוס מלא, כוס מלא לא מתכוון עד שנשפך שלא יכולים להחזיק את הפה. זה לא יכול להיות לא בכך כרעוטי זיי מולי, אומר לך מולי מתכוון לפי ענין, מתכוון שבועה לא שזה חייב לרוץ, זה לא יכולים להרים את הכוס, דבר כזה.

אחר, אחר, אומר רעופט זה להיות לא יכולים. אוקיי, האחר עומד אינגר מרא, באחת משתי השיטות שזה מתכוון שיש יותר כוס מיין, שאפשר לראות

ידיים, אז צריך לעשות קידוש על היין, ואם לא, לכתחילה צריך לזכור לא ליטול ידיים. אבל הרב אומר לא, לכתחילה מותר לעשות קידוש על לחם אם זה יותר חביב על הדבר. כבר רב סבר שזה לא ענין של סדר ברכה, אלא זה ענין שלוקחים משהו דבר חשוב, ושיהיה לו קשר למשהו חלק מסוים של סעודה.

כן. הזוהר למד הלכות קידוש כשהתחיל לכתוב בזוהר, הוא זכר את הלשון "בחביבותא תליא מילתא". הוא מתחיל מיד בתחילת הזוהר כתוב, "תא חזי, יסודא דקידושא", והוא מתחיל עם הלשון של הרב.

בכל מקרה, אני צריך לבדוק אם מישוהו רשם את החלק הזה של הרב. אני חושב שכבר הערנו פעם שעברה מה שהם למדו, אבל אני זוכר כבר מתי תפסו אותו. אבל דווקא שיעשו חידוש מהחידוש שלנו.

מוסר השכל: יהודי צריך לאהוב את המצוות

מה לומדים מזה? שיהודי צריך לאהוב את המצוות. אי אפשר לעשות דברים שלא אוהבים. אם לא אוהבים יין, למשל, אני סבור שברור ש...

קידוש על היין ועל הפת – הלכות י' עד י"א**הלכה י' – מי שנתכוון לקדש על היין ושכח ונטל ידיו****דובר 1:**

כן, אני מתחיל מיד בהתחלה, כך כתובה ההתחלה של הסודות של קידוש. כן, מה ההתחלה של לשון הרבי. בכל מקרה, אני צריך עוד לבדוק אם מישוהו רשם את החלק הזה של רש"י. אני חושב שבלשון זה לא בולט, אבל אני חושב שיש למישוהו שהיה לו. נז, צריך להיות שזה חידוש.

מה לומדים מזה? כך, אתה צריך לאהוב את המצוות, אתה לא יכול לעשות דברים שאתה לא אוהב. ואם אתה לא אוהב יין, מילא, אני סבור שברור ש... כך, אתה תשתה מיץ ענבים שאין לו ידי שמים, אבל אתה תעשה את זה. אתה תעשה קידוש על לחם, כמו שהרב הקדוש עשה. זה לא ענין לאכול ולשתות מיץ ענבים. אוקיי, החשיבות של מיץ הענבים היא שאתה עושה מצווה. אוקיי, בסדר. הלאה. אצלך הכל בסדר, אני אומר לך מה לעשות.

בכל מקרה, הלאה. יש לי כאן קושיה, יש לי כאן קושי. מה הענין דווקא לעשות נטילת ידיים בסוף? אצלנו זה מאוד מצחיק, עושים קידוש, אחר כך הולכים מהשולחן, ועושים נטילת ידיים. אני חושב שבמקור, כמו שרואים בכל הלכות סעודה, שנטילת ידיים הייתה ליד השולחן. השמש היה מביא מים. יכול להיות שהיום שצריך להגיע לכיור, מותר ליטול ידיים ולעשות הפסק, לא הפסק קידוש.

יש יהודים שנוהגים כך, היקים נוהגים כך לכתחילה, שהם נוטלים לפני הקידוש. אני חושב שזו חומרא, לא נוהגים כך. הגבאים לא מביאים מים, רק בליל פסח מביאים.

למה הבדלה לא יכולה להיות על פת**המשך הלימוד - הלכות קידוש**

עוד, אבל מה הענין שהבדלה לא יכולה להיות על פת? אני מתכוון שזה קשור לכך שפת הוא פשוט הסעודה, מתחילים עכשיו את הסעודה. חשיבות הסעודה, הוא עושה את הקידוש לחשיבות הסעודה, הדבר החשוב ביותר של הסעודה. אבל הבדלה אין לה... אפילו אם תמצא לחם טוב, אבל זה לא נכנס כך, לא מתחילים עכשיו סעודה.

כן אומר הסדר היום הקדוש, הוא מביא אולי מהגמרא, שמצה שבת שקובעת עליו סעודה היא אכן סעודה מצה שבת. אהא, יש אכן מה שהוא ממש מלווה מלכה, הוא ממש כמו ילד שווה מלווה מלכה, היא סעודת קבע. אבל רואים עוד הלכה שקשורה לזה, שהבדלה אינה קשורה לסעודה. אבל זה עדיין לא מספיק שזו מלווה מלכה. אבל שבוע הבא אפשר לראות שהולכים לקחת.

דובר 2:

כן, אבל כאן אחר כך הוא עומד שכאשר מחזיקים באמצע אכילה צריך לברך.

לומר פסוקים, אבל זה סתם מנהג, הרמב"ם לא מביא זאת אפילו. בעצם עיקר המצווה היא לשתות יין לפני הסעודה.

אומרים לזה קידושא רבה. אומרים שקידושא רבה הוא כמו לשון סגי נהור. באמת בלילה עיקר המצווה, זה קידושא זוטא באמת, הקידוש הקטן קוראים לזה. אבל אני חושב אולי, כמו שאתה אומר, אולי בגלל זה, כי לא אומרים שום ברכת אשר קדשנו במצוותיו, אולי כל הסעודה היא משהו הקידוש, לא? כל הסעודה היא משהו הקידוש, אני לא יודע. קידושא רבה. על המחיה ועל הכלכלה, זה מקום שאומרים. I don't know.

לשון הרמב"ם: נוסח קידושא רבה

אחר כך, איך הקידוש? אומר הרמב"ם, לא צריך לומר שום נוסח ארוך, אלא **אומרים בורא פרי הגפן בלבד. לא יכולים לומר, לא אומרים "מקדש השבת", "ישתו ואחר כך נתון ליהודה ויסוד".**

קידוש של הרמב"ם: איסור אכילה לפני קידוש ביום

אומר הרמב"ם, גם ביום יש הענין, **"ואסור לאדם"** - זה הולך על הצהריים? כן כן, **"פשוט יום כולו קודש"**. הוא עונה על הענין של קידושא רבה.

קושיית הראב"ד על הרמב"ם

שואל עליו הראב"ד, הוא לא מבין, **אמר אברהם, "בחי ראשי, אם סברא היא", לראב"ד יש מקור, אני לא יודע. או שהוא אומר סברא, "לא שמעתי מעולם סברא פחותה מזו"**. זו הסברא הגרועה ביותר שהרמב"ם אי פעם היה לו.

מה הסברא? שכיוון שזה נקרא קידושא רבה, זה אומר קידוש, ולפני קידוש כתוב "אסור לאכול". אומר הראב"ד, זה לא נקרא קידוש, זה נקרא סתם כך. זו קדושה שאין בה ברכה, כבר מזמן קידשו את היום אתמול בלילה. אתה רוצה לקדש פת, אתה יכול לקדש יום גם על פת. המוציא הוא שלך זה. מה שייך לא לאכול לפני זה?

הראב"ד שואל קושיה למדנית כזו: איך אפשר לא לאכול שבת בבוקר לפני קידוש? רוצה לאכול, נניח משהו לא אוכל המוציא, אוקיי, היום הוא לא אוכל המוציא, יש חיוב לאכול פת. הוא עושה סעודה בלי פת. כשהוא אוכל, זה הקידוש, יש חיוב. קידוש הוא כלום, קידוש הוא רק הגפן. אז איך אפשר לאכול לפני קידוש שבת בבוקר? הוא שואל קושיה.

תירוץ: החילוק בין לילה ליום

התשובה היא, זה קשור למילה קידושא רבה. הרמב"ם אמר שיש משהו שנקרא שתיית יין, שזה נקרא קידוש שבת. אז ביום אין קידוש על הפת? כששותים יין? אם אוכלים פת יש משהו שמוסיפים מלבד הסעודה. אבל בצהריים, אם לא שתו לא עשו כלום מלבד הסעודה. כי אז עם שתיית היין לפני זה עשו משהו שנקרא קידושא רבה.

דובר 2:

אפילו בלילה מותר סתם, זה יותר חל ביום מאשר בלילה, אבל זה רק מצווה וכדומה.

דובר 1:

בלילה אפשר לעשות בלי פת, ביום לא יכולים? כן, כי בלילה יש לך ברכת... יש לך ברכת קידוש. ואם אתה אומר ברכת קידוש על הפת התכוונת לפת.

קידושא רבה ביום וקידוש מבעוד יום

הלכה כ"ט (המשך) – קידושא רבה ביום

דובר 1:

הרמב"ם אמר שיש משהו שנקרא שתיית יין, שזה נקרא "קידושא רבא". אז ביום אין קידוש על הפת? אתה חייב לשתות יין? איפשרהו כמו בלילה? יש משהו שמוסיפים מלבד הסעודה. ביום, אם לא שתו, לא עשו כלום מלבד הסעודה. אבל כששותים יין לפני זה, עשו משהו שנקרא "קידושא רבא". אפילו בלילה, אומרים שיש חומרא ביום יותר מבליילה, אבל למעשה זו רק

מהחיצון יין רואים עוד את אותו הדבר מהכוס, והרבי רבי. אלגע פרים, זה לא שום דבר, זה לא הגיוני שמקידוש צריכות להיעשות מלוכלכות הידיים.

אם מה עומד אינגר מרא, כך מביא זה שאם נטל, אולי בגלל הפסק, נוט לובלע כד של יין. אה, הוא אומר כן, הוא פוסק לא, הוא אומר סיבה אחרת, הוא מביא מרבי אמנים גאון, למה יין אנצחים צילת ידיים, ממילא זה לא מתאים, שום דבר נאטל יאר דא, אקר דאטע מני יין, מה יש לעולם דא פסק. אבל לא תופסים ברור. אם זה עומד, זה היה עדיין. למה אקר דאטעוועט, כשהוא נטל ידיים...

דיון: גלי דעתיה – הקושיה של שכחה

זה הוא מביא, כי הרבי, כך זה מהרבי, שאם הוא כן תכנן בתחילה לעשות קידוש על היין, אז יכולים כן. זה רק עובד מתכוון... סרי, עובד כן עשה קידוש על היין, אפילו הוא... סרי, אני אומר שקר. אפילו הוא רצה לקדש על היין, אבל הוא עשה טעות הוא נטל ידיים צריך לקדש על היין, משהו היה נטילת ידיים שייך לפת ולא ליין. אחד עם קרדישליין, אבל שטליגות הסעודה. אני יודע ברור מה האיסור שיהיה הפסק, ורמזי הוא אין לו הפסק. לא יודע למה. אולי יאכל ביחד עם ברכת על נטילת ידיים? אני לא יודע. הוא אומר שזה הפסק. למה זה יהיה הפסק? זה לצורך הסעודה. אם יש דין שצריך לעשות קידוש, זה לא הפסק. אולי כן?

אולי הוא מביא מהאמוראים שזה פשוט שמכיוון שהוא ידע שהוא צריך את נטילת הידיים עם פת... לא, הוא ידע שפת כן חביב עליו, בגלל זה הוא ידע שהוא צריך ליטול ידיים על פת. אני לא מבין את זה. I don't understand. I don't understand so well. What should I do?

והוא אומר **"גלי דעתיה דלא ניחא ליה בכך"**, שזה מאוד פאני. מה זה אומר הוא שכח? מה זה אומר גלי דעתיה? It's missing something, right? Right. I don't know. בואו נלך הלאה.

הסבר המצב: כאשר אדם אוהב יותר פת

זה עד כאן למדנו קידוש שעושים בלילה, שזה עיקר קידוש מדאורייתא, כן, ומדברנן יש על זה יין, שזה ברכת הנהנין. וחזן מזה יש עוד מצווה... יכול להיות שהאדם ידע כמו שהוא באמת, כי יש לו סטראגל, כן, הוא חסיד מתכוון, הוא רוצה לעשות קידוש על היין כי זה תמיד המנהג, אבל הוא אוהב יותר את הפת.

והוא אומר, כן, הולכים לעשות קידוש על היין, אבל הוא הולך ליטול ידיים. אתה יודע שבאופן טבעי כאילו תאווה מושכת אותו לפת, אבל יש לו את הסטראגל והוא יצר לעצמו את המדרגה, הוא התכוון... I don't know. בקיצור, זה הכל כאלה הלכות טכניות. את ההלכה נלמד הלאה, כן?

הלכה י"א – קידושא רבה (קידוש ביום)

דובר 1:

חזן מזה יש מצווה לברך על היין... זה לא עיקר קידוש, עיקר המצווה היא בלילה, אבל יש עוד מצווה **מדברנן לברך על היין ביום השבת קודם שיסעוד סעודה שניה**. יש עוד מצווה... שלפני שעושים את הסעודה השנייה, סעודת הצהריים, צריך גם לברך על היין. **וזהו הנקרא קידושא רבא**, זה נקרא קידושא רבא.

למה זה נקרא "קידושא רבא"?

זה מאוד מעניין, זה נקרא קידושא רבא, כשבאמת עיקר קידוש חשוב הוא בלילה. זה טוב מאוד להבין, כי בלילה עיקר הקידוש, זה אומר "אשר קדשנו", "מקדש השבת", ויש מצווה מדברנן לשתות יין. וביום אין שום דבר של קידוש, אלא דבר של שתיית יין, וזה קוראים קידוש. אתה שותה יין לפני הסעודה.

ואין מה שאצל משהו לא חשוב על יין, הוא לא צריך לעשות זאת, הוא יכול לעשות זאת גם על פת. איך אפשר לעשות זאת על פת? זה קידוש. מבין מה אני שואל? אין לי כאן שום קידוש, זה לא הענין של קידוש. אנחנו מתנהגים

תרגום לעברית

היה חסיד דינובר... הרב נפתלי'לע, איזה נכד של הרופשיצער בא לריזון, שאל אותו איזו סעודה היתה אצלו העניין הגדול ביותר בשבת. אמר לו, לפי הקבלה יש מחלוקת, שלוש מדרגות, שלוש בחינות. אומר שאצלו הסעודה הגדולה ביותר היתה שבת בבוקר, כי שתו, יכלו לעשות קידוש על משקה חריף, אז היה יותר שמח.

דובר 2:

בכל אופן, קידושא רבה, "דבעי טעימא מידי". "חמרא טבא דבעי טעימא מידי".

דובר 1:

כן, טוב מאוד. שוב, כן, כדאי להמשיך. עד כאן למדנו. אה, עוד הלכה אחת. עד כאן, להיפך, אם כך, שאלה ששתו משקה חריף היה אולי קצת חומרא, כי בלילה היו מקילים ביין מגתו, לא עושה שמחה, יוצאים, כי אומרים "מקדש השבת". בבוקר, לאנשים שהיה להם רק יין מגתו, אמרו, "נו, עכשיו קח משהו טוב, משהו שעושה שמחה, זה עושה חשיבות לסעודה."

סטייה – מיץ ענבים ומנישביץ**דובר 2:**

אני לא יודע שום עניין שצדיקים שתו מיץ ענבים בקידוש. בבוקר? בלילה, הכל בסדר. צדיק, אתה מכיר אולי רבי שעושה קידוש על מיץ ענבים?

דובר 1:

לא, אני לא יודע. אוקיי. המורא עושה קידוש על... מיץ ענבים זה דבר חדש לגמרי, כי מתקלקל מהר. תירוש מתקלקל בלי מקרר, בלי חומרים משמרים, אז זה לא דבר מציאותי.

שמעתי פעם למה יש שאלה למה באמריקה, למה הציבור רגיל לקרר? נעשה יהודים שבת, קידוש. ראיתי יהודי חסידי שאמר שהוא טען שיין מנישביץ ששתו באמריקה בשבת, זה גרם לציבור ליפול. בכל אופן, אם הוא היה טוען שהמנישביץ מלא קרח, היה מבין יותר טוב.

דובר 2:

כן, היה רואה שזו מצווה.

דובר 1:

כן, אוקיי.

הלכה י"ד (ל') – קידוש והבדלה מבעוד יום

בקיזור, הלאה. י"ד. למדנו שצריך לקדש שבת. הרמב"ם למד שבכניסתו וביציאתו יש קידוש והבדלה. אבל אומר הרמב"ם שיש בזה תנאי: אפשר כן לעשות אפילו לפנות שבת. כן, "יש לו לאדם לקדש על הכוס ערב שבת מבעוד יום, אף על פי שלא נכנסה השבת, וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום, אף על פי שעדיין הוא שבת."

הרמב"ם לא אומר שצריך לקבל שבת

אז, דרך אגב, הרמב"ם לא אומר – אני רק רוצה להדגיש זאת, כי עכשיו זה הקיץ, הציבור עושה שבת מוקדמת, חלק מהציבור – הרמב"ם לא אומר שצריך לקבל שבת אז. הוא אומר, אפשר לעשות קידוש על שבת עוד לפני "לא נכנסה השבת". הוא גם לא אומר שום תנאים, שצריך להיות לפני הפלג, אחרי הפלג, לפני מנחה. הוא לא אומר מתי, אבל הוא אומר, יכול להיות זמן ארוך מאוד לפני כן.

דובר 2:

לא, למה לא? כי הרמב"ם אומר, למה למדנו שאפשר... הבדלה, למשל, אפשר לומר עד יום שלישי.

דובר 1:

כן? לא, בדיעבד. לא בדרך. תראה, תראה, בוא נסיים קודם את הקטע, כי זה נראה כמו קצת סתירה. כי כאן הוא אומר מבעוד יום. וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום אף על פי שעדיין הוא שבת, שמצות זכירה לאומרה בין בשעת

מצווה מן המובחר. בלילה אפשר לעשות על הפת, ביום לא יכולים. כן, אבל בלילה יש לך ברכת קידוש. אם אתה אומר ברכת קידוש על הפת, עשית ברכת קידוש. אז זה עדיין בסדר. אבל ביום כל הברכה היא רק שתיית כוס היין. זה הקידושא רבא, כוס היין.

זו סברא פשוטה, אמת. הוא אומר סברא פשוטה. זו סברא פשוטה. לא, צריך לדעת מה זה באמת פשוט. למה זה נקרא "קידושא רבא"? וכשידעו מה זה אומר "קידושא רבא", כנראה הבעיה תיפתר. למה זה נקרא? איך אפשר לאכול? אני שואל אותך, איך זה אפשרי? אני רוצה לשאול אותך שאלה שנייה. אדם מותר לשתות יין לפני קידוש? זה לא הגיוני לומר את זה, אמת? בלילה זה לא הגיוני, נכון? נכון, אז, זה יכול להיות הגיוני למשל שהוא שותה יין לא ליד השולחן, לא במקום סעודה. הוא שותה כוס יין לא ליד הסעודה, מותר, מותר לעשות קידוש לא במקום סעודה, לא יוצאים. אז הוא יעשה כמו בעל זכרון. זו לא עבירה. הוא רק צריך שוב קידוש כשהוא עושה סעודה. לשכוח את הדברים, ללכת לראות קידוש במקום סעודה, אמת. אבל בקיצור, אני סבור שצריך לפסוק כמו הרמב"ם. הרמב"ם עושה דבר הגיוני. פשוט לחם משנה, הוסיף שלישיית קודם הסעודה.

נפקא מינה למעשה – אכילה לפני הקריאה

אני רוצה להוציא את זה למען הנפקא מינה. אבל אתה יודע שיש לי עוד ראייה. הוא מביא אכן את שו"ת הרמב"ם, הוא מביא שם שלא יכולים לאכול שום דברים לפני האכילה. למען הנפקא מינה, לכל היהודים שאוכלים בקריאה או מה שזה לא יהיה בבוקר אחרי התפילה, נניח. אז יש להחקירות מה המקור בכלל. מאימתי מתחיל חיוב קידוש בבוקר? כן, מהקריאה, מהזה. לכן לא צריכים בכלל להגיע לכל הענין, כי הרמב"ם אומר, כשאתה אוכל, זה יהיה הקידוש. מה הבעיה? עכשיו אתה עושה קידוש על מיני מזונות, ויש לך הנאה.

דובר 2:

הוא אכן עושה שאלה. זה בדרך כלל עושה שקל שבת בבוקר. אז מה זה ממש... הוא בוודאי אוכל, אז אין שאלה, הוא אוכל, הוא רק עושה שהאכילה תהיה שם.

דובר 1:

רב שינאווא אמר שאם שותים לפני התפילה, נשים הוא אמר, על גבר גם, נראה בקרוב, צריך לעשות קידוש על הקפה. אבל נראה כאן שכל הקידוש הוא בורא פרי הגפן.

דובר 2:

אוקיי, הוא אמר שאפשר לעשות קידוש על קפה, לפי המנהג... חמר מדינה.

דובר 1:

כן, לא כתוב חמר מדינה על קידוש ברמב"ם, כתוב רק על הבדלה, אבל נראה בקרוב. לא ברור. אבל המנהג בגליציה וכו' וכו'.

פשוט ב"קידושא רבה" – להוסיף כוס יין

אבל זה נחמד, כי לפי הרמב"ם לכאורה המילה היא, עצם הוספת כוס יין במקום שזה לא חסר, זה הקידושא רבה. זה אומר, כי בלי זה זה סתם יום חול. אה, הוא עכשיו רעב בצהריים, זה אחרי התפילה, הוא אוכל. הוא מוסיף כוס יין, זה נותן לזה חשיבות, זה נקרא קידושא רבה. ועם זה הוא מקדש את היום, הוא עושה חשיבות ליום עם ההתחלה עם כוס יין.

אז אם כך, הוא מתחיל עם אולי כוסית ברנדי קטנה, כשיש... הוא אומר אחר כך "ברוך אתה ה' מקדש השבת", אין חשיבות אין בעיה, מה אתה צריך? יש לך כבר את הקידוש של מילים. כתוב בספרים, אבל זה עדיין.

יוצא דבר מוזר שקידוש היום הוא הרבה יותר חמור מקידוש הלילה, כי אתה עושה קידושא רבה. אה, יכול להיות תורה, מזה כי שותים, כי צריך לשתות. בלילה לא צריך לשתות, זה לא קידושא רבה. לפי זה צריך לשתות, זה קידוש גדול יותר.

מעשה מרב דינוב אצל ריזון

שלא נכנסה השבת לקדש על הכוס", זה ברור, קשה לומר שאדם יעמוד עם בגדי החול שלו, הוא מחזיק את החנות שלו פתוחה, והוא אומר איזו ברכת קידוש, ואחר כך הוא הולך עוד כמה שעות לשבוע. כי הקידוש אין לו שום קשר לשבת. בקל וחומר אם השבת עוד באיזו צורה מסוימת, שהוא מכבד את השבת, הוא מביא את קדושת השבת. אם אין לזה שום שייכות, זה לא נדבק השבת עם קידוש השבת, אני לא רואה את הראיה. אני לא רואה את הראיה. במיוחד אם זה קצת ברכת המצוות, זה קצת ברכת המצוות, זה תורה יפה.

דובר 1:

אני לא חולק. אני מסכים. לא, למה? בהבדלה, תן לי להביא ראיה מהבדלה. הבדלה, אפשר לעשות מלאכה לפני הבדלה, אמת? אמת, צריך לומר ברוך המבדיל, ראינו את זה. אין בעיה. הוא עובד כבר בחול שעתים, עכשיו הוא עושה הבדלה, כי עכשיו הוא הגיע ליי. זה לא משובח, זוכר שבת.

דיוק הרב בלומנקרנץ

הוא מביא על זה, הוא אומר, הרב בלומנקרנץ, שמדייק ברמב"ם כמונו, אנחנו חסידים של ספר הרב בלומנקרנץ, והוא אומר שלא כתוב ברמב"ם המילה שבת, כתוב "לא שבת", והוא שואל, הוא אומר שאכן בבית יוסף כתוב בסימן רס"ח שהרמב"ם לא סובר שיש חיוב של תוספת שבת, אבל הפוסקים אומרים שאם אומרים "ברכו" או אומרים "בואי כלה" חל קדושת השבת. הרמב"ם היה כותב, הרמב"ם גם היה אומר, אם כבר אמרו "בואי כלה", הוא מדבר על, אם... אוקיי, עוד בעיה, מדברים על לפני... הוא לא אומר את הבעיה. הוא אומר תירוצים.

מסקנה

אני חושב שהרמב"ם, לפי איך שאני מבין את הרמב"ם, אפשר בשקט לעשות את התכנית שלי, לעשות ביום שישי אחר הצהריים סעודת שבת לילדים עם קידוש. בגרוע ביותר אפשר לעשות שוב קידוש אחר כך.

דובר 2:

לא, בזה אני עוד מסכים. אבל אם עושים מלאכות בינתיים, אני לא יודע אם הקידוש עם השבת באים באותו זמן. אני לא אומר פסק, אני אומר הרמב"ם.

קידוש מוקדם והלכות קידוש והבדלה באמצע סעודה

דיון: האם אפשר לעשות קידוש ביום שישי אחר הצהריים?

דובר 1:

הוא אומר תירוצים, אני חושב שלפי איך שאני מבין את הרמב"ם אפשר בשקט לעשות את התכנית שלי, לעשות ביום שישי אחר הצהריים סעודת שבת לילדים עם קידוש. החכם יכול לחשוב, בגרוע ביותר אפשר לעשות שוב קידוש לפי הרמב"ם. הקידוש הוא חשיבות של השבת, צריך להיות משהו חזק שמחבר את שני הדברים. על זה אומר הרמב"ם, שכמו כן, אבל בעיקר זה תוספת שבת, לא הדקה שזה נכנס.

הרמב"ם מתכוון, סביב הזמן, כמעט. אני חושב שזה כמו שאחד ילך תחת החופה כמה שעות לפני החתונה לעשות ברכה על הכוס, אם אחר כך הוא עושה את קידושו. זה לא כך, צריך החשיבות של השבת נכנסת, חשיבות של השבת יש עצירה ומקווה כבר הלכנו. מקווה זה הכנה, מקווה כבר אמרנו ודברים אחרים, אני לא יודע. איזה ערב חיים לשבת מותר, יודע שהדקות שתו עם קיצור. אני לא רואה שאני מבין מה הוא אומר, אבל אני לא רואה משהו מוכרח. ספרים.

אוקיי, עכשיו בואו נלמד. מה יעשה יהודי, זה מעניין אתכם, כל ההלכות. כאן בכלל לא מדברים הולכים לבית הכנסת, לא ערב השבת, לא מוצאי שבת. אף אחד לא הולך לבית המדרש בכלל.

דובר 2:

כן. כן. מיושב אוכל, ערב שבת.

דובר 1:

כניסתו ויציאתו, מצוות הזכירה היא לכבד את השבת בכניסתו ויציאתו, בין קודם לשבת במעט. גם בסדר שעושים זאת קצת לפני הזמן.

מה משמעות "במעט"?

דובר 2:

מה שהרמב"ם אמר "במעט", הוא לא מתכוון סתם לעולם.

דובר 1:

לא, אבל צריך להיות איזה קשר, שאם אחד עושה ביום שישי בבוקר הוא עושה קידוש, במה הוא מכבד את השבת? מבין? זה לא מחובר לשבת, ואתה רואה שיש לזה משהו עם השבת.

דובר 2:

כן, אני מבין! הרמב"ם אומר "במעט". הוא מתכוון ב"במעט" להדגיש שלא פשוט שכאשר חל שבת צריך. מתי זה בא? מתי זה בא? אומרים שבת היום, יום שישי על הלילה בא שבת. מדברים מתי קדושת השבת באה.

דובר 1:

כן, אני מבין. אפשר כבר להבין את הפוסקים שרצו לעשות זמן על ה"במעט" הזה, והם אומרים פלג המנחה. אבל אני לא רואה שזה כל כך מוכרח. אפשר לומר כך, למה עושים ערב שבת? כי שבע, שש, זה כבר יום רגיל, כבר אוכלים אז ארוחת ערב. אז אז זה כבר ערב שבת. זו בכלל סברא, יש אנשים שטוענים שאולי בכלל לא צריך להפסיק מלאכה, כי אמת, על פי הלכה זה הולך עם השקיעה, אבל סדר החיים שלנו לא הולך עם השקיעה. אז זו בחינת שבת. מה משנה שהיום בא שבת? מבין? אני לא רואה שצריך כל כך לחפש.

בקיצור, אני יודע כבר, הוא מביא ששו"ת מהרי"ל כתוב פלג המנחה, אני לא יודע, צריך לראות מה המקור לכך, אבל ברמב"ם אני לא רואה שכתוב. מבין מה אני אומר?

דובר 2:

נכון. נראה שכמו שאתה אומר, אני מסכים שלא יכול להיות יום שישי בבוקר שש. אבל יכול להיות שהרמב"ם גם היה מודה שאם עושים עוד מלאכה, יש משהו כזה... כי הקידוש לא נדבק לשבת.

דובר 1:

אני לא מסכים, מותר לעשות עוד מלאכה.

תכנית מעשית – סעודת שבת לילדים ביום שישי אחר הצהריים

אני חושב לעשות כך, כי לאשתי ולילדים שהולכים מאוד לישון הם מאוד עושים ערב שבת, אין לי כוח לזה. אני חושב שיש לי רעיון, לפי החידוש שלי, אם יסכימו עמי גדולי הרבנים, אני רוצה לטעון שאפשר לעשות את הסעודה ואחר כך ללכת לבית הכנסת. אנחנו מתפללים בבית הכנסת שמונה שלושים מנחה בשבוע, אז אפשר כבר להיות אחרי כל הסעודה. אפשר לעשות קידוש עם ברכה, לאכול סעודה עם הילדים, הילדים הולכים לישון הילדים, וללכת לבית המדרש לומר קבלת שבת. מה הטעות? מי אומר שהסעודה באה אחרי כבוד השבת?

אמת, זה לכאורה אמת, כי הרמב"ם הולך להגיד בעוד קצת שאפשר להיות פטור עם פת ומקדש. לא צריך להיות שזה מצב של... אבל יש הלכות אחרות שאסור לשבת לאכול סעודת קבע לפני מנחה, לא לפני מעריב.

דובר 2:

אמת, על זה אתה יודע שאפשר לעשות שומר, זה דבר אחר.

דובר 1:

אמת. אם יש אולי כשאחד שותה, יש... שרק ישתו מיד לפני האכילה בגלל לפני התפילה בגלל שמה ימשך. אוקיי, אנחנו מוצאים... לזה, לזה, לזה, אפשר למצוא תירוץ.

דובר 2:

לא, אבל הדבר... יכול כן להיות, שאם זה ביום חול... חוץ משבת זה דבר אחד, עכשיו הוא מדבר על... אז, אבל מה שהרמב"ם אומר כאן, "אף על פי

רעיון... היו צריכים ללמוד, שמוקדם לערב, שיש פחות אנשים הולכים לבית המדרש. בגלל זה היו מורא שאולי אדם שהולך הביתה, זוכר את זה דבר טוב? בגלל זה אומרים בחסד מנת שפע, אבל אני חושב שזה משהו, אני חושב שצריך לבדוק אי אפשר עכשיו, משהו היה כתוב. כן, מיושב אוכל ערב שבת, עוד היה כתוב.

אבל אני לא מאמין, אני מאמין שכשר' יצחק היה עושה קידוש, והרגע תופס כזה קידוש זה שבת, הוא שכח מכל העולם, והוא כבר נכנס לשבת. אבל כן, לא היית מחכה לזה. מה יכול להיות? אם יש צורך, יש. נוצרים כאלה צרכים, נוצרים כאלה דברים. אדרבה, יכול להיות שזה צודק.

יש לי סתם העניין שלי שאני צריך לשמור על המנין של בית הכנסת, אז בגלל זה אפשר בטח.

דיון: האם יש איסור לעשות קידוש מוקדם?

דובר 1:

ומה האיסור של לעשות קידוש מוקדם אין איסור.

דובר 2:

לא, זה... אדרבה, סתם יש לזה קשר לכל הקטע שנקרא קבלת שבת, כשאחד מוציא את כל הקטע לכה דודי אחרי תפילת מנחה לפני מעריב. אבל מה שאני רוצה לומר הוא כך, כי כל האנשים שעושים שבת מוקדמת מעריב מוקדם מדי, הרבה יותר ממוקדם מקידוש מוקדם, מה שאני רוצה להדגיש.

דובר 1:

סתם מעריב מוקדם, יש תוספות שאומר תירוף, ומותר להתפלל מעריב. טוב מאוד. אבל קידוש, אין שום תנאי, לפחות לפי הרמב"ם, לפי הפשט, זה... אפשר לעשות עוד יותר מוקדם. במקום לעשות את הדוחק בדיעבד להתפלל מעריב כל כך מוקדם, שלא יתפללו מעריב, שיאכלו סעודה אחרי תפילת מעריב.

דובר 2:

מה קשור אחד לשני? שיעור הקידוש מתחיל אחרי מעריב.

דובר 1:

אז, הכל יש שיעור, תשאל אותי למה זה לא קשור לקינא. יש טו עמו' שאנחנו עושים. יש נקסט בכל אופן, זה שוקל רק טו עמו', לא רוחצים. טו עמו' זו אחת המצוות הארוכות ביותר לכל יום שישי. מה שאוכלים, נקרא טו עמו'.

שוב, בקיצור, אני חושב שהרעיון קיים. הלאה, שוב, איבדתי את התסריט שלי לעשות מהקטע הזה נקודה, איזה קליפ. יצחק אמר שנלך אחרי סעודת שבת לבית הכנסת. אוקיי, בוא נמשיך.

דיון: למה הבדלה אפשר לעשות עד יום רביעי אבל קידוש לא?

דובר 2:

לא, אבל האמת היא, יש עוד כאן מקום למחשבה. למה הבדלה אפשר עוד לעשות עד יום רביעי, ואף אחד לא אמר שמיום רביעי אפשר כבר לעשות קידוש? כי יש הבדל בין קידוש להבדלה.

דובר 1:

אולי אפשר כן? אתה מתחיל. התחלת שאתה שעה מוקדם יותר, עכשיו אתה כבר ביום רביעי.

דובר 2:

לא, זה לא הגיוני. כן, אבל כאן אמרתי, קידוש זו המצווה לעשות כשזה שבת. הבדלה עושים לכאורה אפשר לעשות כשזה החול. קידוש כנראה אין שיטה שאפשר עד שבת הבאה לעשות הבדלה באמת, נכון? זה טוב, זה יכבה אחד. יש לזה סוללה, זה לא ימשיך לדלוק. שרק לא ידלוק הלאה.

דובר 1:

כן. אני רוצה לקנות שתיים ולשים שם.

דובר 2:

נו נו. כן, תגיד את הרמ"א הלאה.

הלכה כ"ט: מי שהיה אוכל בערב שבת וקידש עליו היום

דובר 1:

עכשיו נלמד על עניין כזה, אם אחד נמצא באמצע סעודה ונעשה שבת, איך מפסיקים, האם צריך להפסיק.

מי שהיה אוכל בערב שבת, יהודי נמצא באמצע אכילת מאכל, וקידש עליו היום, היום התקדש, נעשה קדוש היום, והוא בתוך הסעודה, הוא עדיין באמצע אכילת הסעודה, ההלכה היא: פורס מפה על השולחן, שיפרוש מפה על השולחן. זה לכאורה עניין של חשיבות על החדש, שחלק הסעודה שהולכים לאכול לכבוד שבת ייראה משהו חדש, שלא יהיה סתם המשך של אותה סעודה. ומקדש, עושים קידוש, עושים ברכת הקידוש, כן? ואח"כ גומר סעודתו, ואחר כך מסיים את האכילה.

דיון: האם צריך לעשות עוד בורא פרי הגפן?

דובר 2:

אם עושים על היין, צריך לעשות עוד בורא פרי הגפן? נניח שהוא כבר עשה בורא פרי הגפן בסעודה. לכאורה לא. יכול להיות שהפורס מפה עושה שזה כאילו סיים מה שהיה לפני כן.

דובר 1:

לא, זה עוד דבר. הוא מביא שלא אומרים בורא פרי הגפן בפשטות אז. הוא הרי נמצא כבר באמצע הסעודה. אם הוא כבר עשה הגפן באותה סעודה, כן, בוודאי, הוא כבר עשה, הוא צריך להוציא את עצמו מהסעודה. אז פורס מפה, ומקדש, וגומר סעודתו, ואח"כ מברך ברכת המזון. אה, הוא לא צריך לבנטש בינתיים. לא, אחרת מהבדלה, שעוד נראה שהיו יכולים לחייב אותו שיפסיק לאכול ושיעשה קידוש.

הלכה כ"ט (המשך): היה אוכל בשבת ויצא השבת — הבדלה

דובר 1:

אבל היה אוכל בשבת, אבל במוצאי שבת, בהבדלה זה אחרת. היה אוכל בשבת ויצא השבת והוא בתוך סעודתו, הוא נמצא באמצע אכילת שבת, הוא אוכל סעודה שלישית, ונכנס... נגמרת שבת, מוצאי שבת נכנס, והוא בתוך סעודתו, לא אומרים שהוא יכול לעשות הבדלה באמצע הסעודה ולהמשיך. גומר סעודתו, שיסיים את סעודתו, ונוטל ידיו מים אחרונים, וירחץ מים אחרונים, ומברך ברכת המזון על הכוס, ואח"כ מבדיל על הכוס, אחר כך על אותו כוס יכול אחר כך לעשות ברכת הבדלה.

אז לכאורה זה כך, זה גם לא חומר. כלומר, שבת, משבא שבת אסור להמשיך לאכול, צריך לעשות קידוש. הבדלה, מותר להמשיך לאכול עד שמסיימים את הסעודה. ואחר כך עושים הבדלה.

יש כאן שני דינים. הלכה אחת היא, שביום שישי בערב כשנמצאים באמצע סעודה, אפשר להמשיך עם הסעודה. לא אומרים שהוא חייב לבנטש ולהפסיק את הסעודה, כי הסיבה היא כי בא לך עכשיו חיוב חדש של סעודה משבת. לא אומרים שהוא צריך להפסיק. אבל במוצאי שבת הוא חייב, הוא צריך לסיים את הסעודה. הוא לא צריך לעשות מיד הבדלה, הוא יכול לחכות והוא עושה הבדלה ביחד עם ברכת המזון על אותו כוס.

דיון: אין עושין מצוות חבילות חבילות

דובר 2:

אגב, יש הלכה ש"אין עושין מצוות חבילות חבילות". כאן כבר נעשתה על זה מצווה אחת, שתעשה עליה עוד מצווה. נו, זה הפוך, אז הוא לא היה צריך. אני לא יודע. כתוב אם זה אותו דבר, זה חדא מילתא. ברכת המזון עם הבדלה במוצאי שבת הולכים ביחד. כביכול, כאן הוא מסיים את סעודת השבת, הוא עושה כבר... אני לא יודע למה. יש גמרא מובנת יותר שמדברת על זה. אוקיי.

דיון: האם אפשר לעשות הבדלה באמצע הסעודה?

דובר 1:

אם כך, עיקר ההלכה מכאן היא שאי אפשר לעשות הבדלה באמצע הסעודה. לא צריך, אי אפשר.

דובר 2:

לא, אפשר, לא צריך. אפשר, אם רוצים דווקא אפשר. הוא רק לא יכול לומר כילה. אני מתכוון שלא צריך. כן, אם אתה רוצה לעשות הבדלה, אתה לא יכול להמשיך לאכול. אני מתכוון שאתה צריך... כן, אתה יכול לעשות הבדלה, למה לא? לא צריך, אתה יכול להשתמש באותה ברכת המזון. למה לעשות את זה? אני מתכוון שאפשר, למה שלא יהיה אפשר? אולי יש כאן משהו ענין של, כמו שלמדנו קודם. אני מתכוון שהוא יכול.

דובר 1:

אתה רואה, בשתייה אפשר כן, כן? אם מישוהו בתוך השתייה, הוא לא צריך להפסיק. הוא יכול לעשות הבדלה, אבל הוא צריך כוס על השתייה. נראה שהוא יכול, אבל...

דובר 2:

לא, הוא מדבר שבשתייה מקילים לו. מקילים שהוא לא צריך לקחת עוד כוס. הוא יכול להשתמש באותו כוס של ברכת המזון. קודם כל, הוא מדבר על אכילה. קודם כל, הוא לא צריך להשתמש באותו כוס. זה ההיתר של הרבי"ס שמושכים את סעודה שלישית לתוך הלילה, נכון? ואותו דבר, הוא יכול להשתמש באותו כוס של ברכת המזון ושל... אבל כמו שאני מבין, הוא לפני ההבדלה.

שהרבי"ס נוהגים ממש, יש להם רק דבר אחד, הם מתפללים מעריב בינתיים, שאני לא יודע מה זה אומר עוד אותו כוס באותו זמן. אבל כך נוהגים בשטיבלאך החסידיים עושים... עושים, איך קוראים לזה, מברכים על כוס ולא שותים את הכוס, אין לי עסק, יודע אני למה.

דובר 1:

כן.

דובר 2:

וזה לא ענין, למה כבר צעקתי, שמברכים בשטיבל, כך עושים כוס, צריך לשתות את הכוס, כך כתוב בתשובות.

דובר 1:

כן, לשתות.

דובר 2:

למה לא?

דובר 1:

זה לא איסור לשתות, זה עדיין חלק מהסדר, זה לא...

דובר 2:

בשני המקרים, מסתבר כך.

דובר 1:

כן, ברור, אני לא יודע.

דובר 2:

מסתבר להיפך, זה בא מהרבי"ס, שם הרבי"ס עושים כך, אם הוא מכסה את הכוס והוא אומר מעריב ואחר כך הוא עושה קידוש על אותו כוס, מובן שזה ענין...

דובר 1:

אם הוא עושה קידוש על אותו כוס.

דובר 2:

זה הגיוני.

דובר 1:

שותה אותו אז.

דובר 2:

שותה אותו אז.

דובר 1:

כן. אבל אם לא, אז אני לא יודע למה לעשות את זה כך. אוקיי.

הלכה ל': היה אוכל וגמר אכילתו עם הכנסת שבת

דובר 1:

היה אוכל, אדם החזיק באמצע אכילת סעודתו, **ופירסו עליו ערב שבת**, וגמר אכילתו **מכנסת השבת**, הוא הפסיק לאכול כשבאה שבת,

אז **מברך ברכת המזון תחילה**, הוא צריך קודם לברך ברכת המזון, ואחר כך **מקדש על כוס שני**, אחר כך יעשה קידוש על כוס נוסף.

שים לב, קודם למדנו שאם הוא עדיין מחזיק, הוא רוצה עוד להמשיך עם הסעודה, הוא רוצה עוד להמשיך לאכול, אמרו לו שמשום כבוד השבת ישים מפה, הוא יראה כאילו הוא מתחיל סעודה חדשה, ויעשה קידוש וימשיך להחזיק, אבל אם הוא כבר סיים לאכול, הוא לא רוצה להמשיך לאכול, עכשיו השאלה על הברכה ועל הקידוש, שכאן בהלכה זו שאי אפשר לעשות על אותו כוס, החידוש כבר אומר כאן הוא

שאי אפשר לעשות על אותו כוס, **לפי שאין עושים שתי קדושות על כוס אחד**.

דיון: ברכת המזון על כוס

דובר 2:

אם שני הדברים יש בהם ענין הלכה של לעשות על כוס. ברכת המזון על כוס, אף על פי שהרמב"ם לא אמר לי ברור בשום מקום שברכת המזון צריכה להיות על כוס.

דובר 1:

הלאה הוא אמר עוד בהלכות ברכת המזון.

דובר 2:

ראית עוד בהלכות ברכת המזון?

דובר 1:

לעשות על כוס, אבל אני זוכר, זה לא... בפעם הראשונה, אני לא זוכר מה כתוב שם, אבל זה לא לגמרי בטוח שכתוב כבר בהלכות ברכת המזון שצריך לעשות את זה עם כוס.

דובר 2:

אוקיי, אני לא זוכר את זה. בהלכות ברכות פרק ז', כן, הרמב"ם דיבר על כוס של ברכה, לברך על כוס. זה כמו הידור בברכת המזון.

את זה אי אפשר לעשות עם אותו כוס, כי אפשר לחשוב ש

אין עושים מצוות חבילות חבילות — קידוש וברכת המזון על כוס אחד

שיטת הרמב"ם: לא לעשות קידוש וברכת המזון על אותו כוס

דובר 1:

אבל ההלכה היא לא כך, שלא לברך ולעשות קידוש על אותו כוס, **"שתי מצוות בכוס אחד"**. לא רוצים שיעשו שתי מצוות על אותו כוס. כלומר, הכוס הוא הידור לברכת המזון והוא הידור לקידוש.

אומר הרמב"ם, מצוות קידוש ומצוות ברכת המזון הן **"שתי מצוות של תורה"**, הן שתי מצוות שונות מהתורה. שתיהן מצוות מהתורה, והן שני מינים שונים, הן שתי מצוות שונות. ואתה רוצה עכשיו עם אותו כוס לעשות הידור לשתי מצוות. נראה כאילו אתה רוצה לפטור, זה לא חיוב המצווה שכל מצווה מקבלת את החשיבות שלה, את ההכנה שלה.

קושיא: למה הבדלה שונה?

דובר 2: מעניין שאם היה אחד מדאורייתא ואחד מדרבנן למשל. אולי אפשר לחשוב שאולי בגלל זה הבדלה שונה. הם למדו שהבדלה הוא כן עושה על אותו כוס, אמת? כן, כי אולי לפי מי שאומרים שהבדלה היא מדרבנן זה הגיוני.

אבל הרמב"ם לא אומר שהבדלה היא מדרבנן, הרמב"ם סובר שהבדלה היא דאורייתא. אז צריך להבין איזה חילוק אחר, כי יש משהו קשור. אני לא יודע אם הרמב"ם דווקא במילה "של תורה", או שהוא מתכוון לומר שזה שתי מצוות שונות. זה לא... **"שתי מצוות של תורה"**, שתי מצוות שונות, שלא יהיה שום שייכות. הוא יכול היה להשמיט את המילה "של תורה", כן.

דובר 1: **הכוס בברכת המזון אינו דאורייתא**

הרמב"ם כן אומר שקידוש והבדלה הוא אמר **"לזכרהו בכניסתו וביציאתו"**. בשניהם הכוס עצמו לא דאורייתא. בטוח שהכוס עצמו לא דאורייתא. הקידוש על היין הוא כבר כן דאורייתא, זה אפילו לא תנא.

אבל עצם מצוות ברכת המזון, כוס בברכת המזון בטוח לא, אפילו לא דרבנן, שזה רק משהו חשוב. אבל העניין הוא שזה דבר חשוב שהולך עם ברכת המזון. אוקיי, אני צריך לבדוק מה זה, לא זו הנקודה שלי עכשיו, אבל אני מתכוון לומר, זה בטוח לא מצווה חשובה כמו קידוש.

העניין הוא אבל כי זה חלק מברכת המזון, בגלל זה לא רוצים, זה זלזול במצוות ברכת המזון, אני מתכוון לומר. זה לא זלזול במצוות כוס של ברכה של ברכת המזון.

דובר 2: **תירוץ המגיד משנה: הבדלה וברכת המזון שניהם "לאחריו"**

הוא מביא חילוק, המגיד משנה, ואנחנו אומרים את זה רק כדי שנבין למה בהבדלה עושים כן על אותו כוס.

יש מה שכתוב **?** זה תרי ענייני, הגמרא קוראת לזה **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"**. לא אורזים ביחד, אני לא יודע איך קוראים לזה "חבילות חבילות", לא אורזים, הכל על כוס אחד, אורזים מצוות. כל מצווה יש לה את החלק שלה, אותו כוס, תופסים כבר היטש עם המצווה, עוד מצווה, שיוציאו יותר על כל מצווה. כמו, אוקיי, אני מתכוון לומר שלפי הפשט שלי, שיהודי עושה מצווה מגיע לו כוס יין, לשתי מצוות מגיע שני כוסות, לא יכול להיות אותו יין.

דובר 1: אבל, כן, לגבי הבדלה, הוא אומר המגיד משנה בשם אחד המפרשים, אני לא יודע מי, שהחילוק של הבדלה עם ברכת המזון, שבברכת המזון זה הולך על העבר, היה שבת, נגמרה שבת. לא ברור שזה הפירוש של ברכת המזון, ברכת המזון היא על הסעודה שאכלנו. כן, קידוש הוא על העתיד, על השבת שבאה עכשיו, אז זה לא הולך ביחד.

כלומר לא **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"**, אין לזה פשט.

דובר 2: אבל, לא, יש לזה.

דובר 1: כלומר **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"** יש בזה תנאי, דווקא כששם שני עניינים. אם זה אותו רעיון, אפשר כן לעשות. כמו שעושים שש ברכות משבע הברכות על כוס אחד, אף אחד לא אומר שצריך לעשות שש כוסות שונים, כי זה נושא אחד.

דובר 2: **ביקורת על תירוץ המגיד משנה**

זה ממש לא הגיוני הפשט של המגיד משנה, כי **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"** פירושו שאתה מזלזל במצווה. וזה שניים, אפילו שלשניהם יש משהו מסוים... אוקיי, הוא מצא איזו מאפיין ששניהם יש להם קשר. כן, יש להם דין ששניהם "לאחריו", שניהם ברכה "לאחריו", ברכה אחרונה. כי זו ברכה אחרונה על שבת, וזו ברכה אחרונה על הסעודה.

דובר 1: הוא עושה את זה, זה מספיק משני מיני דברים. זו מצווה של **"זכרהו על היין"**, וזו מצווה של **"וברכת את ה' אלקיך"**. כי זה דבר שבת. זה כן הולך ביחד. שנגמרה שבת, ברוך השם אכלנו, ברוך השם נגמרה שבת. ברכת המזון היא מצווה על אכילה, כי שבענו.

דובר 2: **דובר 1:** אתה אומר שהסברא עקומה. כי לפי מה שאני רואה, זה לא אומר כלום, שניהם לגבי. כלומר, אני מסביר שכל. זה לא שכל כמו שכל טוב לבנות עם זה מטוס. מטוס צריך שכל להיות מוכרח, או שהוא טס חשמלי או שהוא לא טס. אבל כל הדברים האלה הם סברות. כשאנחנו אומרים שסברא היא כן טובה או לא טובה, אני כבר לא יודע בדיוק במה מתווכחים בכלל. כי אני לא מבין במה אנחנו מתווכחים עכשיו. אני צועק כן, זה הגיוני, בראש שלי זה הגיוני, ובראש שלך זה לא הגיוני. אז מה אנחנו עושים עכשיו? כלום.

דובר 1: **דובר 2:** אתה אומר שאתה לא כתבו טוב יותר את שתי הסברות. אבל מה עושים? לא, כי זה לא רק אנחנו. כולם, הראב"ד כשהוא מתווכח עם הרמב"ם על אותו דבר, אתה יכול לשמוע מה הסברא של הרמב"ם. הראב"ד יאמר, "יש לי סברא אחרת". לא, רק אנחנו צריכים להבין.

השאלה שלי גדולה יותר. המפרש שהמגן אברהם מביא כאן, גם כשהוא אמר את זה ידע שזה לא הגיוני במיוחד. כי גם לו הייתה חברותא, והחברותא אמרה לו שזה לא הגיוני. הוא ידע שאולי הוא יכול למצוא קצת הגיון. הוא ידע שזה לא הגיוני. כי זו סברא חלשה. הוא מביא את זה כי אין משהו יותר

אומר שאתה לא כתבו טוב יותר את שתי הסברות. אבל מה עושים? לא, כי זה לא רק אנחנו. כולם, הראב"ד כשהוא מתווכח עם הרמב"ם על אותו דבר, אתה יכול לשמוע מה הסברא של הרמב"ם. הראב"ד יאמר, "יש לי סברא אחרת". לא, רק אנחנו צריכים להבין.

השאלה שלי גדולה יותר. המפרש שהמגן אברהם מביא כאן, גם כשהוא אמר את זה ידע שזה לא הגיוני במיוחד. כי גם לו הייתה חברותא, והחברותא אמרה לו שזה לא הגיוני. הוא ידע שאולי הוא יכול למצוא קצת הגיון. הוא ידע שזה לא הגיוני. כי זו סברא חלשה. הוא מביא את זה כי אין משהו יותר

אבל אולי היו צריכים באמת לעשות שבעה כוסות על שבע ברכות.

דובר 2:

תרגום לעברית

אוי, זו חומרא יפה, לא?

דובר 1:

אוקיי, נמשיך הלאה. שוב הכסף משנה מביא את הלשון, וזו מצוה דרבנן כמו שהרמב"ם כותב שזו מצוה מן התורה. הכל בנוי על ארבעת התירוצים שהוא מביא כאן. אוקיי. בואו נמשיך הלאה. אוקיי.

מעבר לנושא חדש: איזה סוג יין מותר להשתמש לקידוש

עד כאן למדנו על הנושא של עשיית קידוש והבדלה. עכשיו נוכל ללמוד איזה סוג יין מותר לנו להשתמש לקידוש. כלומר, בדברי חכמים, מעניין מאוד, בדברי חכמים שצריך לעשות יין,

פרק כט: קידוש — הלכות איכות היין

המשך: איזה סוג יין מותר להשתמש לקידוש

דובר 1: אוקיי. בואו נמשיך הלאה.

הנה הכסף משנה מביא את לשון הרמב"ם, וזו לא מצוה דרבנן סתם, זו מצוה דאורייתא. הכל בנוי על הפרק בתורה, שהוא מביא כאן. אוקיי. בואו נמשיך הלאה.

אוקיי. עד כאן למדנו על הנושא של עשיית קידוש, ועכשיו נלמד איזה סוג יין מותר להשתמש לקידוש. כלומר, אצל הרבנים שעושים יין, יש כללים של איזה סוג יין מותר להשתמש.

דובר 2: וזה רק לגבי קידוש, או זה בכלל כשמשתמשים ביין, למשל להיות יוצא בארבע כוסות או מה שזה לא יהיה?

דובר 1: זה קצת שונה, אבל בואו נלמד, אולי שם יש חומרות.

הלכה יד: יין הראוי לנסך על גבי המזבח

אוקיי. אין מקדשין אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח. איזה יין? היין שהתורה אמרה שהוא מספיק טוב למזבח, פשוט יין טוב. לפיכך, אם נתן בו דבש או סובין, שאנחנו מזכירים כל יום בתפילה בכוונה גדולה, אם נתן בו דבש פסולה, בקטורת, כן. אפילו כטיפה שחדל בתוך חבית גדולה, על זה לא עוזר תערובות, על זה לא עוזר ביטול, אפילו כשיש טעם. אפילו במזבח לא עוזר ביטול, ממילא נשאר הדין גם לגבי יין.

כך כתוב, כך הוא מביא בהלכות פירוש המשניות, כתוב שארבעה דברים שנתנו על המזבח, בכל שהן. ממילא נשאר כך ההלכה גם לגבי יין, כן. נכון שאפשר לשמוע חילוק, שצריך להיות כמו יין ראוי למזבח, כלומר שלוקח גם חומרות מסוימות, כמו שלא עוזר ביטול.

מסיים הרמב"ם, וכן אנו מורים בכל המערב. כך פוסקים במערב. מערב כלומר המערב של הרמב"ם. המערב של הרמב"ם כלומר מה? המערב?

דובר 2: במערב. מערב זה המערב.

דובר 1: אה, אנו מורים כלומר מאיפה הוא בא, הוא בא מהמערב, מערב זה המערב, והרמב"ם אומר בערבית "מגרב", אבל זה בעצם מרוקו, אלג'יריה, האזור. כלומר, מרוקו הרבה יותר מערבית מספרד. זה יותר, זה שניהם מערבית מספרד.

דובר 2: המערב של ספרד, כן. זה מערבית מארץ ישראל הרי.

דובר 1: זה אכן מערב. אבל, אומר הרמב"ם, "ויש מי שמתיר לקדש עליו", יש מי שכן מתיר לקדש על יין שיש בו דבש. "ואומר", ואני אומר כך, "לא נאמר יין הראוי לגבי מזבח", מה שכתוב "יין הראוי לגבי מזבח" לא בא לומר שצריך לקבל את כל החומרות, שאסור שיהיה בו דבש וסוכר כי זה פוסל קרבנות, "אלא להוציא יין שריחו רע", שיהיה איכות טובה, שיהיה כל כך טוב שהשתמשו בו למזבח. אם למזבח יש הלכות אחרות שקשורות לקדושה, זה דבר אחר. אלא להוציא יין לא טוב, למשל, ריחו רע, יין שלא מריח טוב, או מגולה שיש חשש סכנה, שמגולה כנראה אסור כי

טוב, כי זו קושיא קצת קשה. מה ההבדל בין הבדלה, ברכת המזון, וקידוש, ברכת המזון? הוא מביא איזו חצי סברא.

דובר 2:

הייתי חושב להיפך, שאני לא רואה מה הבעיה. עכשיו סיימנו את הסעודה, עכשיו נגמרת שבת, עושים שניהם בבת אחת. "אין עושין מצוות חבילות חבילות" זה לא דין כל כך חזק שחייב להתאים בכל התורה כולה. משהו העלה שבדבר הזה, כשזה ממש קידושין וברכת המזון, אולי קצת יותר רחוק אחד מהשני. שם התנא הביא את הדבר "אין עושין מצוות חבילות חבילות". זה לא נאמר סתם, זה כלל כזה, זה לא כלל ברזל. זה הוא עשה בדבר הזה ספציפית.

דובר 1:

אוקיי. איפה עוד יש "אין עושין מצוות חבילות חבילות"?

דובר 2:

זה כן בפוסקים. ראיתי עוד שם שנאמר "אין עושין מצוות חבילות חבילות". חבילות חבילות וחבילות זה הפעם היחידה שעושים את זה?

דובר 1:

כן כן.

דובר 2:

אתה מתכוון שלא לעשות שתי מצוות על דבר אחד?

דובר 1:

לא, אני אומר לך למה, כי אני זוכר לשון כיבוד שהודר למצווה צריך לעשות עם זה עוד מצווה. זה לא כתוב על הכוס?

דובר 2:

לא, זה ההפך מאין עושין מצוות חבילות חבילות. בדיוק להיפך, לקחת את אותו כוס שעשו בו מצווה אחת צריך לעשות עוד מצווה.

דובר 1:

אני יודע, להשאיר את הדם של המילה ומציעה ופה ואחר כך לתקוע שופר.

דובר 2:

אה, כתוב כן דברים נוספים. יש לי קמפיין שיווקי.

דובר 1:

אוקיי, בקיצור, צריך ללמוד.

דיון: חפצי מצווה — להשתמש בדבר של מצווה אחת למצווה אחרת

דובר 2:

להיפך, אני חושב שאם אני זוכר, אותו דבר שבא לרבי חדר מצווה, זה יותר כמו כשנשא, כמו חפץ של מצווה, כמו שאתה אומר, הלולב שנשא, צריך לשרוף עם זה את החמץ. כתוב על זה בגמרא כבר דבר כזה. והרעיון שורפים, וזה בכלל לא פשט שעושים אותה מצווה, זה לא שתי מצוות בכוס אחד, זה יותר שניצלו את הכוס, תדמיין מה היה אם נשאר הכוס, לא שתו, כוס של ברכה צריך לשתות, לא שותים אותו, אבל כתוב שזה אחרת, זה כאילו, שכשלא נשאר והוא הולך לזבל, אוקיי, אפשר לעשות בו עוד מצווה, או בזמן שהוא הולך לזבל, אפשר לקבל מצווה של לשרוף משהו.

נושא אחד של מצוות חבילות חבילות יותר כשהוסכים, כי רוצים כמה שפחות הוצאות, אבל רוצים להשתמש באותו כוס לשני דברים, לעומת זאת כשזה כתוב על דברים אחרים, אחד עם דברים שעומדים מוכנים אחד אחרי השני, זה לא ברור. אוקיי, אפשר ללמוד, הרבנים יש תורות על זה, זה סוג דברים שיכולים להיות בשיעור יום טוב, כי זה לא נושא שהוא באמת נושא, אז הוא מותר בלי מעשה.

דובר 1:

אה, רואה, מצוות דרבנן זה אחרת, רואה איך המגיד, הוא מביא שכאן על המגיד אומר את זה ממש, כששבע ברכות עושים על אותו כוס עם הרבנים.

דובר 1: הרמב"ם לא סובר כך. קרא הלאה.

שמרים שנתן עליהם מים

וכן שמרים שנתן עליהם מים, שמרים זה השאריות, השקע שנשאר בתחתית היין, שיש בו עדיין לחלוחית של יין, ורוצים לנצל את המקסימום, שמים, יוצקים פנימה מים, שקיבל טעם של יין. אומר, אפילו קיבל טעם יין, אבל זה לא יין עצמו, זה בעיקר מים שיש בהם קצת טעם יין, ומקדשים על זה. אומר הרמב"ם, **במה דברים אמורים,** ההלכה ששמרים שנתן עליהן מים לא נקרא יין, **זה רק כשלא נתן על השמרים שלושה מים, והוציא פחות מארבעה,** ויצא פחות מארבעה. כלומר שבשמרים לא היה ספוג רבע מכמות כל הכוס, כלומר אין בזה רבע יין. **אבל אם הוציא ארבעה,** אם שפך מים שלושה ויצא ארבעה, כשעדיין היה הרבה לחלוחית, רבע, **הרי זה יין מזוג.** וכבר למדו, אני חושב בהלכות ברכות, כן, כבר למדו את ההלכה של שנתן על השמרים שלושה והוציא ארבעה, כן.

דובר 2: אולי בהלכות ברכות בבוא פרי הגפן, אני לא זוכר.

דובר 1: הרי זה יין מזוג, כלומר יין מזוג. יין מזוג כלומר כשלושה חלקים מים וחלק אחד יין, זה נקרא יין מזוג, ומקדשים עליו, זה יין.

הלכה טז: כלי שהיה מלא יין ושתה ממנו

דובר 2: אפשר לקחת עוד דבר שפוסל את היין, כי זה לא קבוע דווקא?

דובר 1: כן. **כלי שהיה מלא יין,** כלי שהיה מלא יין, **אפילו יש בו כמה רביעיות,** אפילו אם הכלי גדול ומכיל הרבה, אפשר למלא ממנו כמה כוסות, יש בו כמה רביעיות, אבל **אם שתה ממנו, הרי זה פגמו,** הוריד את החשיבות, היין נקרא כאילו פגום, זה כבר לא, כבר יש בזה משהו, זה כבר לא כל כך חשוב, האדם כבר שתה ממנו, **ונפסל,** נעשה פסול לקידוש, **ואין מקדשין על השאר,** אי אפשר לקדש על השאר, **והרי הוא כשירי כוסות,** כמו על כוס, מבין, כמו ששתו כבר מהכוס, זה לא יפה... זו המילה, שפגום, אפילו בקבוק גדול מאוד, זה לא כוס אמיתי, אבל זה שירי כוסות, ממילא זה לא דבר יפה, אי אפשר לקדש עליו.

דובר 2: כן, הלאה.

דובר 1: מה שהוא מתכוון שבהלכה הקודמת שאי אפשר לעשות עם אותה כוס, כלומר גם לא שאפשר לשתות קצת ואחר כך לשפוך. צריך ממש כוס חדש בגלל הענין של פגם.

דובר 2: כן, השולחן ערוך אומר שאפשר לשפוך קצת יין חדש, אז זה מתוקן.

דובר 1: כן, הרמ"א... שופכים את זה בחזרה לשם?

דובר 2: הרמ"א לא אומר, הוא לא אומר כך, הוא אומר עוד... שם... אפילו מחזק עם מרובה...

דובר 1: אה, אתה מתכוון שמוזגים ישירות פנימה אפילו... מהחביות, למה אנחנו צריכים לבוא עם היין?

הלכה יז: יין שריחו ריח חומץ וטעמו טעם יין

דובר 2: כן, יין שריחו רע, יין שריחו רע וריחו חומץ וטעמו טעם יין, אבל מה שיש לו ריח כמו חומץ והטעם הוא כמו יין, מקדשין עליו.

דובר 1: הטעם הוא הרי כמו ריחו רע, כמו שנאמר קודם. כאן יש ריח חומץ אבל הולכים אחר הטעם. נו כמו שנאמר, הטעם... אם הטעם חומץ, אפילו מריח כמו יין זה לא טוב, אבל להפך זה כן טוב, זה תלוי בטעם, לא בריח.

דובר 2: לא, אבל נאמר ריח רע אי אפשר, אבל ריח חומץ לא כלומר ריח רע. ריח חומץ זה לא דבר.

דובר 1: נכון. חומץ זה לא רע, חומץ זה דבר טוב. יותר חומץ או מה. חומץ זה חומץ, אבל משתמשים בזה, זה דבר טוב. חומץ אפשר להשתמש למתכונים, למתכונים, טובלים בזה את הלחם, כן?

דובר 2: פסח בלילה, זה דבר חשוב, דיפבל, אבל יין זה לא.

דובר 1: נכון.

יין מזוג, יין צמוקים, יין תוסס

אסור לשתות אותו, אבל בדיעבד שותים אותו כן. או מבושל, יין מבושל שהוא פחות חשוב. שמן קטשן לחם, על זה אי אפשר, כי אלה באמת יינות באיכות נמוכה יותר, וזה העיקר בהלכה שאומרת שצריך להיות יין הראוי לגבי מזבח. למה לא יהיה דבש? זה יכול לעשות אותו טוב יותר. יש מי שדווקא אוהב יין עם דבש.

סטייה: רקע היסטורי על יין באירופה

דובר 2: נכון. אני חושב שהדבר המעניין כאן הוא כך: בארץ ישראל יש יין, כי בארץ ישראל גדלים ענבים בשפע. באירופה היה קר, והרבה מהמקומות השתמשו דווקא בדבש. מדבש עושים "מד", או מערבבים אותו ביין.

דובר 1: עושים יין מדבש?

דובר 2: מערבבים דבש ביין.

דובר 1: אוקיי, מערבבים דבש. אבל בכל מקרה, באירופה התקשו הרבה יותר עם יין. אז הוא אומר, "החיים אומרים בכל מערב ספרד", באותם מקומות באמת היו יינות איכותיים.

דובר 2: אוקיי. לא היה יין באירופה?

דובר 1: היה, כן. עשו יין מצימוקים. התקשו הרבה יותר, ובגלל זה ההלכה של יין צימוקים הייתה מאוד רלוונטית. הרמב"ם הולך לדבר על זה. אני חושב ששואלים את הסבים... לא היה כל כך קל להשיג יין כמו היום. היה באמת יין, אבל היו מדינות מסוימות שהתקשו להשיג יין. אני קצת מסופק בזה. אבל אוקיי, אפשר לעשות את זה בדרך הקלה. זה לא עולה כסף בכלל. הדעה ויש, הלכה ידועה, הדעה שאומר הרמב"ם הקדוש, הדעה ויש, מי הם בעצם.

דובר 2: עד כמה זה נכון?

דובר 1: הוא אומר שכתוב בירושלמי, כן, אפשר לקדש על יין קונדיטון, שלכאורה כלומר זה יין עם דבש או דברים אחרים, יין מתוק. אוקיי.

הלכה טו: יין שטעמו טעם חומץ

אומר הרמב"ם, יין שטעמו טעם חומץ, הוא אומר שיין שריחו רע לא כשר. אומר הרמב"ם, ריחו רע אוכל, אבל ריחו רע זה לא הדבר היחיד. אם הטעם לא טוב, הטעם הוא כמו חומץ, **אע"פ שריחו ריח יין, אין מקדשין עליו.** **וכן שמרים שנתן עליהם מים.**

דובר 2: מה יין שטעמו חומץ, למשל, האם היה כשר לגבי מזבח?

דובר 1: יש לו עדיין יין, יש לו עדיין יין.

דובר 2: יש לו עדיין קשר לענין של המזבח?

דובר 1: אני לא יודע, אין לו טעם, אין לו יין טוב. אולי להגיע למזבח.

דובר 2: אבל זה לא פשוט. הרמב"ם אומר יין שטעמו או ריחו רע. הוא לא אומר... לא, כי הוא אומר אע"פ שריחו רע. תראה, הייתי אומר, אפשר היה פשוט לעשות דבר פשוט, לומר יין שטעמו או טעם רע, או מגולה. לא, הוא אומר, יש סוג כזה של יין.

דובר 1: אתה מודאג מכללים ודברים.

דובר 2: לא, אני רוצה לדעת אם... יש סוג כזה... אתה כבר תראה שזה הפוך, כן.

דובר 1: כן, בסדר, בוא נראה. זה לא נכון שצריך להיות שניהם. יכול להיות לו ריח רע.

דובר 2: לא ריח רע. ריח חומץ וריח רע זה לא אותו דבר. ריח רע זה שממש מסריח. ריח חומץ זה אוכל. אני מבין שעל המזבח העיקר הוא הריח שזה עושה. אם זה ריח יין, לא הולכים... לא טועמים.

דובר 1: כבר עברנו מזה. אבל הריח זה רק לגבי דבש, שם המחלוקת. עכשיו יש פשוט. אתה יכול לקרוא לזה למזבח, אבל זה כבר לכאורה מסכים אפילו הדעה שלא מסכימה בדבש.

דובר 2: לא, אני אומר דבר פשוט, שבמזבח לכאורה הריח חשוב יותר, כי לא שותים אותו, ובקידוש שותים אותו.

דובר 2: אוקיי. **במדינה שרוב יינה...** אז מדברים הרי כאן על יין חביב עליו, אתה אוהב אותו יותר מהלחם.

דובר 1: הרמב"ם לא עושה חילוק. אני יודע, אני בטוח שזה בדיעבד. וגם אני סובר שמין ענבים זה לא יין חביב עליו.

דובר 2: למה לא?

דובר 1: כי אני אגיד לך. יין חביב עליו, קוראים לזה יין חדש, לא קוראים לזה מין ענבים. מין ענבים זה סתם דבר חדש. כמעט לא היה בעבר מין ענבים, נכון? זה לא יין, זה לא... אני לא מבין את השאלה.

תרגום לעברית

יין חביב עליו, יש אדם שאוהב שיעור, הוא לא רוצה לחכות עד שיהיה יין. הוא עכשיו סחט את הענבים, זה מתוק, הוא מחזיק... אני אגיד לך עוד יותר. כאן מדברים על... כשהולכים לכרם, כן, אז בימי בציר הענבים, כן, יש תקופה בשנה, נאמר, כן, תמוז? וזה כבר יום טוב שלם, מביאים כבר את היין, יש כבר יין סחוט חדש. אוקיי, אפשר כבר לעשות קידוש על זה גם. אבל קונים מין ענבים בחנות, ומשכנעים את עצמם שעושים מזה יין? אני לא יודע. אני מאוד נגד זה. אני לא יודע מה להגיד לך. אם מישו לא אוהב, שיעשה קידוש על לחם. מה הבעיה?

הלכה יז (המשך) — מדינה שרוב יינה שחר

דובר 1: טוב, הלאה. **מדינה שרוב יינה שחר** — מדינה שהמשקה הפופולרי שם, ומעניין הוא קורא לזה "יינה", נראה שיין הוא השם של מה ששותים. חמר מדינה, חמר פירושו גם יין, כן. האלכוהול המקובל, המשקה של המקום, הוא שחר. רוב התגנה. זאת אומרת שיש שם גם יין.

אפילו שאינו פסול לקידוש — אין לך יין, **מותר להבדלה לכתחילה.** הבדלה אפשר כן לעשות על זה, כי זה כמו חמר המדינה. הוא לא אומר לנו יותר מה, מה הפשט, זאת אומרת קידוש צריך להיות דווקא יין? אהא. איך הגיעו לזה הוא לא אומר לנו. את שניהם לומדים, שניהם מפסוק אחד "זכור" ושניהם חז"ל תיקנו שיהיה על יין.

דיון: מדוע חמר מדינה להבדלה אבל לא לקידוש?

דובר 2: נו, התירוץ פשוט, מה הדבר, אומר המגיד משנה, קידוש אם אין לך יין, עשה על לחם. הבדלה אי אפשר לעשות על לחם, ממילא צריך לעשות על חמר מדינה. אבל הכל היה... הכל הבדלה הכל מגיד משנה.

דובר 1: אה, הוא מתכוון כי בהבדלה יש לך אופציה אחרת, ממילא התירו כאן. אני מתכוון אם בקידוש יש אופציה אחרת, ממילא כאן לא התירו.

דובר 2: למה אבל אי אפשר לעשות הבדלה על לחם?

דובר 1: אני מתכוון אם יש דבר כמו לחם שלא אוכלים שם לא אתמול, לא בשיעור. הבדלה אין לה קשר לאכילה. הוא אומר שהבדלה אין לה קשר לסעודה.

דובר 2: זה אומר שמי שאכל מלווה מלכה, צריך אחרת במקום לעשות על מין ענבים או על יין, חמר מדינה...

דובר 1: אני לא יודע. הרמב"ם, כאן אומר שתי הלכות שאומרות אחרת, שתייהן בנוגע לזה. שתי הלכות שאומרות שאפשר לעשות כן קידוש על חמר מדינה, שתי הלכות שאומרות שאפשר לעשות הבדלה על פת, אבל פשטות ההלכה שהרמב"ם מביא היא שעל הבדלה אין על פת, ממילא יש חמר מדינה, קידוש יש על פת, אפשר לעשות על פת.

דיון: מה נחשב כחמר מדינה?

דובר 1: זה גם מעניין, כי היום למשל אנשים מקילים אפילו על, אני יודע, מין תפוזים, קוקה קולה, אבל הלשון רוב יינה שחר, נראה שזה עדיין הכל במשפחה של יין, במובן שזה משקה המשכר. כן. אבל ללכת ולומר על משהו שבכלל לא מהסוג הזה, במין... אני מתכוון במשנה סתם... היה גם מים. אף אחד לא היה אומר שמים זה חמר מדינה.

דובר 2: מה היה באותם זמנים? גם היה מי פירות, אבל סתם היו דברים מסוימים שאפשר לשתות. לא היו שותים.

וכן יין מזוג, ויין צמוקים, יין מזוג שהוא אמר קודם, יין עם מים, או יין שעשו מצמוקים, **מקדשין עליו אפשר לעשות קידוש, והוא שיש בצמוקים שעוד יש בהם לחלוחית.** צריך אבל דווקא להיות צמוקים שיש בהם עדיין לחות, **שאם ידרוך אותם יצא מהם דבש,** כך שאם רוצים לסחוט היה יוצא ה... הוא קורא ליין מזה... הוא קורא לזה דבש, כי זה נעשה סמך. לא יין, זה הדבש, הדבש זה יותר מסמך ממים. הוא אומר שבצמוקים, החלק הקשה של הפנמי הוא... כן, הטיפה, הטיפה המיובשת. צריך להיות מספיק שיכול לצאת לסירוף, קצת מין... משהו מין צריך להיות יכול לצאת, זה לא מים, זה מין סמך יותר, כלומר הרטוב.

דובר 2: נכון. אבל בצמוקים נראה שזה לא עובד עם הוציא שלושה, הוציא... זה מין אחר, כי המים מקבלים את הטעם של כל הצמוק ונספגים בזה. אבל עדיין צריך להיות הדבש.

דובר 1: כן. זו שיטה אחרת. זה לא כן.

וכן יין תוסס מגיתו, יין שהוא טרי יוצא מהגת. סחטו אותו זה עתה, זה מה שאנחנו קוראים מוסט, יין אחרי הסחיטה. התהליך התחיל אממ...

קידוש והבדלה — יין חדש מגתו, חמר מדינה, וקידוש יום טוב

הלכה יז (המשך) — יין חדש מגתו וסוחט אשכול של ענבים

דובר 1: זה מין סמך יותר, מה שאתה מתכוון זה הרטוב.

אבל בצמוקים נראה שלא עובד עם הוציא שלושה, הוציא זה. זה מין אחר, כי המים מקבלים את הטעם של כל הצמוק ונספגים בזה. אבל עדיין צריך להיות בזה הדבש. זו השיטה האחרת.

ויין חדש מגתו — יין שהוא טרי יוצא מהגת שסחטו אותו זה עתה, מה שאנחנו קוראים מוסט, יין אחרי הסחיטה לפני שהתחיל לתסוס, מותר גם לעשות עליו קידוש, זה גם כשר.

וסוחט אדם אשכול של ענבים — אפשר אפילו לא מהגת, אלא אפשר ממש לסחוט ביד, לתת סחיטה על אשכול של ענבים, **ומקדש עליו בשעתו.** כלומר, מיד אז. בשעתו כלומר כמו ביום ההוא, כי אסור לסחוט בשבת. הוא מתכוון לומר ערב שבת, הוא אמר קודם שאפשר הרי לעשות קידוש לפני שבת. אבל הנקודה היא שהוא יכול לתת לזה מיד.

מה החידוש שגת לאו דווקא? הוא מתכוון לומר עני יין ש... אין חילוק, גת זה אותו דבר. כך כתוב בגמרא, זה מה שהוא מתכוון לומר. הוא אומר שזה הידור, דבר יפה לעשות שבת. לא כתוב שם יין, כי אין לזה טעם של יין, זה מין ענבים. זה בדיעבד.

דיון: מין ענבים לא כשר לקידוש

דובר 2: בדיעבד זה לא בדיעבד, כי הרבה מאוד אנשים לא יכולים לשתות יין, ומין ענבים זה הדרך שלהם לצאת יין.

דובר 1: נו נו, אין שמחה בשתיית מין ענבים. מה שמותר לשתות יין חדש מגתו זה כי זה יין, זה עדיין טרי, וזה באמצע, זה עדיין לא לגמרי יין, אבל לא מין ענבים שזה סתם משקה מתוק.

זה חוזר למה שאתה אומר שכוס של ברכה כששותים אותו זה לא פורים, או כוס של ברכה כשנותנים טעימה טיפה, שיש ענין של כוס של ברכה. אבל, לא כל אחד אוהב יין, אבל כל אחד רוצה לעשות מצוות כתקונן, עושים את זה איך שזה נראה, אפילו אם זה לא האמיתי, אין בזה את התוכן. יין לא חשוב כשזה יין המשמח, אבל אם זה נקרא יין, יין יוצאים. אותה סיבה שאנשים שותים כוס של ברכה ונותנים לגימה קטנה, כי רוצים לצאת משהו. אתה אומר שאין בזה פשט, זה נכון. אבל אנשים לא משתנים כל כך מהר להתחיל לאהוב יין, אבל הם רוצים לעשות את המצווה.

הוא יכול לעשות קידוש על לחם. כתוב מפורש ברמב"ם. אולי בשולחן ערוך לא כתוב כך, אבל הרמב"ם פסק שאם אחד לא אוהב יין, שיעשה קידוש על לחם, כי את זה הוא אוהב. את זה הם אהבו אז.

אבל לא שיעשה קידוש על מין ענבים. זה פסול לגמרי.

רואים שפסח נקרא שבת, כן, יש את העניין ששבתה והוא שובת נקרא שבת, כולל יום טוב.

אבל שבתות ה', בדרך כלל מה שאומרים על שבת, שבת ה' פירושו שהקב"ה נח. ביום טוב הקב"ה לא נח, זה שאנחנו נחים על נס או משהו.

דובר 2: שבת ה' לא פירושו זה. כמו "שבת היא לה", אה, רש"י מביא שם בפרשת ויקהל, "שבת לה", כשם שנעשה בשבת בראשית.

דובר 1: זה נכון. אבל יכול להיות ששבת ה' פירושו שנחים לשם ה', לכבוד ה', לשם ה', כמו שרש"י אומר שם, לשם ה'. הכוזרי מאריך שכל הימים טובים נקראים שבתות ה', כי יש בזה דבר אלוקי בשבתה, זה לא סתם אנשים החליטו לנוח.

בכל אופן, אני חושב שהרמב"ם מתכוון לומר, ממילא כשכתוב "זכור את יום השבת לקדשו", שממנו לומדים זכירה על היין וקידוש, זה מתכוון דווקא לשבת, זה מתכוון לכל שבתה. יוצא שלכאורה צריך קידוש ביום טוב להיות גם דאורייתא לפי הרמב"ם מאותו פסוק, ולכן זה כתוב כאן, כי כאן זו המצווה של "זכור את יום השבת". דבר כזה עושה אותו דאורייתא. הוא אומר...

קידוש יום טוב – דאורייתא או דרבנן? נוסח קידוש יום טוב, הבדלה, ו"מקדש השבת וישראל והזמנים"

קידוש יום טוב – דאורייתא או דרבנן?

דובר 1:

אבל בכל מקרה, אני חושב שהרמב"ם מתכוון לומר שממילא, כשכתוב "זכור את יום השבת לקדשו", שממנו לומדים זכירה על היין, זכירה בשעת קידוש, זה מתכוון דווקא לשבת, זה מתכוון לכל שבתה. יוצא שלכאורה צריך קידוש של יום טוב גם להיות דאורייתא לפי הרמב"ם, מאותו פסוק, כי אז זה כתוב כאן, כי כאן זו המצווה של "זכור את יום השבת". דבר כזה עושה דאורייתא?

הוא אומר "זכור את יום השבת לקדשו", הוא מתכוון ליום השבת. לא, הוא אומר רק פשוט כמו גזירה שווה כזו ששבתות ה' הן.

לא, זה לא מתכוון, כמו שוב, הפשט הפשוט מתכוון שבכלל לא לעשות קידוש. לפי הפשט, אבל שוב, עם הפשט של חכמים, "זכור את יום השבת לקדשו" זו המצווה של קידוש. כתוב ישירות "שבתות ה'", ברור שזה דרבנן. הרמב"ם לא אומר כל כך ברור, הוא אומר "כשם" ו"כך", אבל הוא לא אומר שזו גם מצווה דאורייתא. לא ברור, הוא אומר "שבתות ה'", ממילא זה אותו דבר.

טוב מאוד. אז, המחלוקת שלנו, כמו שכולם רוצים מחלוקת, זה סתם שני אנשים שאומרים דברים. ודווקא המגן אברהם כאן קיבל שזה מתכוון ממש מדרבנן, אבל המנחת חינוך אמר שכתוב "כשם", "כשם", אז משמע שהוא מתכוון שזה בכלל הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו".

אין בזה נפקא מינה גדולה. נפקא מינה אחת היא כשיש ספק, צריך כן להיות נפקא מינה אמיתית. מישוהו לא זוכר אם הוא עשה קידוש, הוא צריך לעשות שוב. הרמב"ם לא אמר את זה, אבל צריכה להיות נפקא מינה כזו, נכון?

דובר 2:

נכון. נאמר הוא לא עשה לא בתפילה, לא ב... הוא מסופק על שניהם.

דובר 1:

אמת.

הבדלה במוצאי יום טוב – מתי עושים הבדלה?

דובר 1:

נכון. הוא אומר "ומבדילין", אותו דבר עם הבדלה, "ומבדילין במוצאי ימים טובים". איזה מוצאי יום טוב? אבל יש שאלה, מתי? איזה מוצאי יום טוב? הוא אומר, שני מוצאי יום טוב. גם מוצאי יום טוב לחולו של מועד, זאת אומרת, מתי עושים הבדלה? כן, נכון? הוא כבר אמר "ומבדילין

דובר 1: אתה צודק, אנחנו צריכים להיות מדויקים. אני מתכוון לפי ההבנה שלי, שצריך להשתכר, שכל העניין הוא כבוד, שיהיה קצת שמחה, אתה בטח צודק.

אה, אז מגיעים לכאורה לזה, שרוב האנשים לא מסוגלים, אבל רוב האנשים לא שותים יין, הם לא רוצים לשתות משקה, משקה המשכר במוצאי שבת... שיעשו כן, זה מעשה? טוב, זה כתוב בתורה שצריך לשתות יין, והתורה מדברת גם במסגרת מסוימת... כמו האנשים הרגילים... אנשים רגילים, אנשים רגילים, מה הוא עשה בייבי? I don't know... אנשים רגילים ששותים לפעמים... אתה שואל קושיה, כמו ילדים קטנים... פעם היו נותנים גם לילדים קטנים לשתות יין. היום זה לא מקובל. כן, רואים בברית נותנים כבר לתינוק יין. זה מנהג יהודי שמשקים מזה כשהוא בן יום אחד, שמונה ימים. אני לא יודע מה אצל הגויים מה הם שותים כשהם בני שמונה, כביכול. צורי חיה.

סטייה: יין עם מים (מזיגה) בימי קדם

דובר 1: אבל פעם לא היה, פעם לא היו משקאות אחרים, רק יין. אה, לא היה, אני זוכר שהיין היה גם מעורב עם שלושה רבעים מים. ראיתי פסק יפה... מובן שאפשר לתת לילד, זה היה פסק, הם אמרו שזה לא יכול להיות, אבל יש להם ראיות שהאבות המייסדים, שהאנשים שעשו את התקנה שיותר להחזיק נשק באמריקה, כולם היו שיכורים. אפשר לראות את זה, הנה השיכור! הוא זה שאמר את זה! לא יכול להיות! מי שתמיד שיכור, רמת הסבילות שלו גבוהה מאוד. זה נכון, יכול להיות. כמו חבל על דאבדין ולא משתכחין, זה כבר לא קיים.

אבל החכם צודק, שאם רואים מי מזוג שהוא רק רבע יין, זה אומר שיש רק שני אחוז אלכוהול יוצא. כן, יין רגיל הוא רבע 12 אחוז, אז אם זה רבע זה 4 אחוז. זה חלש יותר מהבירה שלנו. אז... יכול להיות כך... אפשר לעשות כך. החכם, זו עצה אמיתית. מי שיש לו קושי לשתות יין, אז היום יש יין טוב שמוכרים לו. אולי הם כבר עשו את המזיגה בחנות, אני לא יודע איך הם עושים את זה. אבל זה חמישה אחוז... אני מזהיר, הייתי צריך כאן באותם זמנים עתיקים, כי אני רוצה לשתות יין, אבל אין לי כוח לשתות את היין המפואר. אז הם מזוילים יין, זה טוב, זה נותן קצת בזה. אבל מעט מאוד, לא עייפות. כן. אוקיי. בואו נדבר על יום טוב. כן, בייבי?

הלכה יח – קידוש והבדלה ביום טוב

דובר 1: אז הרמב"ם, כל המצוות שדיברנו עליהן עכשיו לגבי קידוש, מעניין, הוא הולך לספר את זה גם ביום טוב, מצוות קידוש יום טוב. הפעם הראשונה בהלכות שבת שהוא מדבר אלינו על משהו של יום טוב, כן? אני מתכוון, בקרוב יגיעו הלכות יום טוב, נראה שהרבה מאוד מלאכות הן בעצם אותו דבר, אבל את זה אנחנו עדיין לא יודעים. ממש מעניין שהוא זורק כאן הבדלה, קידוש יום טוב כאן.

תראה, תראה, תראה, ראה את הסיבה. **כשם שמבדילין בליל שבת ומבדילין במוצאי שבת, כך...** אותו דבר עושים ביום טוב, עושים קידוש בליל יום טוב כשיום טוב נכנס, ועושים הבדלה במוצאי, אותו דבר במוצאי יום הכיפורים. ביום כיפור לא עושים קידוש, כי לא שותים ביום כיפור.

שכולם שבתות ה' הם – התורה אומרת שכל הימים טובים נקראים שבתות.

דיון: היכן כתוב "שבתות ה'?"

דובר 2: איך כתוב בפסוק הלשון שבתות?

דובר 1: כתוב "מלכד שבתות ה'" בסוף פרשת אמור, ואני חושב שהגמרא שם אומרת שזה מתכוון גם לימים טובים.

דובר 2: איך כתוב שבתות ה' בסוף? לפני כן הוא אומר "שבתון", זה אומר שבתה, נכון?

דובר 1: אני די בטוח שהלשון שבתות ה', "מלכד שבתות ה'", צריך להיות... כן, אבל יכול להיות שזה מתכוון לכל, כל הימים טובים. לא ברור.

- במוצאי החג**, מוצאי יום טוב רגיל. זאת אומרת, כשזה מוצאי יום טוב לחול, מוצאי ימים טובים הראשונים, או מוצאי שבת ליום טוב, כששבת חל ביום טוב, כשצריך לעשות מוצאי שבת, מה עושים אז? עושים הבדלה. להבדיל, במוצאי יום טוב לשבת עושים הבדלה על הכוס או בכלל?
- דובר 2:**
לא, בכלל לא. לא אומרים "אתה חוננתנו", לא עושים הבדלה.
- דובר 1:**
לא, לא, לא, עושים להפך. הדבר היחיד שאומרים הוא כשזה מוצאי שבת ליום טוב.
- דובר 2:**
אה, מוצאי שבת ליום טוב, נכון, נכון.
- יסוד ההבדלה – רק כשנעשה יותר חולי**
- דובר 1:**
הכלל פשוט, כשנעשה יותר, קדושה גדולה יותר, כשנעשה יותר שבת, לא עושים הבדלה, כי זה מקלקל, אין למה. אתה שואל כאילו אתה מתכוון לומר בקדושת שבת שזה לא יום טוב, אפשר לומר גם כשנעשה שבת. אבל כשנעשה יותר קדוש, לא עושים הבדלה. צריך לעשות קידוש, עושים ממש קידוש לכבוד השבת החדש. אבל הבדלה עושים כשנעשה חול. אפילו כשנעשה חול המועד זה בכלל לא יותר חולי. אפילו כשנעשה משבת ליום טוב זה בכלל לא יותר חולי, אפשר לעשות מלאכת אוכל נפש. ממילא עושים הבדלה.
- הבדלה נראה פשוט שאתה בוחר את הטוב מהפחות טוב. כשאין בחירה... בחירה פירושה להבדיל בין קטגוריות, כמו בין אור לחושך, יש כאן את הטוב ואת הפחות טוב. אפילו יום טוב לשבת יש את הטוב יותר, המדרגה הגבוהה יותר, אבל כשזו אותה מדרגה או למעלה, אין את הנוסח.
- נוסח קידוש יום טוב**
- דובר 1:**
נוסח קידוש יום טוב...
- דובר 2:**
כן, הולך הרמ"א ואומר, נוסח הקידוש של יום טוב, למה לא אומרים את הנוסח של שבת? הוא אומר כך, הברכה היא **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם"**, הוא לא אומר "אשר קדשנו במצותיו". מעניין, בשבת מתחילים "אשר קדשנו במצותיו", שממנו סובבתי ראש שזה איזשהו נוסח של ברכת המצוות. את זה ממש לא אומרים. הוא אומר, אשר בחר בנו, וביום טוב אומרים שהחיינו. מה הרמ"א הזכיר בכלל שהחיינו?
- דובר 1:**
לא, לא, הולכים לראות את הנוסח. **"אשר קדשנו מכל עם ורוממנו מכל לשון"**. זו אותה לשון שאומרים בתפילת יום טוב, "אתה בחרתנו".
- דובר 2:**
אה, מדברים על הבדלת ישראל בין העמים.
- דובר 1:**
"בחר בנו..."
- דובר 2:**
זו הבדלה, קידוש, כן, הבדלה אומרים במוצאי יום טוב.
- דובר 1:**
כן, אני אומר, להבדיל את היהודים מהעמים.
- דיוק בלשון "ויגדלנו"**
- דובר 2:**
"בחר בנו וקדשנו... בחר בנו ויגדלנו". ויגדלנו נראה כמו לשון עתיד, משהו כזה.
- דובר 1:**
לא, לא, רגע, אני אגיד לך, אולי יום אחד זה עוד יהיה, ונהיה עוד יותר גדולים. הו' עושה את זה לעבר.
- דובר 2:**
אתה צודק, היה עדיף כתוב כאן. "הגדילנו" היה בלי שום בעיה. ויגדלנו פירושו הוא הולך לגדל אותנו. ויגדלנו פירושו הוא גידל אותנו.
- דובר 1:**
אבל למה הוא לא יאמר "הגדילנו"?
- דובר 2:**
"ויגדלנו" זה שוב, "ויגדלנו" היה לכאורה עדיף. אבל הוא יכול לעשות את זה גם בלשון הפוך. ובלשון הקודש תמיד זה הולך ככה. ויאמר פירושו, הוא אמר, כן? לא "אמר" זה גם הוא אמר, אבל "ויאמר" - הוא אמר גמרא שלמה ש"יאמר" פירושו הוא הולך לומר. **"ויגדלנו"**, **"ורצה בנו ויפארנו"**. אז החלק לא מתאים למוח שלנו. הולכים להכניס את זה, זה חלק אחד, לא? רצה בנו ויפארנו? מה זה "ויפארנו"? זה שוב, זה מתכוון ממש בלשון עתיד. אה, לא כמו "רצה והחליצנו", זה כן לשון עתיד. עם ו' עם פתח. "והתקננו" אתה רואה גם, זה לשון עבר, "והתקננו". לא סתם "תקננו", **"והתקננו ה' אלקינו באהבה"**.
- "מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון"**
- דובר 2:**
"מועדים לשמחה", זמנים שצריך להיות בשמחה. **"חגים וזמנים לששון"**. זה הכל לשונות כפולות. "קדשתנו", "רוממתנו", "בחרת בנו", "רצית בנו", "מועדים", "חגים וזמנים", זה מתכוון לאותו דבר בעיקרון, נכון? זה מליצות. תן לנו מה? **"את יום טוב מקרא קודש הזה"**. יום טוב מקרא קודש. מקרא קודש פירושו תמיד כשמתאספים לקדושה, לעניינים שבקדושה. **"את יום חג המצות הזה"**, או איזה יום שזה, חג השבועות או חג הסוכות. וכל יום טוב יש לו גם תואר שהוא המיוחדות של היום. יום טוב פסח הוא **"זמן חירותנו"**, שבועות הוא **"זמן מתן תורתנו"**, וסוכות הוא **"זמן שמחתנו"**.
- זה מעניין, כי זה נראה כאילו שמחה קודם יש שמחה כללית לכל הימים טובים, וחג הסוכות זה עוד "זמן שמחתנו".
- דובר 1:**
הייתי חושב, אולי זה כפול. כלומר, "מועדים לשמחה" זה מקרא קודש, יום טוב. ו"חגים וזמנים", כי הוא אומר "זמן", יש "זמן חירותנו", "זמן מתן תורתנו", "זמן שמחתנו". כן, אבל הם כולם "לששון", כן? הם כולם שמחה. כולם שמחה. אז סוכות זה שמחה כפולה כזו. או רק שמחה. אין לו תירוץ אחר, זה רק "זמן שמחתנו". זה נשאר ככה. אבל סוכות נקרא חג, חג ה', מדברים על חגים.
- הוא אומר שוב באהבה. קודם הוא אמר שהקב"ה נתן לנו באהבה ימים טובים, ושוב באהבה. זה הרצון שלנו, באהבה עולה על המילה רצון, הרצון שלנו.
- דובר 2:**
לא, זה בטח הולך הלאה, אני לא מאמין שזה ככה. אני הולך להבין למה. **זכר ליציאת מצרים**, נו, למה? **כי בנו בחרת ואתנו קדשת מכל העמים. ומועדי קדשך בשמחה ובששון הנחלתנו. ברוך אתה ה', מקדש ישראל והזמנים.**
- "זכר ליציאת מצרים" בקידוש יום טוב**
- דובר 1:**
אז מועדי קדשך, קודם הוא רק אמר שהוא נתן לנו באהבה, הוא נתן לנו בשמחה. אבל מועדי קדשך בשמחה ובששון, מועדי קדשך של שמחה וששון. כמו... הוא נתן לנו בשמחה ובששון הנחלתנו, הקב"ה נתן לנו את זה בשמחה. כשהוא נתן לנו את זה הוא שמח. הוא נתן לנו את זה בשמחה,

נוסח קידוש יום טוב – "מקראי קודש"

דובר 1: "וקדשתנו... ותתן לנו... מקראי קודש". המילה "מקראי קודש" יכול להיות שהקודש של היום טוב, כאן לא כתוב כלום מהקב"ה, "מקראי קודש" מתכוון שאנחנו מתכנסים יחד לקודש. זה היהודים עושים את קידוש הזמנים, כמו שהגמרא אומרת. אני אומר לך, זה רק כדי לעשות את החילוק של יום טוב משבת, למה מכניסים את זה באמצע.

מה הייתם חושבים? הקב"ה עשה את המצווה של יום טוב גם. האמת, הכל עושה הקב"ה. אבל כי כל הקדושה באה מה... כן, טוב, זה לא לגמרי האמת, כאן יש נקודה, שהיום טוב אנחנו עושים את הקדושה וכדומה.

דובר 2: מה זה אומר שישראל יותר עם ישראל?

דובר 1: גם אני התכוונתי כמו שאמרת, כי יום טוב יותר יהודי. אבל שבת בעצם שביתה של כל העולם. יום טוב קשור ליציאת מצרים, לניסים שקרו.

דובר 2: יום טוב אין שביתה בהמה, שביתה עבדים?

דובר 1: לא, לא, לא כל כך רחוק לעשות את הדרוש.

נוסח קידוש ראש השנה

דובר 1: הלאה, כבר. בראש השנה, אמת? אוקיי. מה אומרים בראש השנה? בראש השנה אומרים כך: "ותתן לנו ה' אלקינו באהבה את יום מקרא קודש הזה", איזה יום טוב זה? "את יום הזכרון הזה". יום הזכרון, היום שעולים לזכרון לפני ה', "זכרון תרועה", יום תקיעת שופר, "באהבה זכר ליציאת מצרים, כי בנו בחרת ואתנו קדשת מכל העמים". כן, בראש השנה אומרים גם "זכר ליציאת מצרים". מזכירים את זה גם בתפילה.

דובר 2: כן, כן, אבל כתוב כאן, אבל...

דובר 1: גם מזכירים את זה במלכיות, מזכירים את זה בכל מקום. "כי בנו בחרת ואתנו קדשת מכל העמים".

החתימה המיוחדת לראש השנה היא "ודברך אמת וקיים לעד". דבר ה' אמת וקיים לעד. למה זה כל כך ישיר בראש השנה? כבר למדנו את השבת, כבר שכחנו. נאמר שתיים פשוטות. הצדקות של מלכיות, "ברוך אתה ה' מלך על כל הארץ". "מקדש ישראל ויום הזכרון".

זכרון תרועה vs. יום תרועה – שיטת הרמב"ם

דובר 1: והרמב"ם לא עושה את החילוק. בסידור שלנו כתוב שאם זה שבת אומרים "זכרון תרועה", ואם זה בחול אומרים "יום תרועה", לפי הדרשה. אבל הרמב"ם אומר תמיד "זכרון תרועה". כלומר, מה אצלנו הזמן, כמו בכל יום טוב אומרים "יום חג המצות הזה זמן חירותנו", "זכרון תרועה" במקום הזמן של ראש השנה.

"ואם חל להיות בשבת", מה הסדר? "מקדש שבת וישראל ויום הזכרון, כדרך שהוא אומר בתפילה", כמו שאמרו בימים טובים האחרים, כמו התפילה שאמרו כמו שבת.

הלכות קידוש יום טוב

קידוש על היין או על הפת

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה, "בלילי יום טוב", הוא אמר שיום טוב יש גם מצוות קידוש והבדלה. מה יותר בקידוש? הקידוש על היין אומר, "בלילי יום טוב אומרים מקדש על היין כשבת. ואם אין לו יין", ואין לו יין, "או שרצה", או שהוא רוצה, "מקדש על הפת", זו אותה הלכה כמו שבת שמקדשים על הפת. "וביום טוב בבוקר", אומר, "מקדשין קידושא רבא, כדרך שמקדשין בשבת ביום טוב בבוקר".

יקנה"ז – ליל יום טוב שחל במוצאי שבת

סדר הברכות

דובר 1: "כיצד מברכין בלילי יום טוב שחל להיות באחד בשבת?" כשיליל יום טוב חל באחד בשבת, כלומר מוצאי שבת, צריך לעשות הבדלה על השבת וקידוש על היום טוב החדש. איך הסדר? "בתחילה מברך על הגפן, ואחר כך מקדש קידוש היום טוב, ואחר כך מברך על הנר", אחר כך עושים את בורא מאורי האש על הנר, "ואחר כך מבדיל", והברכה

ברצון, באהבה. אני לא יודע, כל אלה הן מילה אחת. לקב"ה אין רגשות. הוא רוצה לומר משהו שזו מתנה טובה שהוא נותן בשמחה.

תרגום לעברית

אבל זה לא יכול להיות. יכול להיות "מועדי קדשך של שמחה וששון". ואני חשבת, "מועדים לשמחה", זה הולך על מה שאומרים "מועדים לשמחה". זה חוזר על מה שאמרו אז. שמחה היא השמחה שלנו. אהבה היא האהבה של הקב"ה, אבל שמחה היא השמחה שלנו. כך יוצא. כן כתוב בפסוקים שהקב"ה שמח, כן, "ישמח ה'". אוקיי.

ושהוא אומר "זכר ליציאת מצרים", יכול להיות, תמיד... חוץ ממה שבפסח ברור "זכר ליציאת מצרים", אבל יש לזה קשר עם "בחר בנו מכל עם". מתי היינו הפעם הראשונה שהוא הראה עם אחד מכל שאר העמים? כשמדברים כאן על בחירה מן האומות, אומרים "זכר ליציאת מצרים". כל פעם שהיהודים קיבלו את המתנה המיוחדת של שמחה, זה זכר ליציאת מצרים, והיהודים נבחרו. כן, כן, אני מתכוון כך.

וכשחל להיות בשבת, אז באה המצווה שדיברנו עליה בשבת. לא כל כך קשה להבין למה זה זכר ליציאת מצרים. לא, אני אומר אבל "זכר ליציאת מצרים" זה לא שהיום טוב דווקא הוא זכר ליציאת מצרים, אלא דווקא שאנחנו צריכים לזכור עכשיו זכר ליציאת מצרים, יכול להיות גם זה. אבל עצם קבלת היום טוב לשמחה, והאהבה והרצון, זה מזכיר לנו את הבחירה המקורית שלנו ביציאת מצרים.

"מקדש השבת וישראל והזמנים" – כשיום טוב חל בשבת

דובר 1:

וכשחל להיות בשבת, אז הוא אומר, קודם "מקדש ישראל והזמנים", אבל אם קורה שבת, מה עושים אז? אומרים קודם שבת, "וחותם כדרך שחותם בתפילה". מה כבר נאמר לנו? התפילה כבר אמרה לנו ש"מקדש השבת וישראל והזמנים". אני מתכוון ששם הרמ"א הסביר שישראל מקדשים את הזמנים, שבת הקב"ה מקדש, שהקב"ה ברוך הוא מקדש השבת, ואותו ברוך הוא מקדש ישראל, והזמנים כבר הולך על ישראל. אני מתכוון שה"מקדש" הולך על שבת וישראל, לא על הזמנים. אני לא מסכים.

הרמ"א לא הביא את זה, אני מתכוון שזה כתוב בגמרא, אבל... כן, זה כתוב בגמרא. זו רק שאלה של הסדר. כלומר, "מקדש" של הקב"ה הולך על כל שלושם. הקב"ה מקדש שבת, וישראל, והזמנים. כמו "מקדש ישראל והזמנים", הקב"ה מקדש גם ישראל וגם הזמנים. הגמרא רק באה להסביר למה אם כך, כשיש שבת, הולכים בסדר אחר. צריך להגיד "מקדש ישראל והשבת והזמנים", שיהיה הסדר הרגיל. אלא אומרת הגמרא, אפשר להבין, כי לישראל יש שייכות עם הזמנים. לשבת אין כזו שייכות עם ישראל. שבת אומרים "מקדש ישראל", למה לא? כי שבת הקב"ה קידש, ויש לזה פחות עם היהודים. אז ישראל נכנס בין שבת לזמנים. אבל אני לא מאמין שצריך לתרגם "מקדש ישראל שהם קידשו את הזמנים". הגמרא אומרת כך, אבל אני לא מתכוון שזה התרגום. אני מתכוון שזה הגיוני על הסדר.

צריך לדעת, כי בנוסח לפני כן כתוב גם שהקב"ה מקדש את הימים טובים. כתוב שהקב"ה מקדש את היהודים. "שבחר בנו... וקידשנו... ותתן לנו... מועדיך לשמחה, מקראי קודש". המילה "מקראי קודש", יכול להיות שהקדושה של היום טוב, כאן לא כתוב שהקב"ה... "מקרא קודש" מתכוון שאנחנו מתכנסים יחד לקודש. כלומר היהודים עושים את קידוש הזמן. למה אומרת הגמרא "מקדש ישראל והזמנים"?

דובר 2:

"מקדשך"? אני אומר לך... "מקדשך"? זה רק כדי לעשות את החילוק של יום טוב משבת, למה מכניסים את זה באמצע.

דובר 1:

אוקיי. מה הייתי חושב?

הלכות קידוש יום טוב והבדלה – פרק כט (המשך)

"ואין מברכין לא על נר של עבודה זרה ולא על נר של מתים". אני מתכוון שזה מה שהוא מדבר עליו. אוקיי, לא יכלו. הוא מסיים ב"אין מברכין", הוא לא אומר "אסור ליהנות".

נר של מתים

דובר 1: הברכה לא עושים על נר של עבודה זרה או על נר של מתים. על נר של מתים בטוח אין שום איסור, זה רק סתם לא שמח... זה לא הידור מצווה, זה לא... שמחים על מה שהקב"ה ברא אור. לא תיקח אור שלילי מעבודה זרה או ממתים.

ישראל שהדליק מגוי

דובר 1: הלאה, "ישראל שהדליק מגוי, או גוי מישראל". יהודי הדליק נר מגוי. נר גויי כזה שלא עושים עליו ברכה, ואחר כך בא יהודי והדליק את האש שלו מאותה אש, או להיפך, הגוי הדליק מהאש היהודית. "או גוי מישראל, מברכין עליו". כן עושים ברכה, אני יכול לעשות ברכה. אבל "גוי מגוי", גוי אחד הדליק מהגוי השני, ואתה רואה את זה, "אין מברכין עליו".

דובר 2: אולי זה כי יש חשש מעבודה זרה?

דובר 1: כן, אין לי את החידוש, זה פשוט.

דיון: נר של גוים – מסיבה או סתם?

דובר 2: לא, רבי, כאן מדברים בלי מסיבה. אני לא מבין. למה מדברים רק על מסיבה? לא עושים על נר של גוים, כי סתם נר, סתם נר שגוי מדליק. לא כתוב "אין מברכין על נר של מסיבה של גוים".

דובר 1: אבל גם לא כתוב המילה "סתם מסיבות". אני מתכוון "נר של גוים" אומר שעושים סעודה. אם אתה יושב בסעודה ואתה יושב ליד הנר.

דובר 2: כאן הוא מדבר סתם, אתה בדיוק תפסת, אני לא יודע. אתה רואה הוא מביא את זה כהלכה נוספת.

דובר 1: אני מבין. אולי זה פשוט, אני לא יודע. אוקיי.

הולך חוץ לכרך וראה אור

דובר 1: אם "הולך חוץ לכרך", אדם יוצא מהעיר, הוא הלך להחשיך על התחום, "וראה אור", הוא רואה אור, והוא רוצה לעשות ברכת בורא מאורי האש.

דובר 2: אתה מתכוון אש, מאורי האש, לא מאורי אור.

דובר 1: הוא רואה אש מודלקת, הוא רואה בירא דלקתא. אז כך, "אם רוב אנשי הכרך גוים", הולכים אחר הרוב, וחושבים שהאור שאתה רואה מרחוק הוא אור גויי, ולא עושים ברכה על גויי. "ואם רוב ישראל, מברך". הולכים אחר הרוב.

דיון: שיעור "שיכיר בין מטבע למטבע" – באור או באדם?

דובר 2: כאן רואים שאפשר לעשות ממש כש"יהנה לאורו" אומר שצריך להיות מספיק אור גדול. אפילו שם שאתה עומד, האדם שהוא מחוץ לעיר, הוא כנראה לא יכול לראות את... אני מאמין שקשה לראות... הוא רואה את האור, הוא לא יכול לראות בין שני מטבעות. אני מאמין שקשה, האנשים שם יכולים לראות מטבעות, השיעור הוא בגודל האור, לא שהאדם שעושה את הברכה צריך דווקא להיות לו רמת הנאה כזו מהנר.

דובר 1: אולי הוא כן יכול, אני לא יודע. אם הוא בא מרחוק, הוא לא יכול לראות בין שני מטבעות, הוא גם לא יכול לראות איזה בית זה וכן הלאה.

דובר 2: אתה עשית כלל ממצאות שאני לא בטוח בו. אתה מניח שאי אפשר, אולי אפשר כן. הבתים הישנים יכולים להיות רחוק מהעיר, לא לדעת איזה בית שם בווער אש, אבל בכל זאת לראות טוב על מטבע. אני מאמין שקשה.

דובר 1: אוקיי, but again, אתה מניח, אתה יושב כאן במשרד ואתה מניח איך המצאות עובדת. אוקיי.

אבל הטובה, הוא רואה אור מרחוק, לא מואר אצלו, הוא רואה אור, הוא יכול לעשות בורא מאורי האש על לראות אור.

האחרונה היא ברכת הבדלה. "ובברכת הבדלה אומר המבדיל בין קודש לקודש", כי לא נכנס שבת, "ואחר כך מברך שהחיינו". הוא עדיין לא אומר בין קודש לחול. אז עכשיו אפשר ללמוד. והגמרא קוראת לנו את זה יקנה"ז, כן.

דובר 2: כן, זה סבא, יהיה.

דובר 1: כן, כן.

שהחיינו על יום טוב

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה, "כל לילי יום טוב ולילי יום הכיפורים" אומרים שהחיינו. כמו שהזכיר עכשיו את המוצאי, אבל תמיד, לילי יום טוב ולילי יום הכיפורים אומרים שהחיינו. "ובשביעי של פסח אין מברכין שהחיינו". למה? כי בניגוד לשביעי של סוכות, שהוא רגל בפני עצמו שיש לו הלכות שונות שנקרא כמו יום טוב חדש, שביעי של פסח הוא רגל בפני עצמו. ברכת הזמן, בתחילת הפסח כבר עשה את ברכת הזמן, שהחיינו, כבר עשה בתחילת היום טוב.

סדר הבדלה במוצאי שבת

דובר 1: אומר לנו הרמב"ם הלאה לספר את סדר הבדלה. ראינו עד עכשיו רק נר, ודרך אגב, כאן אצל ה... כבר למדנו גם הלכות אחרות לגבי הנר, אבל עכשיו הוא יגיד איך עושים הבדלה.

אוקיי. אומר הרמב"ם, "סדר הבדלה במוצאי שבת" הוא כך, הוא אומר, "מברך על היין, ואחר כך על הבשמים, ואחר כך על הנר". זה הסדר: יין, בשמים, נר. "וכיצד מברך על הנר?" מה הברכה על הנר? "בורא מאורי האש".

הלכות נר של הבדלה

שיעור אור – עד שיהנה לאורו

דובר 1: אז, עכשיו שלמדנו שהענין של מברך על הנר, אפשר ללמוד את כל ההלכות איזה אור מברכים עליו, מה זה בורא מאורי האש, על מה? אומר הרמב"ם, "אין מברכין על הנר עד שיהנה לאורו". עושים את הברכה על הנר רק אחרי שיש הנאה מהנר. זה לא אומר שמדליקים אותו, זה אומר עד שיהנה, כמו תראה מה הוא אומר הלאה, "כדי שיהא אור גדול שיכיר בו בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת". שיהיה מספיק מואר שאפשר ממש להכיר, לא כמו המינימום של אור, אני יודע, בהתחיל להכיר, אלא ממש לראות טוב על מטבעות, שאפשר לראות בין מטבע אחד למטבע אחר. כשיש רמת הנאה כזו, זה אומר שצריך להיות סוג של אור שאפשר להנות ממנו, לא שעושים אש, צריך להיות אור חזק, וזה מה שעושה את ההנאה, לא שפשוט יוצאים עם איזה נר קטן.

נר של גוים

דובר 1: אומר הרמב"ם כן, "ואין מברכין על נר של גוים". יש הלכות שאסור. על נר של גוים, זה גוי שמדליק נר, אסור לנו לעשות בורא מאורי האש על הנר שלו. למה? "שסתמן עובדין לעבודה זרה". סתם כשגויים עושים מסיבה שהם חוגגים, יש לנו חשש שזה לעבודה זרה, יש חשש שזה לעבודה זרה. סתם מסיבה. כשיהודי עושה סתם מסיבה, עושה את זה לעבודת ה', אמת. וגוי עושה מסיבה, הוא עושה את זה לטובתו. סתם נר שגוי... אם אתה יודע בבירור, מילא. אבל אם אתה סתם פוגש נר של גוי, צריך להניח שזה עבודה זרה, אסור להנות ממנו.

דיון: איסור ברכה vs. איסור הנאה

דובר 2: אסור לעשות את הברכה. זה נראה כמו הנאה, אולי עדיין לא צריך לחשוש שזה עבודה זרה. אבל לברכה, הם לא אומרים שאסור להנות. אבל יש איסור הנאה מעבודה זרה, לא? נר שעשו למסיבה לעבודה זרה, אני לא יודע מה זה אומר. זה לא תקרובת עבודה זרה או משהו. זו מסיבה שעושים, זה דבר גויי. זה לא דבר יפה, אבל זה לא אומר שזה ממש איסור עבודה זרה. אני לא יודע. אוקיי.

דובר 1: הוא לא אומר סתם נר לעבודה זרה, הוא אומר המסיבה. הוא עושה את הנר כדי להאיר שהעולם יוכל לאכול, אבל הסיבה למסיבה היא...

מברכין עליו. רואים שזו לא מצוה כל כך חשובה, אולי זה בכלל לא נקרא ממש מצוה, אלא ברכה. אם זה בא, מברכין עליו.

דיון: מדוע יש שאלות על נרות של גויים

יכול להיות שזה ההסבר מדוע יש שאלות על נרות של גויים, כי אתה לא צריך ללכת לקנות נרות. זה רק משהו שכשזה בא מתחילות שאלות. נתקל בנר של גויים, נתקל בנר מרחוק.

דובר 2: כן, פשט טוב?

דובר 1: כן, אבל... זה כי לא צריך לעשות הבדלה, לא צריך ללכת לקנות, לא צריך ללכת לחפש, נוצרות שאלות. הוא ראה גוי, הוא ראה נר כזה, הוא ראה נר כזה, כי מברכים על נר שבא.

דובר 2: אני מבין. אוקיי.

הלכה כז – אור שהודלק בשבת לחולה ולחיה

דובר 1: הלאה, אומר הרמב"ם הלאה, "אור שהדליקו בשבת לחולה או לחיה", לחולה או לילודת, זה בהיתר, הדליקו, לא היה שום היתר – "מברכין עליו במוצאי שבת", ואז מברכים מוצאי שבת.

אור שהוקדח מן העצים או מן האבנים

אומר הלאה הרמב"ם, "אור שהוקדח מן העצים או מן האבנים" – אור שבוער לא על נר שמחזיק את הלהבה, אלא זו להבה חלשה, ניצוצות שבאים מעצים ואבנים. רואים שמעצים יכול גם לבוא ממש להדליק אותו. אבל שוב, שוב.

דובר 2: חשבתי שזה אומר שאדם עשה את זה.

דובר 1: חידוש הוא שזה בוער, אדם שפשף שני עצים או שני אבנים ועשה מזה אש. האם מברכים על זה במוצאי שבת? אפשר לברך את הברכה במוצאי שבת?

דובר 2: כן.

דובר 1: "שהיא היתה תחילת בריאתה בידי אדם". כי... הרמב"ם אומר "שבריאתה לכתחילה". כי כך אדם עשה. לכתחילה, משהו ישאל שדרך רגילה לעשות אש היא לא כך עם אבן. הדרך הרגילה היא משהו, אני לא יודע מאש אחרת, אני לא יודע מה הדרך הרגילה לעשות אש עם גפרור. אבל כמשמעו לן שזה דווקא לכתחילה, האנשים כשהתחילו לעשות אש כך עשו. זה אומר כן אש כשרה, זה לא אומר שזו אש חלשה, זה סתם אדם הוציא מעץ.

דיון: מהי "אש של טבע"?

דובר 2: כאילו המילה היא שמה זה אומר שצריך להודות להקב"ה על האש שלו, האם זה אומר שצריך לקחת אש מ"טבע" ולא אש שאדם עשה?

דובר 1: לא, לא. מהי בכלל אש של "טבע"? מגיהנום, אני לא יודע מאיפה. לא, לא. זה אומר שלא תחשוב שזו אש חלשה.

דובר 2: אוקיי.

דובר 1: הוא אומר כי הברכה "מאורי האש" היא על האש ש"תחילת בריאתה בידי אדם". כך כתוב ש... מה הוא מתכוון? הרמב"ם רומז על זה?

דובר 2: נאמר כך, הייתי מתרגם כך, לפי ש... "תחילת בריאתה בידי אדם" היתה מעצים ואבנים.

דובר 1: לא, אבל הנקודה היא כך, "אבל אין מברכין עליו מוצאי יום הכיפורים". במוצאי יום כיפור, אם משהו עשה עכשיו אש חדשה מעצים ואבנים, לא מברכים עליה הבדלה. למה? כי במוצאי יום כיפור יש הלכה מיוחדת שאין מברכין במוצאי יום כיפורים. במוצאי יום כיפור מברכים את הברכה על האש, אומרים "על אור ששבת". מברכים על אש שהיתה מודלקת ביום טוב.

ביאור "נר ששבת"

דובר 2: "ששבת" אומר שהיה מודלק נקרא "ששבת"? מעניין.

דובר 1: מה שעבר את השבת. "ששבת" היה אם זה היה כבוי, כן?

דובר 2: שמעתי מה שאתה אומר, אני רק אומר לך בעיה, שאתה אומר תיאוריה איך היית צריך להיות במשך צריך להיות... יש תיאוריה, אבל זה לא מתאים למציאות, בלי שום קשר למציאות. אי אפשר לעשות כזה דבר.

אור של כבשן, תנור, כירה

דובר 1: "אור של כבשן, ושל תנור, ושל כירה", אש שנעשה לבישול בעצם, נכון?

דובר 2: אה, כבשן זה לא בישול, אבל כבשן זה... מה זה נעשה ל... לסגור את הצינורות...

דובר 1: אוקיי, וואטאווער... לבנים, כן, בדרך כלל לכיבוי אש.

"לכתחילה לא יברכו עליו", כי צריך להיות דווקא נר.

דובר 2: מעניין. מה הסיבה לזה? זה לא נעשה להיות... אש? זה לא... לכתחילה...

הלכות הבדלה – על איזה אור מברכים (המשך)

הלכה כז (המשך) – אור של כבשן ושל תנור ושל כירה

דובר 1: אי אפשר אחר כך לוותר.

כבר. "אור של כבשן ושל תנור ושל כירה" – אש שנעשה לבישול בעיקר, נכון? כבשן, לא בישול, אבל כן, כבשן, כבשן... למה זה נעשה? אש. עושים בו... אוקיי, וואטאווער. או לבנים, כן, בדרך כלל בכבשן. "לכתחילה לא יברך עליו", כי צריך להיות דווקא נר.

מעניין. מה הסיבה לזה? זה לא נעשה להיות אש? זה לא... מאורי האש. זה האש שנעשה לאור.

גחלת? אה. לא, לכאורה הגיוני למה היתה סיבה להבדיל. נר בדרך כלל נעשה להאיר, כמו שיש כבוד, לעומת אש אחר שנעשה לבישול.

גחלת

תרגום לעברית

יא. הגחלת – אה, גחלת. זה כך. אם שיכניס קיסם לתוכה וידלוק מאליו, אם זה מספיק גחלת חיה, כך שאתה מכניס פיסת עץ קטנה והיא תידלק מעצמה ממגע הגחלת, מברכין עליה, כי זה אומר שזו גחלת רגילה, ורואים את האור ממנה. אבל אם לאו – לא.

אור של בית המדרש ושל בית הכנסת

אור של בית המדרש – האור שדולק בבית המדרש, זה כך, אם יש שם אדם חשוב שמדליקין בשבילו, אם יש שם אדם חשוב שמדליקים בשבילו כדי שיהיה לו אור בבית המדרש, הדליקו אותו לאור, הדליקו אותו כדי שיאיר למישהו, אפשר לברך עליו. אבל אם לאו – אם זה רק לכבוד בית המדרש, ולא נעשה לאור, וכו' לאורה אינו צריך, כן, כשאין שם אף אחד.

ושל בית הכנסת – אותו דבר, אם יש שם חזן שדר שם, כמו שלמדנו קודם שבדרך כלל בבית המדרש יש שם מישהו שגר שם, חזן הכנסת שגר שם, כמו שלמדנו אתמול בעירוב, יש מברכין עליו – אפשר לברך גם מאותה סיבה.

אבוקה – מצוה מן המובחר

אומר הרמב"ם, "והאבוקה להבדלה מצוה מן המובחר". עד עכשיו דיברנו על נר, אבל הוא אומר שהדרך הטובה יותר לעשות הבדלה, מצוה מן המובחר היא, שיהיה אור חזק. אבוקה היא מורכבת מכמה נרות, יותר מלהבה אחת. זו רק מצוה מן המובחר.

אין מחזרין על האור

ועוד דבר שגם מראה שזה לא ממש חיוב כל הברכה על האור, אומר העין חזון על האור, "כדרך שאין מחזרים על כל המצוות". כמו כל שאר המצוות צריך לרדוף אחריהן, ללכת אחריהן. כמו למשל, מצוה כמו להניח תפילין צריך ללכת עד שלוש פרסאות. יש כללים מסוימים, על מצוה צריך לוותר עד שליש ממנו, כאן וכדומה. אבל צריך לרדוף אחר מצוה. אבל מצוה של לברך בורא מאורי האש היא לא סוג כזה של מצוה. "אלא אם בא

דובר 2: כן, נראה ששבת גם, על פי רוב מברכים על נר כזה.

דובר 1: כך נראה. אבל במוצאי שבת אפשר גם להשתמש באור שהוקדה אז במוצאי שבת, כי זו הדרך. זה כתוב שאז במוצאי שבת אדם הראשון עשה אש עם שתי אבנים וכדומה. אבל במוצאי יום כיפור אין לזה, צריך לעשות אש שכן שבתה בשבת.

דיון: מה זה "נר ששבת"?

דובר 2: מה זה אומר אש שבתה בשבת?

דובר 1: זה אומר שהדליקו ערב שבת ולא הדליקו בשבת. יש לשון "ששבת", שהוא לא שבת, הוא עבד, הוא היה מודלק. או, אפילו, אומר הרמ"א, אפילו שהודלק לחולה או לחיה ביום כיפורים, מה קורה אם הדליקו את האור, עשו עם זה כהלכתו, הדליקו ערב יום טוב ולא ביום טוב. אבל אם הדליקו ביום טוב, ביום כיפורים, לחולה, הרי גם עשו כתיקונו, כי זה דוחה יום טוב. הרי שבת מעבירה, שבת מעביר. הרי שבת מעבירה.

דובר 2: לא עשה שום עבירה, הנר.

דובר 1: זה אומר שהנר שבתה היה?

דובר 2: לא עשה שום עבירות.

דובר 1: שבת לא אומר שהוא שבת כל השבת. שבת אומר, הוא... זה נמנע מ... מהו נר ששבת אחרת? זה מהשבת, אבל זה שבת. זה לא שבת, זה לא הודלק בשבת.

דובר 2: אה, זה לא הודלק בשבת בחילול.

דובר 1: זה לא הודלק בשבת בחילול. "ששבת שלא כהלכתו", כן.

חידוש: שביתה מעבירה

בקיצור, במילים אחרות, מה שלומדים מזה הוא, שאם מישוהו מחלל שבת או יום כיפור לחולה, זה אומר שהוא שבת. הוא שבת. מישוהו לא יכול לומר, "היום חיללתי שבת, לא היתה לי שבת." כן היתה לך שבת. כי לשבות בשבת אומר לעשות מה שהתורה אומרת. לשבות מעבירות. מהעבירה, לא סתם מעבירות, כן, מהעבירה של חילול שבת או יום כיפור.

זה גם קורה שיהודי צריך לחלל שבת, שלא יאמר שהוא לא שבת את השבת. הוא כן שבת. אפילו הנר שעשה את חילול השבת לשם חולה, נקרא נר ששבת. זה בפועל, האדם לא חילל שבת לחולה, הוא לא שבת מעבירה, הוא שבת, כי הוא עשה את העבירה. זה רק מאוד מסובך המילה "שבות". כמו שהרמב"ם אומר שלא לאכול ביום כיפור נקרא שבות. שבות לא אומר לא לאכול, לשבות. לא, אי אפשר לעשות כלום כל השבות, מה שצריך דווקא להיות שבות. בקיצור, זה שובת מכל מלאכה, זה הדבר.

הלכה כח – נוסח הבדלה של יום טוב שחל להיות במוצאי שבת

דובר 1: אוקיי, למדנו עכשיו יום טוב, עכשיו צריך ללמוד את הנוסח של יום טוב.

דובר 2: שלא נאמר את הנוסח של הבדלה? הבדלה של יום טוב?

דובר 1: הבדלה של יום טוב שחל להיות במוצאי שבת.

דובר 2: אה, לא, לא, למדנו כבר הבדלה של שבת, אמרנו את הנוסח של הבדלה.

דובר 1: אתה כבר אמרת, כן, כן, מזמן, כשלמדנו את הפרק. עכשיו צריך ללמוד את הנוסח של הבדלה של יום טוב.

דובר 2: אתה כבר אמרת, לא מתחילים עם "בורא פרי הגפן" כי אתה כבר אמרת את זה. אתה אומר את ה... כן, הפשט הוא נהיה אחרת.

דובר 1: אתה אומר "המבדיל בין קודש לחול", אה, יום טוב שחל להיות במוצאי שבת, אומר "המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה". אז הרמב"ם רוצה להוציא שאפילו כשזה יום טוב, אומר "בין יום השביעי". הוא לא אומר "בין יום טוב לשבת". למה לא? אומר הרמב"ם, "כדרך שאומר במוצאי שבת". למה? "סוסר הבדלות הן". מונים דברים שהקב"ה הבדיל בין ובין.

דיון: מדוע לא אומרים "בין יום טוב לחול"?

למה לא אומרים "הקב"ה הבדיל בין יום טוב והימים סביב"? למה לא אומרים את זה? כי חז"ל תיקנו את זה. לא, זה הנוסח.

מה שאני רק רוצה לומר, הבדלה לא אומרים על מה שהוא עכשיו מוצאי שבת. הנוסח הוא על כל הדברים שהקב"ה הבדיל. אז מה איכפת לי שזה לא עכשיו מוצאי שבת? מדברים עכשיו שהקב"ה הבדיל בין שבת ליום טוב. הדבר היחיד שהוא חילוק הוא דווקא כשיום טוב הוא במוצאי שבת, אז כן עושים, כן אומרים את החילוק של "בין קדושת שבת לקדושת יום טוב". אבל זה נוסח. זה מעניין שלא תיקנו את זה. אתה יכול להחליף כאן חצי מילה, היה יותר יפה: "בין יום שבת ליום חול", הבדלת. היה יותר מתאים ליום טוב. לא תיקנו את זה. למה עושים הבדלה וקידוש יום טוב זה כי היה שבת שבתון. אפשר היה לתרגם, מה שצודק, כי כתוב "בין יום השביעי", אי אפשר לתרגם אחרת.

אין בשמים ונר ביום טוב

אוקיי, "ואין צריכין לברך לא על הבשמים ולא על הנר". על בשמים ונר לא עושים שום מצוה.

דובר 2: לכן לא אומרים למה, הרי כבר אמרו למה עושים בשמים.

דובר 1: אה, כאן כבר אמרו למה עושים בשמים.

הלכות קידוש והבדלה – סיום פרק כ"ט

הבדלה במוצאי יום טוב – המשך

דברי הרמב"ם:

ואין צריך לברך לא על הבשמים ולא על הנר במוצאי יום טוב.

פשוט:

במוצאי יום טוב לא מברכים על בשמים ולא על נר – רק המבדיל בין קודש לחול (ובורא פרי הגפן).

הערה:

היה שבת סתם? אבל לא היה תרגום, כי יום טוב הוא יום השביעי, אי אפשר לומר.

אוקיי, **ואין צריך לברך לא על הבשמים ולא על הנר**. בשמים ונר לא עושים במוצאי יום טוב.

הרמב"ם לא אומר למה, כי הוא גם לא אמר למה עושים בשמים ונר. הוא הולך עכשיו לומר למה עושים בשמים במוצאי שבת.

טעם ברכת בשמים במוצאי שבת

דברי הרמב"ם:

ואין צריך לברך על הבשמים מוצאי יום הכיפורים, ואין מברכין על הבשמים מוצאי שבת – לא כן, כך לא נאמר שיש לו נשמה יתירה.

ולמה מברכין על הבשמים מוצאי שבת, מפני שהנפש דואבת ליציאת השבת, ומיישבין אותה ומשמחין אותה בריח טוב.

שיטת הרמב"ם לעומת רש"י

הרמב"ם מתרגם אחרת מדברי עובד הנפש, רש"י שם מתרגם שהנשמה יתירה הולכת, נראה.

הרמב"ם אומר "עובד הנפש" – הנפש בצער, לשון דאבון, שהולכת היום המרום. שבת, לא יום טוב. השבת.

הסבר המגיד משנה – למה לא במוצאי יום טוב

והמגיד משנה מסביר: כי ביום טוב גם לא שבתו כל כך חזק, הרי עשו אוכל נפש. שבת היא שבייתה חזקה מאוד, ומרגישים רע במוצאי שבת. במוצאי יום טוב לא מרגישים רע.

כך אומר המגיד משנה, לא יודעים, בדוק אם זה כך.

נפלא.

לפי זה צריך באמת להיות בשמים טובים אמיתיים. נותנים ריח כלשהו, משהו שם, בכל מקרה מה שמריח, זה לא משמח. זה צריך להיות משהו שמשמח אותו. צריך להביא נרגילה, צריך לעשות מצב כלשהו, בשמים טובים טובים, שמיישבים אותה.
נפלא.

אפשר את זה עכשיו להכניס. אתה רוצה להכניס שכל הילדים ישתו כוס יין, ואני אביא נרגילות להבדלה.

סיום הפרק

עד כאן הלכות קידוש של שבת, הלכות שבת פרק כ"ט, ויום טוב.

נכון.

מסקנה למעשה – איכות הבשמים